

TANSSILAVAT VAPAA-AJAN NÄYTTÄMÖNÄ

Tutkielma tanssilavakulttuurin merkityksistä ja sukupuolisesta toimijuudesta tanssilavalla

Itä-Suomen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden ja
kauppatieteiden tiedekunta
Yhteiskuntapolitiikan
pro gradu -tutkielma
Päivi Muranen
Lokakuu 2011

TIIVISTELMÄ

Yhteiskuntapolitiikan pro gradu –tutkielma. Itä-Suomen yliopisto, **Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta**. Yhteiskuntatieteiden laitos. Päivi Muranen. Tanssilavat vapaa-ajan näyttämönä. Tutkielma tanssilavakulttuurin merkityksistä ja sukupuolisesta toimijuudesta tanssilavalla. Lokakuu 2011. 98 sivua + 4 liitettä.

Avainsanat: tanssilavat, paritanssit, tanssilavakulttuuri, kulttuurin tuotteistuminen, vapaaehtoistyö, sukupuolinen toimijuus

Tarkastelen pro gradu -tutkielmassani tanssilavakulttuuria vapaa-ajan näyttämönä. Tutkielmani tarkoituksena on selvittää millaista suomalainen tanssilavakulttuuri on 2000-luvulla sekä tanssilavatoiminnan merkitystä tanssilavojen eri toimijoille kuten tanssinharrastajille, lavojen toimintaa pyörittävälle yrittäjälle ja vapaaehtoisille talkootyöläisille. Lisäksi tarkastelen onko tanssilavatoiminta tuotteistunut, kuten muukin kulttuuritoiminta osaltaan on. Tutkin myös sukupuolisen toimijuuden esiintymistä tanssilavoilla.

Tutkielmani teoreettisena viitekehyksenä toimii aikaisempi tanssilavatutkimus. Tarkastelen tanssilavakulttuuria osana yhteiskunnallisia muutoksia ja osana kulttuuripolitiikkaa. Tutkimukseni motiivit ovat kulttuuripoliittiset ja osittain feministiset. Tutkielma on luonteeltaan laadullinen tutkimus. Empiirinen aineisto on hankittu haastattelemalla eri toimijoita ja suorittamalla havainnointia tanssilavoilla. Kohdennan havainnointini erityisesti sukupuolisen toimijuuden esiintulon tarkkailemiseen lavatanssien aikana. Käytän hyväkseni feministifilosofi Judith Butlerin feminististä performaatio-teoriaa ja tarkastelen tanssilavatoimintaa Erwing Goffmanin näyttämömetaforakäsitteiden avulla.

Eri toimijat katsovat tanssilavakulttuuria eri näkökulmasta. Aktiivisesti lavoilla käyvät tanssijat mieltävät tanssilavat harrastuspaikaksi ja tanssin jopa hurmiolliseksi liikunnaksi, jossa sosiaalisuus, muiden ihmisten kohtaaminen ja musiikki näyttelevät pääroolia. Aktiivisesti lavatanssia harrastavat tanssijat haluavat tanssia illan aikana mahdollisimman paljon ja mahdollisimman monipuolisesti. Tanssilavat ovat keski-ikäisten ja vanhempien ihmisten sekä aktiiviharrastajien vapaa-ajan vietto- paikka ja harrastusnäyttämö, jolla omaa osaamista voidaan esitellä ja omaa tanssikuntoa pitää yllä.

Tanssien järjestäjät ovat kiinnostuneita tanssilavatoiminnasta kulttuurisena ilmiönä, mutta tavoitteena on taloudellisesti onnistunut tanssilavakausi. Tanssilavakulttuurin voidaan sanoa olevan kulttuurinen tuote, jota markkinoidaan ja sen toivotaan tuottavan voittoa. Yhteiskunta ohjaa tanssilavatoimintaa erilaisilla määräyksillä ja muun muassa näiden määräysten takia tanssilavatoiminta on muuttunut sen järjestäjille haasteelliseksi.

Miehinen valta ohjaa pitkälti paritanssikulttuuria. Naisten hakuvuorot ovat marginaalisia eivätkä kaikki naiset välttämättä hae koskaan miehiä tanssimaan. Miesten toimiessa hakijoina, joutuvat naiset arvioitaviksi muun muassa tanssitaidon suhteen. Tanssilavoille pukeudutaan normaalia juhlavammin, koska tilaisuuden koetaan olevan arjesta poikkeavaa toimintaa. Paremmat tanssijat ovat pukeutuneet kuten urheilusuoritukseen ja hyvän ja huonon tanssijan erottaa helposti vaatetuksen ja kenkien perusteella sekä tanssityylistä.

SISÄLTÖ

1 ALKUTAHDIT.....	1
1.1 Aikaisempi tanssilavatutkimus	3
1.2 Tanssilavatoiminta Goffmanin näyttämöteorian näkökulmasta	5
1.3 Tanssilavat kulttuurisena ilmiönä, mitä kulttuuri on?.....	9
2 TANSSILAVOJEN MENNEISYYS JA NYKYISYYS	11
2.1 Tanssit kallioilla ja kukkuloilla.....	11
2.2 Tanssilavojen rakentaminen alkoi järjestötoiminnan johdolla.....	12
2.3 Vapaaehtoistoiminta ja talkootyö osana tanssilavatoimintaa.....	13
2.4 Tanssit, synty ja sanktiot osana tanssien säätelyä.....	14
2.5 Tanssilavabuumi, sen lasku ja uusi tuleminen	16
2.6 Kulttuurin tuotteistuminen	18
3 TANSSILAVOISTA JA NIIDEN TANSSEISTA	20
3.1 Tanssilavat	20
3.2 Tanssi ja tanssilavojen paritanssit	23
3.3 Musiikki osana lavatansseja.....	26
4 SUKUPUOLI TANSSILAVOILLA.....	29
4.1 Sukupuolinen toimijuus	30
4.2 Sukupuoli performanssina ja eroavuudet sukupuolen sisällä	32
4.3 Naisruumis tanssilavanäyttämöllä.....	33
5 TUTKIMUSMETODIT JA AINEISTO	35
5.1 Tutkittavat	35
5.2 Teemahaastattelu.....	37
5.3 Havainnointi.....	39
5.4 Tutkittavan aineiston analyysi ja aineiston luokittelu.....	45
6 TANSSILAVOJEN TAIKAA	47
6.1 Tanssilavat Koivu ja Onnenoksa tutkimuskohteina.....	47
6.2 Tanssilavojen toiminta	48
6.3 Toiminta ja tanssiminen lavalla	58
6.3.1 Miesten ja naisten puolet ja tahdit.....	58
6.3.2 Hakeminen, kieltäytyminen ja hakukriteerit.....	59
6.3.3 Tanssit ja tanssiminen	64
6.3.3.1 Tanssityyli, tanssin sujuvuus ja esiintyminen.....	65

6.3.3.2 Tilan käyttö ja tauot	66
6.3.3.3 Käyttäytyminen tanssin aikana	68
6.3.4 Alkoholinkäyttö ja humaltuminen	71
6.4 Tanssilavakulttuurin merkitys tanssijoille	73
6.4.1 Tanssijat tanssivat tosissaan, irti arjesta.....	73
6.4.2 Sosiaalisen vuorovaikutuksen näyttämö	74
6.4.3 Artistin pakeilla.....	76
6.5 Tanssit miesten ja naisten näyttämönä.....	77
6.5.1 Asuvalinnat	77
6.5.2 Toimijuus ja tyylit: hulluttelu vai tosikkomaisuus?.....	80
6.5.3 Hyvät ja huonommat tanssijat.....	82
6.5.4 Onnistunut tanssi.....	83
6.6 Lavatanssi-ilta vuonna 2011	85
7 LAVATANSSIT YHTEISKUNNAN MUUTOKSISSA	86
7.1 Tanssilavakulttuurin moninaiset merkitykset	87
7.2 Tanssilava naisten ja miesten toimintakenttänä	89
7.3 Lavat kulttuurin kentällä yhteiskunnan muutoksissa	92
LÄHTEET.....	96
LIITTEET	
Liite 1. Haastateltavat	
Liite 2. Teemahaastattelurungot tanssijoille ja tanssilavatoimijoille	
Liite 3. Havaintorunko	
Liite 4. Tanssietiketti	

Viimeisestä illasta

*Istuimme kahden tanssilavan luona,
ja sinä olit kalpea ja kaunis.
Ja hehkui pihlajassa lyhty tanssilavan luona,
ja vilu yksin soitti, viulu soitti:
Olet kaunis Margerita.*

*Istuimme kahden tanssilavan luona,
elämä katsoi meitä silmin hämmentävin
ja puhui meille rakkaudesta tanssilavan luona
ja viulu yksin soitti, viulu soitti:
Olet kaunis Margerita.*

*Istuimme kahden tanssilavan luona,
yö takanamme oli niin kuin suuri murhe,
ja itki meitä molempia tanssilavan luona
ja viulu yksin soitti, viulu soitti:
Olet kaunis Margerita.*

*Istuimme kahden tanssilavan luona.
Me emme voineet auttaa toisiamme.
Me nousimme ja vaelsimme tanssilavan luota,
Ja viulu yksin soitti, viulu soitti.
Olet kaunis, Margerita.*

*Sävel Kaj Cydenius
Sanat P. Mustapää alias Matti Haavio*

1 ALKUTAHDIT

Kesäilta, järvi, tanssilava ja sieltä kantautuva musiikki kuuluvat tiiviisti suomalaiseen kesään ja ilmiölle on vaikea löytää vertaista. Tanssilavakulttuuria voidaan pitää perinnekulttuurinamme, jolla on pitkä historia. Tanssilavat ovat kokeneet ajan saatossa menestyksen ja romahduksen, mutta myös uuden tulemisen, johon ovat yhteiskunnan muutokset vaikuttaneet merkittävästi. Tänä päivänä tanssilavoja voidaan kuitenkin pitää suosittuna vapaa-ajantoimintana tanssijoille ja talkootyöläisille. Lavat tarjoavat myös työtä yrittäjille ja heidän palkkaamilleen työntekijöille.

Vaikka tanssiminen on kaikkialla suosittua kuvastavat juuri tanssilavat osaltaan kansallista identiteettiämme. Musiikin ja tanssin yhdistelmä on vastustamaton, minkä osoittaa suomalaisten poikkeuksellinen tanssi-innostus. Tanssipaikat ovat olleet moninaisia eikä hienoja rakennuksia ole aina tarvittu. Nuoret tanssivat 1800-luvulla kallioilla, niityillä, laitureilla ja silloilla. Tansseja järjestettiin myös sisätiloissa kuten isoissa tuvissa sekä ladoissa ja riihissä. Vähitellen alettiin rakentaa tanssilavoja, jotka olivat ensin vaatimattomia avolavoja ja myöhemmin katettuja lavoja. Suurlavat seurasivat edeltäjiään tarjoten monipuolisia palvelua ja entistä paremmat puitteet.

Yhteiskunta on kontrolloinut kansalaisiaan myös tanssin suhteen. Sotien aikana voimassa olleen tanssikiellon kumouduttua tanssi-innostus nousi ennennäkemättömään suosioon ja tanssilavoja perustettiin joka kylälle vähintään yksi. Tanssimista kontrolloitiin kuitenkin edelleen, koska tanssiminen katsottiin epätoivotuksi vapaa-ajanviettomuodoksi lieveilmiöidensä takia. Tanssikansa oli verotuksesta huolimatta halukas jatkamaan tanssimista. Olivathan tanssilavat hyvä paikka löytää puoliso.

Toisaalta myös tanssi on muuttunut yhteiskuntamme mukana heijastaen ympärillämme tapahtuneita muutoksia. Tanssin vanhimmat muodot ovat ryhmä- tai joukkotansseja tai esimerkiksi shamaanien soolotansseja (Hakulinen ja Ylijokipi 2007, 32). Ryhmätanssit hallitsivat 1800-luvulle asti suomalaista tanssitapaa (Haavio-Mannila ja Snicker 1980, 30) kunnes paritanssit syrjäyttivät ne. Mitä lähemmäs nykyaikaa siirrytään, sitä voimakkaammin yksin tanssiminen on vallannut tilaa paritanssilta. Yksin tanssiminen on helppoa, koska liikkeessä voi olla oman mielikuvituksen ja mielihalujuksen mukaan eikä oikeaa tai väärää tanssityyliä ole. Myöskään tanssiparia ei tarvita. Tanssissa on siirrytty vähitellen ryhmästä kohti individualismia seksuaalisuuden tunteen voimistuessa. Paritanssi on kuitenkin säilyttänyt kauan omaleimaisen olemuksena tarjoten myös mahdollisuuden läheisyyteen täysin vieraan ihmisen kanssa.

Tansseja järjestetään kesäisin sadoilla lavoilla ja toiminnan pyörittäminen vaatii paljon työtä ja järjestelyä. Osa tanssilavoistamme toimii yhä edelleen talkoovoimin ja niistä saadut varat käytetään lavan omistavan urheiluseuran toiminnan tukemiseen ja lavan ylläpitoon. Onkin osaltaan mielenkiintoista tarkastella, miten lavatoimintaa pyörittävät talkoolaiset kokevat tanssilavatoiminnan merkityksen itselleen ja kenties edustamalleen seuralle tai paikalliselle yhteisölle. Liittyihän tanssilavakulttuurin nousu 1800-luvulla juuri urheiluseurojen ja erilaisten järjestöjen kehitykseen. Historiallisesta ja romanttisesta luonteestaan huolimatta lavatoiminnassa on tänä päivänä nähtävissä toiminnan tuotteistuminen. Tarkastelenkin tutkielmassani sitä, miten paljon tanssilavatoiminta on tuotteistunut ja miten se ilmenee.

Mielenkiintoni aiheeseen heräsi, kun tapasin sattumalta useamman tanssilavaharrastajan ja yllätyin lavatanssien suosiosta. Voisiko tätä asiaa tutkia ja onko tätä aihetta tutkittu? Miksi ihmiset käyvät lavoilla ja onko lavatansseissa vanhan ajan nostalgiaa? Tutkimuskohteena tanssi ja lavatanssit eivät ole mitenkään erityisen suosittuja. Vasta tällä vuosituhannella aiheesta on tehty joitakin pro gradu tutkielmia, joskin enenevässä määrin. Aiheen huonon menestyksen voi selittää lavatanssi-ilmiön populaarisuus ja kansanomaisuus. Tanssilavoja on pidetty rahvaan harrastus- ja seuranpitopaikkana eikä lavatansseja ole noteerattu korkeakulttuurin piirissä. Tanssilavat ovat kuitenkin suomalaisuutta parhaimmillaan, eikä tällaista toimintaa ole kovin helppo löytää muualta. Lavakulttuuri voisi olla myös erikoislaatuinen vientituote.

Tarkastelen tanssilavakulttuuria myös kulttuuripoliittisena ilmiönä, osana yhteiskuntaa ja sen muutoksia. Kulttuurisia ilmiöitä ei voi irrottaa yhteiskunnasta eivätkä kulttuuriset ilmiöt ole vaikuttamatta yhteiskuntaan, joten lavatanssejakaan ei voi tarkastella ilman yhteiskunnan läsnäoloa ja vaikutusta. Tanssilavojen toimijat jättävät oman jälkensä kulttuuriseen virtaan muuttaen ehkä osaltaan kulttuurista toimintaa; sen merkitystä, asemaa ja arvostusta. Tanssilava jättää jälkensä ainakin paikalliseen historiaan ja miksei se voi muuttaa myös tanssijan elämän, jos elämäkumppani löytyy tanssin pyörteistä.

Tanssilavoja voidaan pitää perinteisen miehisen vallan alueena tanssilavan sääntöjen määrätessä hakukäytännöt. Alkuvaiheen intressini tehdä lavatanssikulttuuria tunnetuksi ja tarkastella tanssijoiden tanssilavalle antamia merkityksiä laajeni vähitellen myös sukupuolisen toimijuuden tutkimiseksi. Naisena olen kiinnostunut siitä miten sukupuolinen toimijuus ilmenee tanssilavalla. Tarkastelen miten sukupuoliroolit tulevat esille eli miten niitä esitetään tanssiessa ja lavalla oltaessa. Tutkielma-

ni tarkoituksena on lisäksi selvittää, millaista suomalainen tanssilavakulttuuri yleisesti on ja mitä se merkitsee tanssilavojen eri toimijoille, lavoilla kävijöille ja lavatoimintaan osallistuville ihmisille.

Olen toteuttanut tutkielmani haastattelujen ja havainnoinnin avulla kevään ja kesän 2011 aikana. Valitsin kohteeksi kaksi erilaisin periaattein toimivaa pohjoiskarjalaista kesätanssilavaa ja haastatelin niillä toimivia tanssinjärjestäjiä sekä kaksi aktiivista tanssilavaharrastajaa, saadakseni näkemyksen myös tanssilattian puolelta.

Työni jakautuu seitsemään lukuun, joista tässä ensimmäisessä luvussa johdattelen lukijan aiheeseen, käyn läpi aikaisempaa tanssilavatutkimusta ja tarkastelen lavatansseja kulttuurisena ilmiönä. Toinen luku käsittelee lavatanssien menneisyyttä ja nykyisyyttä ja kolmas luku tanssilavoja ja niiden tansseja sekä musiikin osuutta lavatansseissa. Neljännessä luvussa esittelen sukupuolista toimijuutta ja sukupuolen esiintymistä tanssilavoilla ja viidennessä luvussa tutkimusmetodeja ja aineistoa sekä tutkittavan aineiston analyysiä. Kuudennessa luvussa tarkastelen tanssilavakulttuuria ja sen toimijoita tutkimuskysymysteni valossa. Viimeisessä luvussa kokoan yhteen ja pohdiskelen tutkimuksen tuloksia osana yhteiskunnan muutoksia.

1.1 Aikaisempi tanssilavatutkimus

Suomalaista tanssilavailmiötä ja tansseja ei ole tutkittu kovinkaan paljon. Joitakin pro gradu -tutkielmia on ilmestynyt erityisesti tämän vuosituhannen puolella, mutta väitöskirjatasoinen tutkimus uupuu. Syynä voi olla tanssilavatoiminnan kansanomaisuus, ainakin kulttuurieliitin mielipiteen mukaan vielä 1960-luvulla (Niiniluoto 2004, 68). Toisaalta lavojen uusi tuleminen ja vanhan ajan romantisointi sekä oman kansallisen identiteetin korostuminen ovat edesauttaneet koko ilmiön menestymistä ja osaltaan herättäneet ainakin tanssiyleisön ja pro gradu -tutkielmien tekijöiden mielenkiinnon.

Hyvänä apuna tutkielmani teossa on ollut kulttuurimaantieteen professori Pentti Yli-Jokipiin ja Kerkko Hakulisen kirja tanssilavoista. Yli-Jokipii (1999) on myös tutkinut tanssilavakulttuurin merkitystä paikallisyhteisöissä. Hänen mukaansa tanssilavoja voidaan pitää suomalaisen kesäillan erikoispiirteenä, kansallisena maisemaelementtinä, äänimaisemassa kuuluvana musiikkina, joka ilmenee erityisesti haitarilla soitetussa tangossa sanoineen. Tanssilavoja voitiin pitää koko 1900-luvun ajan väestön vapaa-ajanviettopaikkana, jossa tapahtui parinmuodostusta.

Lavatanssitutkimusta sivuaa Elina Haavio-Mannilan ja Raija Snickerin päivätanssitutkimus vuodelta 1980. Päivätansseja on kuvattu varsin perusteellisesti tutkien tanssien sijoittuminen vapaa-ajan toimintojen joukkoon sekä tanssien päätoimintoja: alkoholinkäyttöä, seurustelua ja tanssia. Aineistoa on kerätty haastattelukaavakkeella ja havainnoimalla. Tuloksen mukaan päivätansseihin tullaan seurustelemaan ja pitämään hauskaa tanssin tahdissa ja lasin äärellä.

Ensimmäinen pro gradu (1993) on etnografinen Jyväskylän yliopistossa tehty. Aila Niemisen tutkielma on varsin kattava kuvaus lavatansseista vuosisadan vaihteesta 1960-luvun loppuun asti. Se pohjautuu museoviraston lehdessä julkaistuun muistitiedon keruukilpailun vastauksiin. Nieminen kuvaa tutkimuksessaan muun muassa lavatanssi-ilmiötä eli mitkä seikat ovat vaikuttaneet lavatanssien syntyyn, mikä merkitys lavatansseilla on tanssijoille ja tanssinjärjestäjille, mitä seurauksia lavatansseilla on ollut sekä miten tanssiin suhtautuminen, tanssien verotus ja tanssikiellot ovat vaikuttaneet lavatansseihin. Nieminen toteaa tanssi-iltojen kuuluvan koko Suomen käsittävään ilmiöön, joka on mukautunut moniin yhteiskunnallisiin muutoksiin menettämättä lumoaan.

Sini Kuha on tehnyt Suomen historian pro gradu -tutkielman vuonna 2002 nuorten tanssitilaisuuksista osana nuorten vapaa-aikaa 1960-luvun lopun Jyväskylässä. Pro gradu sivuaa myös lavatansseja. Hän on selvittänyt nuoruuden ja yhteiskunnan muutosta ja peilannut tätä muutosta tanssitilaisuuksien kautta. Tutkielman mukaan tanssitilaisuuksissa tavattiin muita nuoria ja tutustuttiin toisiin sekä vietettiin vapaa-aikaa, harrastettiin tanssia ja kuunneltiin musiikkia.

Myös Jyväskylän yliopistossa tehty Juha Laineen (2003) etnologian pro gradu -tutkielma Suomalaisen nuorten tanssilavakulttuuri - modernia kansankulttuuria, käsittelee suomalaista tanssilavakulttuuria (tapakulttuuria) 2000-luvun alussa. Tutkielmassa on käyty läpi säännöllisesti tansseissa esiintyvä tapahtumankulku ja nostettu esiin jotakin yksityiskohtia kuten pukeutuminen ja kengät lähempään tarkasteluun.

Kirsi Koposen (2002) Jyväskylässä tekemä yhteiskuntapolitiikan pro gradu käsittelee lavatansseissa kävijöiden lavatansseille antamia yhteisöllisiä ja tilallisia merkityksiä. Lavatanssiyhteisöllä on hyvin selkeä normisto, joka jäsentää tanssijoiden toimintaa lavalla. Lavatansseissa on myös sisäpiiri, jonka ryhmätietoisuus on hyvin suuri ja joka määrittelee kuka kuuluu piiriin ja kuka ei. Tanssiminen nähdään myös yhteisyyden hakemiseksi ja merkitykset ovat yhteisöllisiä, koska ihmiset hakevat tanssiessaan yhteisöä, mutta myös irrottautumista.

Tanssijoiden sukupuolirooleja on tutkittu jonkin verran, joskaan ei tanssilavoilla. Muun muassa Johanna Nurmi (2010) on tehnyt sosiologian pro gradu -tutkielman tanssiravintolan juhlijoista ja Tuija Nykyri (1996) nuorten naisten diskoruumiillisuudesta. Nykyrin (1996, 120-121) mukaan nais-subjektius diskossa on moninainen; perinteisen, modernin tai postmodernin sekoitus tai vaihtelu. Tietynlaiset tilanteet kutsuvat jotain puolta ruumiista esille kuten hitaiden tanssien tanssiminen perinteistä naisruumista ja nopeiden tanssien tanssiminen itseään ilmaisevaa yksilöä tai postmodernia leikittelijää. Myös vaatteiden avulla voidaan leikitellä kun taas seksuaalisuus esiintyy joko perinteisenä tai modernina toimintamallina.

Nurmi (2010, 95) toteaa paritanssien pitävän yllä sukupuolijärjestelmää siten, että siinä on tanssille määritelty tietyt normalisoidut kriteerit, joiden perusteella toiminta luokitellaan normaaliksi ja onnistuneeksi tai poikkeavaksi ja epäonnistuneeksi. Toiminta myös edellyttää jakoa naisiin ja miehiin, joilla käsitetään olevan erilaiset roolit ja toimintatavat. Tanssikäytäntöjen sukupuolittunut normisto määrittää kaikkea toimintaa ja sen ehdoilla toimijat määräytyvät yhä uudelleen naisiksi ja miehiksi.

Pekka Suutari (2000) käsittelee väitöskirjassaan Götanjoen jenka tanssimusiikkia ruotsinsuomalaisten identiteetin rakentajana. Tutkimus sivuaa myös tanssipaikkoja. Tutkimuksen mukaan tanssipaikat ovat tärkeä osa vähemmistöryhmien kulttuuria. Vähemmistökulttuuri erottaa ruotsinsuomalaiset valtakulttuurista ja sen avulla voi pitää yllä ja näyttää omaa erilaisuuttaan. Ruotsinsuomalaisten paritanssikulttuuri eroaa muusta populaarikulttuurista ja vaatii osallistujilta samaistumista muihin. Tanssit nähdään aktiivisena, muuntautumiskykyisenä toimintana, joka kohdistuu tähän hetkeen ja tulevaan. Tanssi toimii identiteetin rakentajana eikä nojaudu pelkästään muistoihin. Tanssiminen ja tansseissa käyminen koettiin sosiaalisesti tärkeäksi, koska siellä tavattiin ikätovereita, naisia ja miehiä, keksittiin uusia harrastuksia ja luotiin ihmissuhdeverkostoja.

1.2 Tanssilavatoiminta Goffmanin näyttämöteorian näkökulmasta

Tarkastelen osittain lavatanssitoimintaa rooliteoriastaan tunnetuksi tulleen Ervin Goffmanin näyttämömetaforan käsitteiden avulla. Goffmanin (1971, 25-26) dramaturgian käsitteistö: esittäjät, esitys, yleisö, näyttämö, etu- ja taka-alue sekä lavastus, ovat hyvin sovitettavissa lavatanssipaikan ympäristöön, tiloihin ja sen toimijoihin. Tanssilava muistuttaa teatteria jossain määrin. Lavan henkilökunta; järjestysmiehet, lipunmyyjät, kahvion pitäjät ja muusikot toimivat ohjaajina, lavastajina ja apuhenkilökuntana niin, että varsinainen yleisö eli tanssijat voivat esittää pääroolia estradilla. Toi-

saalta myös henkilökuntaa ja varsinkin esiintyviä artisteja voidaan pitää näyttelijöinä, joilla on oma roolinsa kokonaisuudessaan.

Näyttämö kuvaa tanssilavaa varsin hyvin, sillä onhan se ikään kuin areena, jossa esittäjät eli tanssijat näyttävät ja esiintyvät. Tanssimista voidaan kuvata esiintymiseksi, ikään kuin pienoisenäytelmäksi, jota tanssijat esittävät muille lavalla olijoille eli yleisölle. Esiintymisessä tietty yksilö toteuttaa tietyssä tilaisuudessa toiminnot, joilla hän pyrkii vaikuttamaan johonkuhun muuhun esiintyjään (Goffman 1971, 26). Esiintyminen on kuitenkin muutakin: se on yksilön kaikkea toimintaa sinä aikavälinä, minkä hän on jatkuvasti tiettyjen havainnoitsijoiden piirissä, sikäli kun se vaikuttaa havainnoitsijoihin (Goffman 1971, 32). Usein tanssijat pyrkivät esiintymään vain omalle tanssiparilleen tehden tanssista keskinäisen näytelmän huolimatta ympäröivästä yleisöstä.

Tanssilava on etutila ja takatilan muodostavat muut tilat kuten buffet tai kahvio, wc-tilat, ulkotilat kuten ulkona olevat pöytä- ja istuinryhmät ja muut lavan ympäristössä olevat tilat kuten vaikkapa ulkogrilli. Goffmanin mukaan lavastus eli kalusteet, koristelu, esineistö ja yleensä taustaseikat ovat toiminnan kiinnekohtina. Lavastus on usein kiinteä niin, että halutessaan tietynlaista lavastusta toiminnalleen on esittäjän siirryttävä asianomaiseen paikkaan. (Goffman 1971, 32.) Tanssijat muodostavat etutilan esiintyjäryhmän, mutta tarkastelen myös tanssitilaisuuden takatilojen ihmisiä. Nämä ihmiset hoitavat järjestelyt ja varmistavat, että tanssiesitys on mahdollista toteuttaa. Usein nämä takatilojen ihmiset eli tanssienjärjestäjät jäävät varjoon, taka-alalle, ja siksi haluan tuoda myös heidän toimintaansa esille. Järjestäjäryhmän toiminta-alue jäsentyykin yleensä tausta-alueeksi, missä rutiinit valmistellaan ennen esitystä esittämiskuntoon (Goffman 1971, 256).

Illan kulku tanssilavalla on ennalta määrätty puitteiden ja ohjelman osalta. Ilta etenee tietyssä ennalta sovitussa järjestyksessä toimijoiden toteuttaessa omaa rooliaan ja siihen liittyviä tehtäviä. Goffman (1971, 26, 37) määrittelee osan tai rutiinin ennalta vakiintuneeksi toimintakaavioksi, jonka yksilö esityksellään toteuttaa. Kun yksilö lisäksi toteuttaa tiettyyn asemaan kuuluvat oikeudet ja velvollisuudet hän esiintyy sosiaalisessa roolissa. Tällaiseen rooliin sisältyy yksi tai useampi osa, joita yksilö voi esittää useissa eri tilanteissa samalle katsojakunnalle tai keskenään samankaltaisille katsomoille. Sosiaalisella roolilla on valmis julkisivu, jota yksilö joutuu ylläpitämään sekä suorittamaan rooliin liittyvää tehtävää.

Goffman käsittelee yhtä sosiologian näkökulmaa yhteiselämästä, jota rajoittaa tai jäsentää jokin rakennus tai laitos. Sovellus käy minkä tahansa sosiaalisen järjestelmän tarkasteluun. Goffmanin

näkökulma perustuu näyttämön suorituksiin ja siitä löytyvät yleislinjat ovat näyttämön periaatteita. Goffman kiinnittää huomiota tapaan ja keinoihin, joilla ihminen esittäytyy muille ja tekee pyrkimyksensä tietäväksi sekä menetelmiin, joilla hän tällöin ohjaa ja säätelee muiden hänestä saamia vaikutelmia sekä asioihin, joita hän saattaa toiminnassaan suosia tai karttaa. Goffman myöntää mallinsa puutteet: näyttämön tapahtumat ovat kuvitelmia ja keinotekoisia, kun taas arkielämän ilmiöitä on pidettävä kaiketi todellisina, eikä niitä voi aina ennakolta harjoitella. Arkielämän henkilöille voi tapahtua mitä vain. Roolihenkilöt taas esiintyvät toisille roolihenkilöille, joita yleisö puolestaan seuraa. Todellisuudessa yksilön omaksuma osa mukautuu toisten läsnäolijoiden esittämiin osiin ja samaan aikaan nämä toiset ovat myös yleisöä. (Goffman 1971, 9.)

Goffman (1971, 273) pudottaa pois näyttämön naamion ja kielen ja keskittyy sosiaalisten tapaamisten rakenteeseen, jotka saavat alkunsa, kun henkilöt tulevat toistensa välittömään fyysiseen läheisyyteen. Arkielämän vuorovaikutustilanteiden avaintekijänä on tilanteenarvioinnin ylläpitäminen, arvioinnin ilmaiseminen ja ilmaistun arvioinnin säilyttäminen monenlaisten mahdollisten häiriöiden uhallalla.

Tanssiminen ja tanssilavalla toimiminen edellyttää sosiaalista kanssakäymistä ja vuorovaikutusta muiden ihmisten kanssa. Ajoittain vuorovaikutus voi kuitenkin olla hyvin niukkaa ja rajoittua pelkästään eleisiin tai ilmeisiin. Goffman (1971, 25-26) määrittelee vuorovaikutuksen vastavuoroiseksi vaikutussuhteeksi, joka syntyy kahden yksilön välittömästä yhdessäolosta ja joka säätelee kummankin käyttäytymistä, niin että molempien toiminta vaikuttaa toistensa toimintaan. Tanssien aikana muodostuu useita vuorovaikutuskertoja, joka merkitsee Goffmanin (1971, 26) mukaan kaikkea sitä vuorovaikutusta, mikä tapahtuu kun tietyt henkilöt ovat toistensa seurassa tietyn ajan. Tanssijat voivat myös esiintyä toisilleen tanssin ajan ottaen tietyn roolin ja pysyen sen suojissa. Jos tanssiin hakija on epämiellyttävä, voi haettava esittää viileää ja etäistä, pitäen tanssittajan vuorovaikutusyrityksistä huolimatta tarkoituksella tietyn välimatkan päässä.

Tanssilava on julkinen paikka ja siellä on oma tanssilavaetiketti, jota toivotaan noudatettavan. Jos tanssilavaetiketti ei ole hallussa, pärjää normaaleilla käyttäytymissäännöillä melko hyvin. Tilanteen sopivaisuussäännöt voidaan erottaa muista moraalिसäännöistä kuten esimerkiksi kunnia- laki- talous- ja poliittisista säännöistä, jotka vallitsevat tietyissä käyttäytymispuitteissa (Goffman 1963, 24). Tanssilavojen säännöstö on mahdollista oppia seuraamalla ja toimimalla ympäristössä. Monet tarkkailevat ympäristöä ja muiden toimintaa oppiakseen lavaetiketin. Myös muut tanssijat voivat opettaa ensikertalaisia lavaetiketin suhteen. Usein opettaja saattaa olla henkilö, jonka kanssa lavalle tul-

laan ensimmäistä kertaa. Väärästä toiminnasta kuten väärään suuntaan tanssimisesta voi myös saada muilta tanssijoilta palautetta, jonka perusteella tietää toimineensa väärin. Goffman (1963, 12) kuvaa miten yksilö käyttäytyy julkisissa paikoissa muiden tavoin pelkästään sen pelosta, että tietää toisenlaisen käytöksen olevan epäsopivaa. Ihminen siis toimii muiden hyväksynnän paineen alla. Ihminen on oppinut, että tietty käytös sopii tiettyyn paikkaan ja toimii sen mukaan. Yksilö myös pyrkii ollessaan muiden kanssa säätelemään vaikutelmia, joita muut saavat (Goffman 1971, 25). Poikkeava käytös herättää helposti huomiota ja sitä yritetään siksi välttää.

Oletuksen mukaan tietyssä paikassa käyttäydytään ja sinne laittaudutaan tietyllä tavalla. Tanssijat laittautuvat lavoilta vaatetuksen, kenkien, kampauksen ja meikin avulla. Goffmanin (1963, 25) mukaan jo pelkästään julkisessa paikassa läsnäolo edellyttää henkilökohtaisen julkisivun tai olemuksen hallintaa. Henkilö tuo mukanaan vaatetuksensa, maalauksensa, kampauksensa ja muita pintakoristeita. Henkilökohtaisen ulkomuotoon liittyvät asiat merkitsevät velvollisuutta hankkia ja ylläpitää tiettyjä varusteita ja harjoittaa sitä kontrollia, joka pitää ne järjestyksessä. Vastaavasti ulkoisilla koristeuksilla kuten huiveilla koristautuneet tanssijat voivat myös tarkoituksellisesti haluta erottua muista tanssijoista.

Lavatanssi-ilta on juhlatilaisuus, joka on irtiotto arkisesta toiminnasta. Tilaisuus ei kuitenkaan ole niin juhlava, että lavastus, ulkonäkö ja esiintyminen olisivat kaikki ainutkertaisia ja omalaatuisia (Goffman 1971, 40). Tanssit eivät ole ainutlaatuinen tapahtuma, vaan ne toistuvat säännöllisesti tarjoten samantyyppisen kaavan mukaan toistuvan illan. Tapahtuma eroaa kuitenkin arjesta ja se näkyy muun muassa pukeutumisessa. Virtasen (1988, 126-137) mukaan työn ja vapaa-ajan välinen ero rytmittää elämäämme voimakkaasti, kun arki ja juhla vuorottelevat. Tanssille on ominaista eleistö, joka poikkeaa arkisesta liikehinnästä ja tanssi voi aiheuttaa arkipäivän kokemuksesta poikkeavan tunnetilan, jossa ajantaju häiriintyy ja käyttäytymisen kontrolli katoaa. Tanssin avulla voidaan luoda uusi todellisuus, arkielämästä eroava maailma, jossa pätevät erilaiset olemassaolon säännöt kuin arkielämässä. Tanssiin liitetään monia juhlalle ominaisia piirteitä kuten pukeutumista, koristautumista ja siihen liittyy musiikkia ja laulua ja tanssilla on esteettistä merkitystä.

Goffman (1986) puhuu toiminnan analyysissä muuttuvista kehyksistä, jotka sanelevat sisällön ja muuttuessaan vaikuttavat kehysten sisäpuoliseen toimintaan. Tanssilavatoiminta muotoutuu muun muassa lainsäädännöstä ja ympäröivistä olosuhteista syntyvien kehysten sisälle. Vaikka itse päätoiminta eli tanssiminen pysyy lähes muuttumattomana, muuttavat kehykset tanssilavatoimintaa kuitenkin jossain määrin. Esimerkiksi lavan rakennuksena kohdistuvat rakennusmääräykset kuten

palomääräykset aiheuttavat sen, että lavan rakenteiden on oltava tiettytyyppiset ja tämä vaikuttaa vaikkapa lavan muotoon ja erillisten hätäpoistumisteiden rakentamiseen. Myös järjestysmiesten lukumäärä on määrätty ja järjestäjät toimivat näiden saneltujen ohjeiden mukaan. Toimija joutuu siis palkkaamaan riittävästi järjestysmiehiä. Anniskelualue määräytyy lainsäädännön mukaan ja tanssijat joutuvat noudattamaan annettuja määräyksiä ja järjestäjät valvomaan, että määräyksiä noudatetaan. Erilaiset muotivirtaukset muuttavat vähitellen lavatanssien tanssivalikoimaa ja tanssimusiikkia tuoden uusia tuulahduksia vanhojen tyylien rinnalle. Kehysten muuttuessa muuttuu myös kehysten sisäpuolinen toiminta, koska kehykset ohjaavat toimintaa haluttiinpa sitä tai ei.

1.3 Tanssilavat kulttuurisena ilmiönä, mitä kulttuuri on?

Johan Fornäsin mukaan kulttuuria voidaan pitää alinomaa jakautuvien, yhdistyneiden ja toisiaan risteävien virtojen verkkona. Kulttuuri muuttuu jatkuvasti ja kaikki me joudumme sen vietäviksi. Kulttuuri on läsnä kaikkialla yhteiskunnassa ja inhimillisessä elämässä. Olemme ihmisiä sen kautta, että ymmärrämme ja tulkitsemme ympärillämme olevaa ja teemme havaintoja. Jätämme myös kaikki omat jälkemme kulttuurin verkostoon, koska toiminnallamme on aina omat vaikutuksensa. (Fornäs 1998, 11.) Kaikessa missä ihmiset toteuttavat itseään omana tarkoituksenaan, siis kaikissa toiminnoissa ja tuotteissa, jotka ovat käyttäjälleen mielekkäitä ja nautittavia, on kulttuuri mukana (Ahponen 1996, 105). Ihminen myös tuottaa kulttuuria yhteisön jäsenenä ja yksilönä ja siksi ihmistä voidaan pitää kulttuuriolentona. Fornäsin mukaan kulttuuri on prosessiluonteista. Emme passiivisesti mukaudu olemassa oleviin kehyksiin, muotteihin ja sääntöihin vaan luomme uusia ja muo-vaamme itseämme ja toisiamme erilaisissa prosesseissa, jotka ovat aktiivisia ja luovia. Kulttuuri on se inhimillisen vuorovaikutuksen aspekti, jossa on kyse merkitysten luomisesta. Se sisältää moninaiset tyylin tuottamisen ja kommunikatiivisen toiminnan muodot. (Fornäs 1998, 11, 167.)

Kulttuurilla tarkoitetaan suppeasti institutionalisoitunutta taidetta ja laajasti kaikkea sosiaalista elämää. Kulttuuri on kuitenkin muutakin ja siksi kulttuurin määritelmä symbolisena viestintänä on aiheellinen. (Fornäs 1998, 168.) Myös Raymond Williams määrittelee kulttuurin käsitteen toteutuneeksi merkityksellistämisen järjestelmäksi, joka on osa sosiaalista järjestelmää, mutta ei kuitenkaan sama asia. Williamsin mukaan modernissa yhteiskunnassa tapahtuu niin paljon sosiaalista ja materiaalista muuntelua, että vanha määritelmä kulttuuri-luonto-polarisaatio ei ole riittävä. (Williams 1981, 207, 209-210.) Kulttuuri voidaan määritellä meille annetun merkitysjärjestelmänä, jonka olemme omaksuneet sisäistettyämme sen. Kulttuuri voidaankin ymmärtää ryhmän tai yhteisön

jaettuina merkityksinä tai arvoina, jotka ohjaavat, rajoittavat tai mahdollistavat toimintaamme. Merkitykset rakennetaan ja välitetään kielen avulla. Kieli on siis laajempi kokonaisuus joka tulee ymmärtää myös kuvina, ääninä, merkkeinä ja symboleina sekä merkityksiä välittävänä toimintana. Kulttuuri voidaan siis nähdä merkitysjärjestelmänä, jossa ihmiset, yhteisön tai ryhmän jäsenet, antavat asioille merkityksiä ja muokkaavat näitä merkityksiä uudelleen. (Hall 2003, 1- 3.)

Subjekttiivisen näkemyksen pitäisi näin katsoen olla kulttuurin lähtökohtana. Kulttuuri ei välttämättä ole helposti määriteltävissä ja yksi määrittelytapa lähtee liikkeelle arjen kulttuurista ja arjessa tapahtuvasta toiminnasta. Kulttuurin voi määritellä sen tekijä tai sen kokija. Osaltaan kulttuuri heijastaa-kin myös oman yhteisömme ja yhteiskuntamme tapahtumia. Ihmiset eivät silti ole kulttuurin passiivisia uhreja, vaan sekä kollektiivisina olioina että yksilöinä luovat ja uudistavat kulttuuria (Nilsson 1998, 57). Kulttuuri on sosiaalista toimintaa, joka on osaltaan myös tuotteistunut ja muovautunut ajan hengen mukana. Saavuttaessaan suuren yleisön suosion tuotteen arvo voi vähentyä ja sen merkitys pienentyä.

Populaarikulttuuri tarkoittaa tuotteita ja käyttötavaroita, jotka yhteiskunnassamme luokitellaan populaari- tai massakulttuuriksi. Korkeaa ja matalaa tai eliitin ja massan kulttuuria on koodattu yhteiskunnallisiin maku- ja arvojärjestelmiin ja kytketty tiettyihin instituutioihin. Matalana on yleensä pidetty kulttuuriteollisuuden tuottamaa viihdettä, massamedian välityksellä levitettyä ja laajojen väestökerrosten käyttämää kulttuuria. Populaarikulttuuria voi luonnehtia siten, että se on peräisin rahvaan arkikäytännöistä, se on kansan suosiossa tai saattaa olla tavallista kansaa varten tuotettua. (Fornäs 1998, 177.) Kulttuuriteollisuuden tuotteena massamediakulttuuria voidaan kuitenkin pitää eri asiana kuin populaarikulttuuria, koska populaarikulttuuria voidaan pitää myös ihmisten itsensä tekemänä. Populaarikulttuurin merkityksellisyys tulee esille juuri siinä, että valtaosa ihmisistä ei välttämättä osaa ilman kulttuurista ja sosiaalista kompetenssia arvostaa esimerkiksi tuotettua tanssiesitystä: näytöstä tai kilpailua yhtä paljon kuin itse tanssittuna toteutettua tanssielämystä. (Nilsson 1998, 54.)

Historiantutkimuksessa populaarikulttuuri on lähellä kansankulttuuria. Ero matalan ja korkean kulttuurin eroista juontaakin juurensa säätyjen vastakkainasettelusta, kun papisto, aristokraatit ja porvariston eliitit irtaantuivat kansankulttuurista, kuten karnevaaleista, mikä aikaisemmin oli ollut yhteistä. Tämän jälkeen porvarillinen kulttuuri jakaantui viiheeseen ja vakavaan taiteeseen. Nykyisin korkeakulttuurin ja matalan kulttuurin rajat ovat jo liukenemassa osittain eikä aina voidakaan puhua varmasti siitä mikä on populaarikulttuuria ja mikä ei. (Fornäs 1998, 178-179.)

Lavatansseja voidaan pitää nykypäivän kulttuurisena ilmiönä, jolla on myös historiallinen tausta. Lavatansseilla on menneisyys, mutta myös voimissaan oleva ja vireä nykyisyys. Lavatansseissa käyvät tietyt ihmiset, jotka ovat arvottaneet tanssit itselleen tärkeiksi ja kokevat ne merkityksellisiksi. Tanssiminen on heille toimintaa, joka tuottaa iloa ja mielihyvää. Lavatanssit ovat osa kulttuurista virtaa, joka jättää omat jälkensä historiaan ja yhteiskuntaan sekä siinä eläviin ihmisiin. Lavatanssit muokkaavat kulttuuria, mutta myös olemassa oleva kulttuuri muokkaa lavatansseja muuttaen käytäntöjä. Esimerkiksi muuttuvat musiikki- ja tanssityylit jättävät jälkensä tanssilavojen historiaan.

Lavatanssikulttuuria voidaan osaltaan pitää populaarikulttuurina, koska sen voidaan katsoa alkaneen kansan arkikäytännöistä. Lavatanssit ovat ihmisten itselleen tekemää ja ajan myötä muotoutunutta kulttuuria. Valtaosa tanssilavakansasta edustaa tiettyjä sosioekonomisia ryhmiä. Hietakankaan tekemän tutkimuksen mukaan lavatanssijoista noin 1/3 on suorittanut korkeakoulututkinnon ja lähes 2/3 ammatillisen koulutuksen tai opistoasteen koulutuksen (Hietakangas 2008, 55). Osa nuorista puolestaan pitää tanssilavatoimintaa nostalgisena ja haluaa sen takia käydä lavatansseissa. Tanssilavoja ei kuitenkaan voi suoraan määritellä esimerkiksi matalakulttuuriseksi toiminnaksi, koska lavatanssien merkitys on siellä kävijöille varsin moninainen. Osa etsii paria, osa tanssii harrastuksena ja osa jopa kilpailee. Osa käy pariskuntina ja osa muuten vain ihmettelemässä toimintaa. Kävijäkunta ei ole kovin suuri, mutta varsin moninainen.

2 TANSSILAVOJEN MENNEISYYS JA NYKYISYYS

2.1 Tanssit kallioilla ja kukkuloilla

Yleensä tanssit houkuttelivat ihmisiä paikalle. Esimerkiksi kirkon kuulutusten kuulemisen jälkeen, oli tapana järjestää juhla, joka antoi syyn tanssiin ja ilonpitoon. Tanssi oli oleellinen asia itse häissäkin. (Vuorela 1975, 612.) Tansseilla houkuteltiin väkeä myös töihin (Haavio-Mannila ja Snicker 1980, 35). Erityisesti nuoret tapasivat talkoissa ja tansseissa toisiaan (Hakulinen ja Yli-Jokipii 2007, 48). Talkootanssit olivatkin vanhan kyläyhteisön keskinäisen auttamishalun symboli, merkitsivät hän ne osallistujille sekä työtä että ilonpitoa (Vuorela 1975, 634). Sauna ja nuorten tanssit päättivät raskaan talkoopäivän ja työhön yhdistettynä tanssi oli hyväksyttyä (Yli-Jokipii 1999, 237). Talkootansseja oli kuitenkin melko harvaan, joten nuoret alkoivat järjestää omia tanssitilaisuuksia. Jo aikaisemmin oli keräydytty sopiville luonnonpaikoille, kallioille ja niityille viettämään aikaa. Alkukesästä voitiin samaan tarkoitukseen käyttää ulkorakennuksia ja talvisaikaan tilavia pirttejä. (Haku-

linen ja Yli-Jokipii 2007, 49.) Tavallisimpia ulkotanssipaikkoja olivat silokalliot, nurmikentät, jokisillat ja rantalaiturit (Yli-Jokipii 1999, 248).

Syksyllä ja talvella tanssit piti järjestää lämmitettävissä sisätiloissa. Tanssiin myötämielisesti suhtautuvien talojen nurkissa järjestetyistä tansseista on usein käytetty nimitystä nurkkatanssit, vaikka niillä tarkoitettiin myös maatalojen ulkorakennuksissa, kuten riihissä, ladoissa ja jopa taivasallakin järjestettyjä tansseja, varsinkin sellaisia, jotka koettiin pitää viranomaisilta salassa. Nurkkatansseja pidettiin kaikkialla maassa, tosin eri nimillä kuten kemut, penskajaiset, paalit, hypyt ja hieriäiset. (Hakulinen ja Yli-Jokipii 2007, 51.) Tanssipaikkoja ei ollut välttämättä helppo saada, koska meno tansseissa saattoi muuttua hallitsemattomaksi varsinkin viinan takia. Myös tanssien syntinen luonne rajoitti tilojen saantia niiden käyttöön. (Hakulinen ja Yli-Jokipii 2007, 52.)

2.2 Tanssilavojen rakentaminen alkoi järjestötoiminnan johdolla

Ensimmäiset tanssilavat rakennettiin 1800-luvun lopulla, joskin tarkkaa ajankohtaa on hankala määrittää, koska tanssilava saattoi olla hyvinkin alkeellinen rakennelma. Sanomalahtikirjaston mukaan, ensimmäinen maininta suomalaisesta tanssilavasta on vuodelta 1876 Porin vapaapalokunnan vuosijuhlasta, johon osallistui lähes kaksituhatta henkeä. Juhlaväkeä varten juhla-alueelle oli pystytetty tanssilava, ”en dansbana blifwit bygd”. Vaikka tanssilavakulttuuria pidetään suomalaisena ilmiönä, lienevät ensimmäiset tanssilavat kuitenkin olleet Ruotsissa. Myös norjalaisesta, ranskalaisesta ja venäläisestä tanssilavasta löytyy varhainen viittaus. (Hakulinen ja Yli-Jokipii 2007, 13, 15, 17.) Lavojen rakentaminen liittyy voimakkaasti järjestötoiminnan kehittymiseen 1800-luvulla (Kahila ja Kahila 2006, 140). Järjestö tai yhdistys, jonka aate saattoi olla palontorjunta, kotiseutuaate tai raittiusharrastus, vaati toimiakseen tiloja, jossa näitä aatteita voitiin edistää. Kun oma tila, esimerkiksi seuraintalo, oli valmis, pystyttiin kokoamaan varoja oman aatteen hyväksi järjestämällä muun muassa erilaisia huvituksia ja kulttuuritapahtumia. (Tuomisto ja Pakkala 2008, 10.) Koska tanssit olivat oiva keino rahankeruulle, lukuisat urheiluseurat hankkivat varoja nimenomaan tanssitilaisuuksia järjestämällä ja tältä pohjalta alettiin rakentaa myös tanssilavoja. Yleensä seuroilla ei ollut samassa määrin tiloja järjestää tansseja kuin suuremmilla järjestöillä, joten tanssitoimintaa jouduttiin harjoittamaan myös vuokratuissa tiloissa. (Kahila ja Kahila 2006, 140.) Järjestöt rakensivat myös väliaikaisia lavoja esimerkiksi kesäjuhliin tai tanssi-iltamia varten. Nämä lavat voitiin purkaa juhlien jälkeen tai viimeistään syksyllä. (Nieminen 1993, 30-31.)

Tanssilavatoiminnalla oli taloudellisen merkityksen lisäksi sosiaalista vaikutusta, koska se oli kaikkia kyläläisiä yhdistävä ja ylläpitävä voima etenkin pienissä kylissä. Samalla lavatoiminta edisti henkilökohtaisia sosiaalisia kontakteja, jotka elvyttivät kylän muuta toimintaa. Yleensä järjestäjäseurat ja yhdistykset perustivat huvi- ja lavatoimikunnan, joka hoiti tanssinjärjestämiseen liittyvät asiat. (Nieminen 1993, 59-60.)

Kun liikkuminen oli hidasta ja maaseudulla oli paljon nuorta paikallista tanssiväkeä, tanssilavat rakennettiin lähelle taajamaa, mutta kuitenkin huutoetäisyyttä kauemmaksi (Hakulinen ja Yli-Jokipii 2007, 93). Maisemalla oli myös merkitystä ja tanssilavoja rakennettiin usein luonnonkauniille paikoille meren, järvien ja jokien rannoille kuten myös saariin sekä harjujen ja metsärin- teiden yhteyteen. Tanssilavoja on rakennettu myös kaupunkien keskustaan, puistoihin tai urheilukenttien yhteyteen. Kauniiden paikkojen ohella lavoja on siis myös melko ankeilla paikoilla eikä se välttämättä ole vaikuttanut lavan suosioon. (Yli-Jokipii 1999, 248-249.) Tosin vieläkin tanssilavojen erikoisuutena saatetaan mainita sijainti luonnonkauniilla paikalla. Suurin osa maamme tanssilavoista on rakennettu 1950- ja 1960 luvuilla. Seuraavana vuosikymmenenä rakennettiin vain muutama lava. Suuret huvikeskukset, A-oikeudet saaneet ravintolat ja muut lavojen yhteydessä olevat huvitukset ja merkillisyydet olivat 1990-luvun erikoisuuksia. (Niiniluoto 2004, 70-71.)

2.3 Vapaaehtoistoiminta ja talkootyö osana tanssilavatoimintaa

Vapaaehtoistoiminta perustuu yhteiseen uskoon asian tärkeydestä sekä tasavertaisuuteen. Kun toiminnan ydin on tavoitettu ja sen arvosta vakuutettu, se halutaan vakiinnuttaa hierarkkisesti järjestettyine instituutioineen. Pyyteetön talkootyö ei vaadi organisoitumista ja erottelua organisoitumisen ja osallistumisen välillä. Jotta saataisiin nostettua toiminnan arvoa ja päästäisiin kentän hierarkiassa ylöspäin, toiminnan tarpeellisuutta aletaan mitata sen käyttökelpoisuudella. Tällöin tulevat tärkeiksi kysymykset siitä, onko toiminnalla taloudellista menestystä tai miten paljon se tuottaa sosiaalista aktiivisuutta, miten yritteliäs on ilmapiiri ja luoko toiminta työpaikkoja tai aiheuttaako se jonkinlaisia mielikuvia kulttuurisesta tapahtumapaikasta tai tuotteesta. Kun siirrytään vapaaehtoista sosiaalisuutta tuottavasta toiminnasta toimintaan, jossa sosiaalisuus on taloudellisen tuottavuuden väline, tulee tapahtuman imago tässä mielessä tärkeäksi. Kulttuurinen tapahtuma voidaankin nähdä tietyille yleisölle suunnattuna imagopakkauskseen. (Ahponen 1996, 112-113.)

Talkootyölle on ominaista sen vapaaehtoisuus, tilannekohtaisuus, omaleimaisuus ja mielekkyys. Talkootoiminnalla saavutetaan välillistä tai välitöntä hyötyä. Välitön hyöty syntyy, kun tietty tehtävä suoritetaan ja yksittäistä laajempi välillinen hyöty syntyy, kun osallistujat saavuttavat laajempia myönteisiä vaikutuksia. (Hyyryläinen 1994, 143-144.) Tällainen kokonaisuus voi olla juuri lavatanssien onnistunut järjestäminen tai koko tanssilavakauden onnistunut pyörittäminen. Kokonaisuuden kannalta on oleellista, että toimintaan osallistuvilla on yhteinen näkemys talkootoiminnan pyörittämisestä ja eri ihmisten taidot tukevat toisiaan yhteisen tehtävän toteuttamisessa (Hyyryläinen 1994, 147). Talkootyö ja vapaaehtoisuus ovat suuntautuneet suurista projekteista, kuten sodan jälkeisistä kansallisista talkoista ja muiden kyläläisten auttamisesta, pienempiin ja yhteisiin hankkeisiin tai omien intressien suuntaiseen toimintaan kuten esimerkiksi urheiluseurojen toiminnassa mukana olemiseen.

Tanssilavoilla tiivistyy vapaaehtoinen talkootyö sekä rakennusvaiheessa että lavan toiminnan pyörittämisessä. Käytän termejä talkootyö ja vapaaehtoinen työ synonyymeinä puhuttaessa lavatanssien järjestämisestä. Perustuuhan niin talkootyö kuin vapaaehtoistyökin vapaaehtoisuuteen ja palkattomuuteen ja niihin liittyy sosiaalisen vuorovaikutuksen ulottuvuus ja usko omaan tekemiseen. Työ tuottaa tyydytystä ja antaa mahdollisuuden harrastaa ja sen hyöty perustuu yhdessäoloon ja mielihyvään. Toiminta vaatii yhteistyötä, luottamusta ja uskoa omaan yritykseen ja sen merkitykseen. Tyypillistä talkootoiminnalle on sen tapauskohtaisuus ja siksi lavatanssien järjestäminen on mieluumminkin, ainakin osalle osallistujista, enemmän vapaaehtoista toimintaa, koska se jatkuu jopa vuodesta tai vuosikymmenestä toiseen, vaikka itse tanssitapahtuma kestää vain yhden illan ajan. Tanssien järjestäminen ei myöskään rajoitu vain tanssi-iltaan vaan toiminta vaatii jatkuvaa järjestelyä läpi koko lavatanssikauden ja jopa sen ulkopuolella.

2.4 Tanssit, synti ja sanktiot osana tanssien säätelyä

Tanssia on pidetty syntinä kauan tai sitä on ainakin paheksuttu voimakkaasti. Paritanssiin liittyviä kieltoja alkoi ilmetä Saksassa kirkon ja valtiovallan taholta jo 1400-luvulla. Tanssijoita kehoitettiin muun muassa tanssimaan vanhaan tapaan toisten kanssa eikä muista erillisenä parina. (Niemeläinen 1983, 28.) Suomessa 1700-luvun puolivälissä hengenmiehet, piispat ja papit yrittivät saada nuorten karkelointia kuriin. Nuorison tanssiminen sunnuntaisin taloissa, silloilla ja teillä oli niin hillitöntä, että maanantaina ei kyetty töihin ja kansan katsottiin rypevän synnissä. Koska toiminta katsottiin vahingolliseksi, alettiin sitä rangaistusten avulla hillitä. Tanssijat ja pelimannit kytkettiin jalkapuu-

hun kirkonmäellä ja sakotettiin lisäksi. Rangaistustoimenpiteet olivat kuitenkin tehottomia, koska seuraavana sunnuntaina tanssit taas jatkuivat. (Kahila ja Kahila 2008, 148.)

Valssi kiellettiin sen yleistettyä lähes joka maassa (Haavio-Mannila ja Snicker 1980, 32). Valsssia pidettiin erityisesti säätyläispiireissä liian hurmiollisena tanssina (Niemeläinen 1983, 38). Saman kohtalon koki myöhemmin Argentiinasta Eurooppaan rantautunut tango. Uusi tanssi herätti voimakkaita tunteita ja esimerkiksi Saksan keisari näki tangossa mörön, joka rapautti hänen upseerien sa moraalin. Argentiinalaiset Euroopassa toimivat diplomaatit taas vanhoivat, että heidänkin kotimaassaan tangoa tanssivat vain moraaliltaan kyseenalaiset ja synnissä rypevät alemmat kansankerrokset. Tanssin syntysijoina onkin pidetty slummeja ja bordelleja. (Kahila ja Kahila 2006, 121-122.)

Tanssikysymys pysyi moralismin ja huvittelunhalun vastakkainasetteluna ja etenkin uskonnollinen argumentointi oli yleistä (Pesola 1996, 114). Vaikka itse tanssia ei esimerkiksi 1920-luvulla tuomittu suoranaisesti, siihen liitettiin tekijöitä, jotka tekivät siitä kyseenalaista. Suurimpana pahana nähtiin alkoholinkäyttö ja siitä aiheutuvat muut seuraukset. (Kahila ja Kahila 2006, 94.) Kuitenkin vielä 1940- ja 1950-luvuilla tanssimista pidettiin ajoittain synnillisenä huvitteluna, joka ohjasi pois vakavimpien toimintojen piiristä (Haavio-Mannila ja Snicker 1980, 36). Myös nuorisjärjestöt vaikuttivat tanssiharrastukseen. Järjestöt harjoittivat ideologista valistusta yrittäen edistää sivistyspyrkimyksiä ja vastustaa tanssia turmiollisena toimintana. (Pesola 2002, 323.)

Sotien aikana tanssia ei kielletty täysin Suomea lukuun ottamatta juuri missään muussa sotaikävässä maassa. Täällä tanssin katsottiin häiritsevän sankarivainajia ja herättävän paheksuntaa rintamalla. Sen katsottiin olevan ylipäättään epäsopivaa, kun sotilaat taistelivat rintamalla. Naisylijäämää ja julkisia huveja pidettiin vaarallisena yhdistelmänä ja tanssien katsottiin heikentävän sodan takia höltynyttä moraalialta entisestään. (Pesola 1996, 110.) Kiellosta huolimatta sala- eli nurkkatansseja järjestettiin heti, kun sopiva joukko oli koossa. Esimerkiksi jos sodasta lomalla olevia sotilaita oli paikalla tai saatiin jostain gramofoni tai pelimanni. Kiinnijäämistä pelättiin ja sitä seurasi sakkorangaistus. (Niemi 1983, 47; Hakulinen ja Yli-Jokipii 2007, 75.) Lisäksi nämä kielletyt tanssit lisäsivät valvonnan takia viranomaisten vaivaa (Hakulinen ja Yli-Jokipii 2007, 75). Lokakuussa 1944 sisäministeriö salli tanssin tunnin ajaksi huvitilaisuuksissa varsinaisen ohjelman päätteeksi ja vuonna 1948 tanssiaikaa jatkettiin puolella tunnilla. Kun sisäasiainministeriö vapautti yleiset tanssit joulukuussa 1944, ei ravintoloissa saanut vielääkään tanssia. Tanssirajoitukset poistettiin kokonaan syyskuussa vuonna 1948. (Pesola 1996, 111-112.)

Tanssikiellon kumouduttua seurasi toisenlainen rangaistus, kun tanssitoiminnalle määrättiin entistä ankarampi huvivero. Ennen vuotta 1943 tanssiaisvero oli ollut aatteellisilta yhdistyksiltä 30 ja muilta 40 prosenttia ja vuonna 1945 veronkorotuksen jälkeen leimavero nousi tanssiaisten osalta 50 prosenttiin. Samaan aikaan aatteelliset ja yleishyödylliset yhdistykset eivät maksaneet ohjelmallisista iltamista leimaveroa lainkaan. (Pesola 2002, 321.) Kaupunkien poliisipäälliköt ja maaseutujen vallesmannit joutuivat arvioimaan ohjelmien arvokkuutta ja tasoa saadessaan eteensä huvilupahakemuksen ohjelmiseen (Kahila ja Kahila 2006, 48). Tanssien katsottiin edelleenkin syrjäyttävän ”henkisesti rakentavimpia” ohjelmallisia viihdytystilaisuuksia, ja huviverolla, jonka katsottiin olevan valtion ohjaava toimenpide, oli tarkoitus veronkeruun lisäksi ohjata kevytkenkäistä nuorisoa vakavampien harrastusten pariin (Pesola 1996, 117-118). Veronkorotuksen katsottiin oikeutetusti aiheuttavan ongelmia tanssinjärjestäjille ja ohjaavan kansaa iltamaviihteen pariin ja toimenpiteet aiheuttivatkin iltamien voimakkaan nousukauden sotien jälkeen. Ohjelmallisten iltamien vetonaula oli kylläkin lopussa sallittu tunnin tanssiaika. Lopulta kuitenkin iltamat menettivät suosiotaan ihmisten äänestäessä jaloillaan. Koko illan tanssihuvituksesta oltiin valmiita maksamaan enemmän kuin ohjelmallisista iltamista vaikka aika olikin taloudellisesti kireä. Verotusta kevennettiin puolestaan vuonna 1948, jolloin aatteelliset yhdistykset saivat järjestää tanssi-iltamia 40 prosentin verolla. (Pesola 1996, 120.) Huvivero poistui kokonaan vasta vuonna 1980 (Kahila ja Kahila 2006, 48).

2.5 Tanssilavabuumi, sen lasku ja uusi tuleminen

Sotien aikana voimassa olleen tanssikiellon purkaminen vuonna 1948 mahdollisti ohjelmallisen iltamakulttuurin ja tanssilavakulttuurin nousun. Tanssi-into purkautui voimallisesti ja tanssilavoja pystytettiin tiuhaan tahtiin joka puolelle maata. (Pesola 1996, 112.) Valvontakomission, säännöstelyn ja jälleenrakennuksen aikana tanssilavat olivat suomalaisille lähes ainoa asia, joka sai unohtamaan arjen (Niiniluoto 2004, 67-68). Pesolan (1996, 126) mukaan tanssilavoilla ja ohjelmallisilla iltamilla oli laaja kulttuurinen ja sosiaalinen merkitys sodan jälkeisessä Suomessa. Moni avioliitto ja elämä saivat alkunsa perikansallisesta tanssilavapusikosta. Muunkinlaiset elämykset olivat tärkeitä kuten musiikki, jota lavoilla kuultiin, tapakulttuuri ja yleinen kanssakäyminen sekä ehkä myös kokonainen arvomaailma, joka sisäistettiin.

Tultaessa 1970-luvulle oli koettu suuri muutto maalta kaupunkiin sekä myös muutto kotimaanrajojen ulkopuolelle elinkeinorakenteen muutoksineen (Yli-Jokipii 1999, 245). Keskioluen vapautuminen vei suomalaisia ravintoloihin, ja autoistumisen lisääntyminen oli jättänyt monet tanssilavat uu-

den pikatien alle (Niiniluoto 2004, 68). Äkkinäinen kaupungistuminen aiheutti sen, että tanssilavat menettivät asemiaan ja vain vahvimmat säilyivät toiminnassa ja aktiivisina. Monet tanssilavat purettiin tai muutettiin johonkin muuhun käyttöön sopiviksi kuten varastoiksi. Muuton lisäksi ankara huviverotus vaikutti tanssilavojen menestymiseen. Myös suuret valtakunnalliset ohjelmatoimistot vaikuttivat pienten lavojen tilanteeseen värväämällä vetovoimaisia esiintyjiä lavoille. Nämä television kautta tutuiksi tulleet esiintyjät ja heidän orkesteriensa palkat olivat nousseet korkeiksi ja vain suurimmat lavat kykenivät saamaan riittävän tuoton. Pienemmät lavat eivät kyenneet vastaamaan kilpailuun. Tanssilavoille ei myöskään enää ollut niin helppo mennä kuin aikaisemmin pitkien matkojen takia. (Yli-Jokipii 1999, 245-246.)

Tanssilavat tulivat kuitenkin takaisin 1980-luvun puolivälissä. Pienet kyläyhteisöt alkoivat järjestää lavatansseja uudestaan ja monet unohtuneet tanssilavat elpyivät uudelleen. Huviveron poiston katsotaan edistäneen tanssilavojen elpymistä. Tanssilavat olivat tärkeä tulonlähde urheiluseuroille ja muille nuorisjärjestöille eikä tulonlähdettä haluttu lakkauttaa. Toinen merkittävä asia oli se, että sodan jälkeen syntyneet suuret ikäluokat palasivat takaisin lavoille lasten kasvettua aikuisikään. Tansseista löytyi uudelleen nuoruuden harrastus. Lisäksi yksi merkittävä tekijä, joka elvytti lavatoimintaa, oli kylätoimintaliikkeen puitteissa tehty työ maaseudulla. Kylätutkimuksen yhteydessä tehty työ opasti kyläläisiä perustamaan kylätoimintayhdistyksiä harventuneen maaseudun väestön itsetunnon nostamiseksi. Yhteistoiminnan aktivointi ja vanhan talkooperinteen elvytys olivat toiminnan tarkoituksia. Talkootyö kohdistui muun muassa tanssilavojen rakentamiseen ja kunnostamiseen. (Yli-Jokipii 1999, 247.)

Suomessa 1980- ja 1990-luvuilla koettu taloudellinen ylikuumeneminen ja sitä seurannut talouslama saattoivat myös osaltaan ohjata ihmisiä takaisin vanhaan entiseen aikaan ennen lamaa ja 1960-luvun tilanteeseen ennen suurta muuttoa ja kaupungistumista (Yli-Jokipii 1999, 248; Niiniluoto 2004, 68). Kovat markkinatalousarvot tekivät tanssilavakulttuurista myös sivistyneistön ihaileman trendin (Niiniluoto 2004, 68). Samoihin aikoihin palasivat myös monet muut kansankulttuurit kuten uusvanhat kaunokirjalliset teokset ja elokuvat. Tästä hyvänä esimerkkinä Markku Pölösen (1993) tekemä elokuva *Onnenmaa*, joka kuvaa varsin osuvasti tanssilavakulttuuria ja 1960-luvun elämää. Ehkä kysymyksessä oli myös tiedostamaton protesti globalisaatiota ja kansainvälistä taloudellista integraatiota vastaan. (Yli-Jokipii 1999, 248.)

Tanssilavoilla oli merkittävä vaikutus koko 1900-luvun ajan niiden toimiessa väestön vapaa-ajanviettopaikkoina ja parinmuodostusareenoina (Yli-Jokipii 1999, 235). Menestymisen hiipumisen

jälkeen tanssilavakulttuuri on elänyt 2000-luvulla uutta tulemista ja kukoistuskautta. Lavatanssit kilpailevat ihmisten huomiosta ja heidän vapaa-ajastaan muiden toimintojen ohella. (Koponen 2002, 83.) Tanssilavoja ei voida pitää enää ainoana ja suosituimpana nuorison huvittelupaikkana, vaan enemmänkin vanhenevan tanssiväen sekä paritansseja harrastavien ihmisten liikuntapaikkana.

2.6 Kulttuurin tuotteistuminen

Kulttuurista tullaan osallisiksi käyttämällä ja tekemällä kulttuurin tuotteita ja palveluja. Kulttuuri siis aktivoituu tietynlaisena elämäntapana, jota voidaan toteuttaa jollain areenalla ja sen merkitys tulee esille arkisina tekoina, joilla on merkitystä ihmiselle itselleen. Teot, joissa ihminen kokee elämyksiä ja voi ilmaista itseään ovat siis kulttuurisesti merkityksellisiä. (Ahponen 2010, 249-250.) Tanssilavojen toimijat käyttävät lavoja ja niiden palveluja ja järjestäjät tuottavat näitä palveluja tanssijoille. Osalle lavatansseista kävijöistä tanssit ovat elämäntapa ja tanssimisella on tärkeä merkitys heidän elämälleen.

Viime vuosikymmeninä suomalaisessa yhteiskunnassa on käyty läpi merkittävä muutos, jossa talouden ja muun yhteiskunnan suhde ja toimintatavat ovat muuttuneet. Talous on alettu nähdä toiminnan ja kehityksen määrääväksi tekijäksi. (Ojajärvi ja Steinby 2008, 7-8.) Markkinavoimista näyttää tuleen yhteiskunnallisen toiminnan pääsubjekti, joka määrää mitä kannattaa tehdä ja miten. Mikä nähdään tärkeäksi ja mikä ei. Myös kulttuuripolitiikka kytetään osaksi taloutta (Ahponen 2010, 263). Kulttuurista on tullut markkinatuote, jota ostetaan ja myydään. Ojajärven ja Steinbyn (2008, 8) mukaan markkinavoimista puhutaan jonkinlaisena lainomaisena välttämättömyytenä, jolle kaikkien on alistuttava. Markkinatalous käsitetään talousjärjestelmäksi, jossa tuotanto määräytyy markkinoiden mukaan. Tuotteet, niiden sisältö, hinta ja määrä määräytyvät sen mukaan mikä on niiden kysyntä. Tällöin markkinoilla tarkoitetaan mekanismeja, jossa tuotanto ja rahavirrat ohjautuvat kulutuskysynnän mukaan tuottajien kilpaillessa keskenään.

Mitä kulttuurin ajautuminen osaksi markkinataloutta sitten tarkoittaa? Kulttuurista käsin katsottuna taloudellinen menestys ja yleisönsuosio on liitetty viihteellisyyteen, eikä viihteellisyyttä ole haluttu kovin helposti liittää kulttuurin käsitteen, ainakaan korkeakulttuurin, piiriin. Kansankulttuuri onkin hyväksytty kulttuuripolitiikan piiriin sikäli, kun siinä on sivilisoivia kansalaistoiminnan aineksia. Uuden talouden ja tuottavuuden ajaututtua myös kulttuuripolitiikkaan käännettiin populaarikulttuurin suosituimmuus ja myyvyys positiiviseksi asiaksi. Oleellista oli osoittaa, että tapahtumalla oli

kannatusta suuren yleisön keskuudessa. (Ahponen 2010, 254, 261.) Suosituimmuudesta ja myyvyydestä tuli yhtä kuin taloudellinen menestys, joka nostettiin tärkeimmäksi asiaksi.

Bauman (2011) kuvaa kulttuurin kaupallistumisen vaikuttaneen omaleimaisen ja vaikuttavan kulttuurin katoamiseen. Hänen mukaansa elämme nykyisin virtaavassa maailmassa, jossa elämä on epävarmaa ja pysyvät rakenteet katoamassa. Ihmisen vaihtaessa jatkuvasta elämämpiiriään ja tapaansa, asuinpaikkaansa tai työtään myös kulttuurin luova ja inhimillinen aspekti on menettänyt merkitystään ja tärkeimmäksi on tullut kulttuurin viihdyttävyyys. Kulttuuri luo ikään kuin uusia tarpeita ja samalla pitää huolen siitä, että entiset tarpeet jäävät täyttymättä. Toisaalta tässä epävarmuudessa kelluttaessa voisi ihmisten ajatella ankkuroiduvan nimenomaan omaan vanhaan perinteeseen ja sen vaalimiseen. Tanssilava voinee osaltaan tarjota juuri tällaisen vanhan ja säilyneen kulttuurin muodon, joka on pysyvä ja tarjoaa irtiottoja osittain epäkaupallisessakin mielessä arjen keskelle. Tanssilavan voidaan myös odottaa tarjoavan perinteistä kulttuuria, vaikka toiminta onkin tuotteistunut.

Tuotannon kulttuurista voidaan puhua, kun mietitään miten eri aloilla tuotetaan palveluja, valmistetaan tuotteita, miten niitä markkinoidaan ja miten kuluttaja saadaan käyttämään palveluja. Tuotannon kulttuurilla muokataan käytäntöjä ja se muokkaa käytäntöjä. Esimerkiksi markkinoinnin avulla voidaan saada jokin toinen tuote tai palvelu näyttämään erilaiselta kuin toinen. (Mikkonen, Desavelle ja Rokka 2009, 174.) Kun millä tahansa kulttuurisella tuotteella on markkina-arvo, käsitellään kulttuuria yhä enemmän julkisen tai yksityisen tavaratuotannon osana. Markkina-arvot ja symboliset arvot sovitetaan yhteen kulttuurin vaikuttavuutta arvioitaessa. Kulttuurituotteen menestyessä markkinoilla sen voidaan katsoa ansaitsevan arvonsa tehokkaana toimintana. (Ahponen 2010, 263-264.)

Tanssilavatoiminnan muuttuminen yhä enemmän kulttuuriseksi tuotteeksi näkyy siinä, miten tanssit ovat suunniteltu kokonaisuudeksi, joka muodostuu eri osista. Taustalla voi olla vaikkapa yrityksen ajatus kylän kulttuurisesta identiteetistä, jossa ajatellaan tuottavaa tulosta, mutta myös tunnetta. Lavojen esiintyjät voidaan valita huolellisesti ajatellen tanssiyleisön makumieltymyksiä ja lavaa voidaan markkinoida tietynlaisilla mielikuvilla. Lava voi myös erikoistua tarjoten jotain sellaista mitä muilla lavoilla ei ole tai laajentamalla palveluita. Tanssilavatoimintaa voidaan myydä hyödyntämällä vanhaa perinnekulttuuria, joka ei ole kenenkään omaa. Toisaalta menestyäkseen paremmin lavoilla olisi mahdollisuuksia tuotteistua paljon enemmän. Ympäristöön, lavan yleisilmeeseen, kahvilan tarjoiluvaihtoihin, esiintyjien valitsemiseen, lavan markkinointiin ja nettisivujen ulkoasuun voitaisiin kiinnittää enemmän huomiota. Osittain tuotteistaminen tuntuu olevan vielä varsin vaati-

matonta lukuun ottamatta suuria lavoja, joilla on mahdollisuus panostaa esiintyjiin, ympäristöön ja palveluihin. Yleisön suosiota tavoitellaan varsin ammattimaisella otteella.

Tanssilavatoiminnan tavoite yrityksenä on tuottaa voittoa. Talous määrittelee raamit joiden puitteissa toimitaan. Jos jokin toiminta ei kannata, se lopetetaan. Tanssilavat työllistävät ihmisiä muun muassa oheistoiminnoillaan tanssien yhteydessä. Myös esiintyjät työllistyvät tanssien myötä. Muusi- koiden mukaan kilpailu tanssilavakeikoista on kovaa, koska osaavia muusikoita on paljon, mutta tanssilavoja varsin vähän. Tanssitiloja käytetään myös muuhun toimintaan kuin tanssimiseen. Lavoilla järjestetään esimerkiksi konsertteja, karaokelaulutilaisuuksia, tanssikursseja ja jumppia. Television tanssiohjelmat tekevät osaltaan tanssilavatoimintaa tunnetuksi ja saattavat lisätä sen suosiota. Sanomalehti-ilmoitukset ovat oleellinen osa lavojen markkinointia varsinkin suuremmilla lavoilla. Pienet lavat joutuvat tyytymään nettisivustojen ja paikallislehtien ilmoituksiin pienten budjettien takia. Tällainen tanssikulttuurin esiintuominen auttaa saamaan tanssijoita lavoille ja lavoja menestymään. Tanssilavojen ei tarvitse myydä uutta tuotetta, vaan muokata jo olemassa olevaa ja keskittyä saamaan riittävästi asiakkaita toiminnan pysymiseksi yllä. Tanssijoita on kuitenkin melko vähän ja tarjontaa melko paljon, mikä kiristää kilpailua. Kuinka saada tanssijat tulemaan omalle lavalle sen sijaan, että he menisivät toiselle lavalle? Tanssilavasta tuntuu tulleen tuote, jota myydään. Ollista on miettiä miten tuottaja saadaan ostamaan tuote.

3 TANSSILAVOISTA JA NIIDEN TANSSEISTA

3.1 Tanssilavat

Tanssilavalla tarkoitan erityisesti kesäaikaiseen käyttöön varta vasten rakennettua tilaa, jossa tanssitaan paritansseja elävän musiikin tahdissa orkesterin soittaessa tanssimusiikkia. Tanssilavoihin liitetään yleensä nostalgisuus ja tunnelmallisuus.

Aila Nieminen jakaa sotien jälkeiset lavat avolavoiksi, katetuiksi lavoiksi ja suurlavoiksi. Avolavat eli kattamattomat pienlavat olivat lankuista rakennettuja yksinkertaisia lattioita, joita saattoi reunustaa kaide, penkkirivi tai soittajille tehty erillinen katos. Koska lavat olivat säiden armoilla, ne eivät kestäneet kovin kauan ja sateen sattuessa tanssit jouduttiin perumaan. Suuremmat lavat katoksineen syrjäyttivätkin avolavat. (Nieminen 1993, 52, 54.) Nykyään säännöllisessä tanssilavakäytössä olevia avolavoja koko Suomessa on vain muutamia (Hakulinen ja Yli-Jokipii 2007, 89).

Umpinaiset katetut avolavat syrjäyttivät ennen pitkää kokonaan avoseinäisiksi rakennetut katetut lavat vaatimustason noustessa. Katetut lavat rakennettiin edeltäjiänsä suuremmiksi ja niille mahtui satoja tanssijoita. Vaikka lavat muistuttivat muita pysyväksi tarkoitettuja rakennuksia, lava -sana säilyi niiden nimessä. Samalla kun lavan varustelutaso nousi, kohennettiin niiden ympäristöäkin. Alue aidattiin ja sen sisäpuolelle asetettiin wc-tilat, buffetkojut ja lippukoppi. Sisäänkäynti tapahtui lippukopin kautta. Aitaamisella haluttiin helpottaa järjestysmiesten toimintaa kasvavien tanssijamäärien vartioinnissa. (Nieminen 1993, 55.)

Suurlavat tulivat pääväylien ja suurten autoteiden varsille 1950-luvulla. Nämä lavat saivat valtavat mittasuhteet ja niitä olikin vain yksi tai kaksi maakunnassaan. Tanssijoita mahtui tällaisille suurlavoille tuhat tai enemmänkin ja niiden varustelutaso koheni entisestä. Suurlavoilla oli lasi-ikkunat, sähköt, porttikatokset, usein keittokatokset ja oma putka. Aidatut alueet kasvoivat ja lava-alueille rakennettiin erillisiä kahvio- ja wc-rakennuksia. Myös autojen pysäköintipaikat olivat tarpeellisia, sillä kasvavan liikenteen myötä myös linja-autoille ja henkilöautoille oli varattava tilat. (Nieminen 1993, 57.) Tanssilava voi olla erimuotoinen, mutta yleensä se on neliö, suorakaide, ympyrä tai monikulmio. Monikulmion muotoisia lavoja – kuusi- kahdeksan- tai 12-kulmaisia – sanotaan mutterilavoiksi. (Hakulinen ja Yli-Jokipii 2007, 89.) Mutterilavoja pidetään perinteisinä tanssilavoina.

Lavatansseja järjestetään tavallisesti toukokuun lopusta elokuun loppuun eli toiminta keskittyy kesäaikaan. Ensimmäiset tanssit voivat olla jo toukokuun alussa viimeisten ollessa syyskuun puolella. Myös ympäri vuoden avoinna olevia tanssilavoja on olemassa, mutta keskityn tutkielmassani vain kesäaikaan toimiviin lavoihin. Yleensä tansseja järjestetään maanantaita lukuun ottamatta kaikkina muina viikonpäivinä. Ruuhka-Suomesta voi lavatanssit löytyä viikon jokaisena päivänä. Järjestystiiviyys riippuu muun muassa lavan toimintaperiaatteesta: hyvin pienet lavat saattavat järjestää vain muutamia tansseja kesän aikana. Pohjois-Karjalassa lavatansseja järjestetään myös lähes päivittäin, joskin kokonaistarjonta on vähäisempää kuin Etelä-Suomessa ja tiettyinä viikonpäivinä voi olla vain yksi vaihtoehto josta valita. Eniten valinnanvaraa tuntuu olevan lauantai-iltaisina. Tanssit alkavat yleensä kello 20.00 ja kestävät 00.30 tai jopa 02.00 asti. Mikäli iltaan kuuluu tanssinopetusta, alkaa se tuntia ennen varsinaisia tansseja.

Tanssilavoilla voi olla jotain erikoisuuksia, jotka internetin tanssipaiikkaopas mainitsee. Tällaisia voivat olla lavan itsensä erikoisuudet kuten erikoinen arkkitehtuuri, koristeltu kaunis lava, siisti ja viihtyisä paikka tai vanhan ajan lavatunnelma. Lava voi olla suojeltu kohde tai monumentaalinen rakennus tai sisustettu vanhaan malliin. Myös alueen muut palvelut tuntuvat olevan mainitsemisen

arvoisia, kuten alueella sijaitseva kesäteatteri, kotiseutumuseo tai leirintäalue, yöpymismahdollisuus tai asuntovaunupaikat. Historia on myös yksi erikoisuus kuten, että edeltäjä on perustettu 1800-luvun lopulla, paikalla on tanssittu 1900-luvun alusta tai että lavan on rakennettu vuoden 1940 toteutumattomiin olympialaisiin. (Hakulinen ja Yli-Jokipii 2007, 100.)

Muina erikoisuuksina on mainittu seuraavia asioita: vakioyleisö arvostaa ja käyttää ahkerasti anniskelupalveluja, suurin osa yleisöstä tulee polkupyörällä, tanssimatkalla voi nähdä karhuja, oma putka, lavalla pimeä on tunneli, jonka läpi voi tanssia, sisällä pesii pääskysiä, lavasta tehty kaksi laulua tai kunnanraja kulkee tanssilavan halki ja on merkitty sekä se, että joka ilta valitaan illan tanssilava- pari. Myös ekologisuus on valttia: liukasteena ovat luonnonaineet. Paikalliset julkkikset voivat myös olla mainitsemisen arvoinen asia. Yhtä lavaa mainostetaan laulaja Reijo Taipaleen kotilavana. Myös diskon olemassaolo mainitaan kahden lavan kohdalla. Koko perhe on otettu huomioon, kun mainitaan, että alle 12-vuotiaat pääsevät ilmaiseksi vanhempiensa mukana. (Hakulinen ja Yli-Jokipii 2007, 100.) Lavat pyrkivät erottautumaan ja kilpailemaan keskenään tällaisilla yksityiskohdilla tai ominaispiirteillä, joita ei välttämättä muilta lavoilta löydy. Lava voitaneen valita tanssikohdeksi jonkin itselle sopivan erikoispiirteen takia.

Tanssilavojen lukumäärä on hieman hankala määrittellä, koska lavoja on vaikea erotella taloista ja ladoista. Siksi määrää voi tarkastella puhumalla tanssipaikoista tai lavatanssipaikoista, joihin luetaan kuuluviksi tanssilavat, tanssitalot ja tanssiladot. Matti Jokinen on määrittänyt tanssioppaassaan vuoden 2001 tanssipaikkojen lukumäärän ja Hakulinen ja Yli-Jokipii ovat päätyneet Jokisen aineiston pohjalta siihen, että vuonna 2005 Suomessa oli 567 tanssipaikkaa, joista lavoja oli 297, tanssitaloja 207, tanssitalojen ja lavojen yhdistelmiä 6, tanssilatoja 9 ja muita luokittelematta jääneitä paikkoja 48. (Hakulinen ja Yli-Jokipii 2007, 119, 122, 124.)

Menestyvää tanssilavaa perustettaessa täytyi aikaisemmin, ja miksi ei nytkin, huomioida maaseudun autoituminen ja autoistuminen. Jos lavasta haluttiin tuottoisa, siitä piti tehdä mahdollisimman suuri, varsinkin kun paljon yleisöä vetäneiden tähtiartistien palkat olivat korkeat. Suuret lavat vaativat myös suuren väestöpohjan eli kohtuullisen autoilumatkan päässä piti olla riittävästi väestöä. Täten myös riittävät pysäköintitilat olivat välttämättömyys. Myös sillä kuinka paikka lanseerattiin ja miten sitä mainostettiin heti alkuun, saatiinko sinne riittävän suosittuja artisteja ja miten yleisö viihtyi, vaikutti lavan suosioon. Lavojen pyörittäminen liukui vähitellen 1980-luvulle tultaessa yksityisyrityksien käsiin, kuten se oli siirtynyt aikoinaan nurkkatansseja järjestäneiltä nuorilta yhdistysten kä-

siin. Tanssien järjestäminen muuttui markkinataloudeksi ja näkyvissä oli samaa keskittymistä kuin muuallakin. Tanssimusiikissa liikkuvat suuret rahat. (Hakulinen ja Yli-Jokipii 2007, 102.)

3.2 Tanssi ja tanssilavojen paritanssit

Tanssiantropologi Judith Hanna (1987, 19) määrittelee tanssin inhimilliseksi käyttäytymiseksi, joka koostuu tanssijan kannalta tarkoituksellisista, tahallisen rytmikkäistä, kulttuurisesti muotoutuneista sanattoman kehon liikkeiden jaksoista, jotka eivät ole tavanomaisia motorisia toimintoja vaan liikkeellä on luontaista ja esteettistä arvoa. Tanssia ei voi välttämättä määritellä tiukoin kriteerein. Asiaa voi tarkastella siitä näkökulmasta mikä on tanssin välttämätön ja riittävä ehto. Francis Sparshott (1988) määrittelee tanssin välttämättömäksi ehdoksi sen, että ”tanssiminen on tietoista, muotoutunutta liikkumista, jota ei ole kontrolloitu mekaanisen harkinnan avulla, vaan se ohjautuu tanssin sisäisen oikean ja väärän standardin mukaan. Ensisijaisesti tanssiminen määräytyy suhteessa institutionaaliseen kontekstiin. Kun me kutsumme jotain tanssiksi, teemme sen tanssin tunnusmerkkien pohjalta.”

Tanssin olemusta tarkasteltaessa voidaankin kysyä mitä tanssi on kulloisessakin kulttuurissa, koska olemme kasvaneet kiinni tanssiin ja se on meissä valmiina (Parviainen 1992, 102). Tanssi on kulttuurista käyttäytymistä, koska tanssi määritetään osittain ihmisten arvojen, asenteiden ja uskomusten perusteella kuten myös tanssin ruumiillisen tuotteen, tyylin, muodon ja rakenteen mukaan. Tanssi on myös sosiaalista käyttäytymistä, koska sosiaalinen elämä on ihmiselle välttämätöntä ja tanssin avulla ihminen voi heijastaa suhteitaan muihin ihmisiin ja osoittaa osaavansa tanssiin liittyvät standardit. (Hanna 1987, 3-4.) Tanssilavoilla tanssipari voi yhteistyössä ilmaista itseään fyysisesti. Vaikka tanssiaskleet ovat tiedossa etukäteen, voi pari halutessaan muotoilla niistä omannäköisensä tanssin. Tanssi on siis aktiivista ja innovatiivista toimintaa, joka voi tuolla ilmi hyvinkin persoonallisena esityksenä.

Tansseja on määrällisesti paljon, mutta ne voidaan jakaa osallistujamäärän mukaan soolo-, pari- ja ryhmätansseihin ja sukupuoliensa mukaan miesten, naisten ja molempien sukupuolten tansseihin (Haavio-Mannila ja Snicker 1980, 30). Tässä tutkielmassa tarkastellaan vain paritansseja, joissa tanssiyksikön muodostaa lavatanssien perinteinen tanssiyksikkö: mies ja nainen.

Suomalaisen kulttuurin tanssikuvaa hallitsivat 1800-luvun lopulle asti ryhmätanssit. Muun muassa Ranskasta tullutta menuettia, Puolasta tullutta polskaa ja Englannista lähtöisin olevia niin sanottuja kontra- eli vastatansseja tanssittiin säätyläispiireissä. Näiden 1600 ja 1700-luvuilla maahamme tulleiden tanssien lisäksi oli myös keskiaikainen Ranskasta tullut laulu-tanssiperinne. Näitä tansseja tanssittiin vähintään kolmen hengen ryhmissä ja kuviot vaihtelivat kolmioista ja neliöistä piireihin ja ketjuihin. (Haavio-Mannila ja Snicker 1980, 30.) Paritanssit ovat syntyneet ryhmätansseista. Kun uudet paritanssit yleistyivät 1800-luvulla, se merkitsi suurta muutosta etenkin tanssityyliin. Aikaisemmin paikalla pyörien tapahtuneet tanssit muuttuivat niin, että niissä liikuttiin eteenpäin pyörien. Vanhin varsinainen paritanssimme on valssi, jota edelsivät polkka, jenkka ja masurkka. (Haavio-Mannila ja Snicker 1980, 30-31; Kahila ja Kahila 2006.)

Valssi on seuratanssien aatelia ja se on maailman levinnein paritanssi, joka tunnetaan laajalti myös länsimaisen kulttuurin ulkopuolella (Kahila ja Kahila 2006, 147). Valssi vakiintui Suomeen häiden rituaalitanssiksi 1800-luvun loppupuolella (Niemeläinen 1983, 39). Valssin sanottiin olevan osa yleisempää yhteiskunnallista muutosta kohti suurempaa yksilöllisyyttä, muodostihan se poikkeuksen sitä edeltäneisiin tansseihin. Valssi on edelleen yleisimpiä seuratanssijamme ja se aloittaa ja lopettaa tanssi-illan. (Hakulinen ja Yli-Jokipii 2007, 170.) Viime vuosisadalla maahamme levinneitä paritansseja ovat muun muassa tango, rumba, samba, cha cha cha, humppa, foxtrot, rock and roll, jive ja twist sekä sitä seuranneet diskotanssit (Haavio-Mannila ja Snicker 1980, 31; Hakulinen ja Yli-Jokipii 2007; Kahila ja Kahila 2006).

Paritansseista argentiinalainen tango saavutti suuren menestyksen suomalaisten keskuudessa vuodesta 1913 lähtien. Tanssikursseilla opeteltiin tanssin saloja ja ravintolat, tavalliset kansankapakat, tanssisalit ja kahvilat tarjosivat mahdollisuuksia tangon tanssimiseen lähes päivittäin. Myös muun muassa kenkäteollisuus oli nopeasti mukana huumassa ja alkoi tarjota tangokenkiä. (Kahila ja Kahila 2006, 122-124.) Tangosta on myös kirjoitettu enemmän kuin mistään muusta paritanssista unohdettua tangomusiikkia, joka rantautuikin maahamme ennen tanssia (Hakulinen ja Yli-Jokipii 2007, 178, 183). Tango oli argentiinalaisena seuratanssina liian hankala tavallisille tanssilattioille ja vasta kun tango muuttui suomalaiseksi kävelytangoksi toisen maailmansodan jälkeen siitä tuli kansallistanssi (Jalkanen ja Kurkela 2003, 177).

Paritanssit voidaan ryhmitellä muun muassa askeleiden ja tanssiotteen perusteella. Askeleiden mukaan tanssit jaetaan vakioitujen askelten tansseihin ja niihin, joissa ei ole vakioituja askelia tai askelia ollenkaan. Ensimmäisiä kutsutaan askeltansseiksi ja jälkimmäisiä askelittomiksi. Otteen mukaan

tanssit jaotellaan suljetun otteen tansseihin, joissa tanssijoilla on koko ajan kummankin käden kosketus tai avoimen tai vaihtelevan otteen tansseihin, joissa tanssipartnerista pidetään kiinni vain toisella kädellä tai molemmilla, mutta ote irrotetaan välillä puoliksi tai kokonaan. Otteettomissa tansseissa tanssipartneriin ei ole koko aikana kummankaan käden kosketusta. Suurin osa meidän paritansseistamme kuten foxtrot, humppa, polkka, rumba, samba, tango ja valssi ovat suljetussa otteessa tanssittavia tansseja. Tanssin aikana parista pidetään kiinni koko ajan molemmin käsin ja kaava määrää mitä jaloilla tehdään. (Haavio-Mannila ja Snicker 1980, 31.)

Tansseja voidaan myös luonnehtia sen perusteella miten lähekkäin niitä tanssitaan. Tango ja foxtrot jäävät asteikon toiseen päähän ja muut toiseen. Twist on tanssi, jossa ollaan kaikkein kauimpana toisistaan ja tangossa kaikkein lähimpänä. Valsissa ote takaa naiselle niin sanotun henkilökohtaisen reviiirin, kun hän voi oikealla suorana olevalla kädellään työntää miestä itsestään pois päin. Tässä otteessa naisella on oma puolustettu tila, jolle ei ole lupa astua. Tangossa puolestaan tanssitaan niin lähekkäin, että henkilökohtainen reviiiri murtuu väkisinkin. (Haavio-Mannila ja Snicker 1980, 32.)

Paritanssit mahdollistavat toisen ihmisen lähelle pääsyn sosiaalisesti hyväksyttävällä tavalla. Tanssi voi johtaa muutaman minuutin tuttavuudesta elinikäiseen ihmissuhteeseen. Paritanssi tarjoaa myös mahdollisuuden sosiaaliseen vuorovaikutukseen. (Haavio-Mannila ja Snicker 1980, 34.) Tanssia voidaan sanoa eri sukupuolten väliseksi vuorovaikutusväyläksi, jossa on mahdollisuus ilmaista erilaisia tunteita ja mieltymyksiä. Paritanssit muuttivat myös salonkien hienostuneet seurustelukulttuurin, kun pääsylipun ostamalla kuka tahansa saattoi päästä ravintoloiden tanssisaleihin (Kahila ja Kahila 2006, 143). Tanssilavoilla tanssipari voikin olla kuka tahansa toista tanssiin hakenut riippumatta tanssitaidosta, ulkonäöstä, iästä tai asemasta.

Tanssijat oppivat tanssimaan monella tavalla. Osa on oppinut itsekseen tai opettajana on voinut olla joku sukulainen, aviopuoliso tai tuttava. Oppiminen on voinut myös tapahtua koulussa tai tanssilavalla. Osa puolestaan on käynyt tanssikursseilla tai jopa tanssileireillä. Tanssiseuralaiset harjoittelevat syksyn ja talven mittaan lavatansseja jopa useita kertoja viikossa. Vuosimaksulla harjoituksissa saa käydä niin paljon kuin haluaa ja tanssiseuran jäsenkortilla saa useilta lavoilta euron tai parin alennuksen. Myös tanssikursseja järjestetään useita kertoja viikossa ja osallistuminen riippuu omista intresseistä. Monet myös hyödyntävät ennen tansseja olevia tunnin mittaisia tanssikursseja, joilla käydään läpi joka kerta yksi tanssi ja harjoitellaan sen askelia. Laineen (2003, 45) mukaan oppia voi myös mestari – kisälli asetelmalla, jolloin kokeneemmat opettavat kokemattomille erilaisia tanssityylejä. Osa kokeneista tanssijoista opettaa mielellään tulokkaita ja auttaa heitä näin pääsemään

sisälle lavatanssien maailmaan. Itse opin juuri kokeneemman tanssijan opastuksella sekä internetistä ohjeita katsomalla ja askelia kotona harjoittelemalla. Hyödynsin myös ennen tansseja olevia tanssikursseja sitä enemmän mitä enemmän opin. Laineen (2003, 42) mukaan tanssilavojen tanssijat ovat taidoiltaan hyvin erilaisia. Osa tanssii hyvin ja osa taas ei osaa tanssia juuri ollenkaan. Monet ovat käyneet lavoilla kymmeniä vuosia ja harjoitelleet tanssiaskelia viimeistä piirtoa myöten, kun taas osa tulee lavalle ensimmäistä kertaa lähes tietämättöminä tanssiaskelista.

3.3 Musiikki osana lavatansseja

Haitarinsoittaja oli tavallisin tanssipelimanni 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa. Myös viulisti oli tavallinen tanssien tahdittaja. Pelimannin puute ei kuitenkaan estänyt tanssimista vaan tanssia voitiin pelkän laulajan tai rallattajan avulla (Ala-Könni 1982, 73-74). Hanuristeja suosittiin, koska heidän palkkionsa oli paljon pienempi kuin kokonaisen torvisoittokunnan keikkakorvaus, eikä soittokuntia ollut edes saatavilla jokaisessa kylässä. Hanuristien suosio laski kuitenkin 1910-luvulla, kun italialaismuusikot tekivät tuloaan maahamme. (Kahila ja Kahila 2006, 115.) Tanssin lisäksi haitari sai osansa paheksunnasta. Voimakkaat herätysliikkeet tuomitsivat sen soiton ja yksi haitarin lempinimistä tuolta ajalta onkin pirun keuhkot. Myös nuorisoseuraliike tuomitsi haitarinsoiton, koska se peitti alleen viulun ja kanteleen äänen. Suomenruotsalaiset kansanvalistajat puolestaan tuomitsivat haitarinsoiton pelotellen sen hävittävän koko kansan musikaaliset taipumukset: ”Älkää tanssiko kavalien harmonikkojen rääkynän tahdissa”. (Kahila ja Kahila 2006, 116.) Myös viulu koki saman kohtalon ennen haitaria ja eräskin nuori naismuusikko joutui jättämään viulun soiton ja tyytymään kanteleeseen, koska viulua pidettiin syntisenä (Hakulinen ja Yli-Jokipii 2007, 53).

Torvisoittokunnat syntyivät maahamme, kun huvitilaisuuksien määrä alkoi lisääntyä ja urakka kävi ammattisoittajille ylivoimaiseksi (Jalkanen ja Kurkela 2003, 139). Soittokunnat puolestaan saivat väistyä jazzin tulon myötä 1920-luvun puolivälissä. Jazzmusiikin ja gramofonikuumeen myötä eri paikkakunnilla syntyi satoja tanssiorkestereita ja ravintolayhtyeitä. Vanhat torvisoittokunnat ja salonkihtyeet valsseineen ja tangoineen eivät enää tyydyttäneet yleisön haluja. Haitarin ja jazzin yhdistänyt Dallapé -orkesteri nousi kansalliseksi instituutioksi vuonna 1925. (Kahila ja Kahila 2008, 98; Jalkanen ja Kurkela 2003, 288.) Myös Yleisradio tarjosi tanssimusiikkia niin äänilevyinä kuin orkestereiden ravintolatansseinakin (Kahila ja Kahila 2006, 98).

Tanssilavahuuma 1950-luvulla piti yllä merkittävää tanssiorkesterien divisioonia. Orkesterit ja suositut iskelmälaulajat kiersivät Suomea Lappia myöten 200 – 250 päivää vuodessa lavojen ja yhdistysten talojen ollessa aivan täynnä innokkaita tanssijoita. Myös naistentanssit syntyivät Virran ja Kärjen orkestereissa soittaneen Tage Mannisen mukaan 1950-luvulla, kun naiset alkoivat orkesterin tauolla kerääntyä takahuoneeseen hakemaan orkesterinjäseniä tanssimaan. (Niiniluoto 2004, 68.) Naistenhaku yleistyi 1970-luvulla, kun sukupuoliroolikeskustelu ja naisasialiike vaativat naisille lisää oikeuksia myös seurusteluasioissa (Haavio-Mannila ja Snicker 1980, 225).

Tango levisi meille samaan aikaan kun muuallekin Eurooppaan, mutta se alkoi kehittyä 1930-luvun lopulla omaan suuntaansa. Tekstit muuttuivat suomalaisiksi ja sävel mollivoittoiseksi. Toivo Kärki sai 1940-luvulla mainetta tangosäveltäjänä ja kun tango palasi taas soittolistoille 1950-luvulla, olivat useimmat suositut tangot hänen käsialaansa. Tangokuume kohosi huippuunsa seuraavalla vuosikymmenellä. Rautalankamusiikin katsottiin jakavan kevyen musiikin harrastajat kahteen leiriin ja rockin läpimurto 1963 - 1964 horjutti tangon asemaa aiheuttaen lisää vastakkainasettelua. Levy-yhtiöt yrittivät markkinoida uusien rock-yhtyeiden levyjä kotimaisina versioina, kun taas yleisö halusi ne alkuperäisinä ja tangot kotimaisina. Tango ei ollut enää vain yksi monista tanssilajeista vaan tanssiorkesterit halusivat tulla tunnetuksi nimenomaan tango-orkestereina. Muusikot alkoivat puhua ”tangorajasta”, joka kulki Vaasasta Kotkaan eikä sen pohjoispuolelle ollut menemistä jos orkesterin ohjelmisto ei koostunut suurimmaksi osaksi tangoista. Tangoaallon mukana nousi suosioon uusia laulajia kuten Eino Gröhn, Reijo Taipale, Esko Rahkonen ja Taisto Tammi. Myös Olavi Virta palasi tangojen pariin ja levyttikin sarjan suomalaisia tangoklassikoita. Toinen merkittävä tangosäveltäjä Kärjen ohella oli Unto Mononen, joka sisällytti tangoihinsa suomalaisen tangon peruskuviot: luonnon, erityisesti meren, kadonneen rakkauden ja lopulta kaiken turhuuden. (Gronov 2004, 20-21, 24-29.)

Tangoinnostus hävisi yhtä nopeasti kuin oli alkanutkin. Monet uskoivat uusien virtausten syrjäyttäneen tangon lopullisesti, mutta sen suosio elpyi 1985 perustetun Seinäjoen tangomarkkinoiden ansiosta. Myös rockmuusikot olivat tehneet 1980-luvulla uusia tukintoja tangoklassikoista, joskin ilmiö jäi lyhytaikaiseksi. (Gronov 2004, 32, 39.) Jos ensimmäinen tangobuumi ajoittui jälleenrakennuksen aikaan ja toinen suuren 1960-luvun suuren muuton aikaan sijoittui kolmas tangobuumi taas syvään rakennemuutokseen laman ja Euroopan Unionin liittymisen aikaan. Näyttäisi siis siltä, että suomalaiset hakevat voimaa perinteestä aina syvän murroksen hetkellä. (Heinonen 1997, 171.) Tangomusiikki on sulautunut osaksi Suomea, koska siihen tulkitaan sisältyvän monia suomalaisuutta symbolisoivia arvoja. Se on suomenkielistä ja siinä annetaan keskeinen asema kansallissoittimel-

le harmonikalle. Siinä on myös tiivistyneenä suomalainen mollimelodiikka ja kansanluontemme alakuloinen puoli. (Gronov 2004, 39.)

Musiikilla oli vaikutuksena lavojen menestymiseen myös 1960- ja 1970-luvulla. Perinteisen suomalaisen tanssimusiikin, varsinkin tangojen, tilalle tuli kansainvälinen rock-musiikki, joka oli erityisesti nuorison mieleen. Lavoilla tapahtui eriytymistä, kun osa lavoista erikoistui rock-musiikkiin ja osa jatkoi soittamalla vanhaa tanssimusiikkia. Vanha tanssimusiikki veti puoleensa vanhempia tanssijoita. (Yli-Jokipii 1999, 246.) Diskomusiikki, poliittinen laululiike ja rock'n roll -musiikki olivat ajankohtaisia ja antoivat tanssimusiikille lähes kirosanan kaiun (Niiniluoto 2004, 68). Myös viikonpäivien osalta alettiin erikoistua. Tanssipäiviä olivat keskiviikko, lauantai tai sunnuntai ja kun lauantai vapaa alkoi työstä, myös perjantaista tuli tanssilavapäivä. Esitettävä musiikki saattoi myös vaihdella viikonpäivän mukaan. (Yli-Jokipii 1999, 246.)

Tanssimusiikki on kuitenkin elänyt läpi aikojen. Jopa 1970-luvulla keskiolutbaarien jukebokseissa soi suomalainen tanssimusiikki muun musiikin ohessa (Niiniluoto 2004, 68). Tangomarkkinoiden lisäksi perustettiin Yleisradion iskelmäradio 1980-luvun puolivälissä ja vanhat iskelmät tuntuivat palanneen takaisin. Iskelmälaulaja Topi Sorsakoski alkoi laulaa Olavi Virran nostalgista ohjelmistoa tuoden entisajan kauneimmat iskelmät uudenkin sukupolven tietoisuuteen. (Niiniluoto 2004, 68.) Televisiotoiminta havaitsi, että tanssimusiikki kiinnostaa ihmisiä ja siksi tanssiesityksiä tai tapahtumia lisättiin ohjelmistoon. Tämä puolestaan innosti ihmisiä tanssiharrastuksen pariin entistä enemmän niin, että nuoremmatkin kiinnostuivat lavatansseista. (Yli-Jokipii 1999, 247.)

Tällä hetkellä on paljon suosittuja tanssiorkestereita, jotka kiertävät tanssilavoja. Yleensä tanssijat ja järjestäjät tietävät mitkä orkesterit vetävät tanssilavoille yleisöä. Tanssijat valitsevat tanssipaikan pitkälti tanssiorkesterin tai esiintyjän mukaan, joten niihin kannattaa panostaa. Tanssiorkesterilta toivotaan monipuolista ohjelmistoa ja tanssittavaa musiikkia. Yrittäjän (Y3) mukaan orkesterin tai solistin on myös oltava tätä päivää ja jollain tavoin tunnettu nimi, jonka tanssikansa tietää. Orkesterin valinnassa on muistettava hinta-laatu suhde sekä lavan tilojen mahdollisuudet kävijämäärän suhteen. Kallis esiintyjä vaatii suuren yleisön eikä kaikilla lavoilla ole mahdollisuutta ottaa kuin rajallinen määrä tanssijoita. Pienet lavat eivät voi hankkia kalliita artisteja. Kaikkein tunnetuimmat ja kalleimmat esiintyjät ja orkesterit jäävät siis tutkimuslavoilta pois. Tämä seikka puolestaan voi aiheuttaa tanssilavayrittäjille laajennuspaineita.

Yrittäjävetoisella lavalla esiintyjiksi valitaan vuorotellen kalliimpia ja huokeampia orkestereita. Tarjonta yritetään pitää monipuolisena taloudelliset resurssit huomioiden. Yrittäjä Mikko toteaa, että varteenotettavat tanssiorkesterit on käyty läpi muutamassa vuodessa. Samoja orkestereita ei voi ottaa liian usein ja riittävän hyvätasoisia, mutta riittävän huokeita orkestereita ei ole hyvin paljon. Paikallisia esiintyjiäkin on ollut ja heitä voisi käyttää, jos tarjontaa olisi enemmän. Ohjelmatoimitukset vastaavat esiintyjien keikoista. Haluamiaan orkestereita ei pysty aina saamaan, koska jotkut orkesterit on varattu jopa kaksi vuotta etukäteen. Yleisö voi myös esittää toivomuksia haluamistaan esiintyjistä. Molemmilla lavoilla tanssijat voivat kirjata lapuille ylös toivomuksia ja viedä ne toivomuslaatikkoon. Toivomukset otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan.

Internetistä löytää tunnettuja tanssiorkestereita nopeasti. Suomalaisen tanssilavojen musiikillinen perustarjonta koostuu kolmestatoista lavatanssilajista, jotka ovat ikäjärjestyksessä: valssi, hidas valssi, polkka, jenkka, masurkka, tango, foksi, humppa, rumba, cha-cha-cha, samba, jive ja bugg. Vaikka nämä ovat tänä päivänä supisuomalaista tanssimusiikkia, niiden juuret ovat kuitenkin aivan jossain muualla. (Hakulinen ja Yli-Jokipii 2007, 167.) Vaikka usein tanssi-illan ohjelmisto koostuukin pitkälti näistä tansseista, kaikki esiintyjät eivät välttämättä sisällytä kaikkia näitä tansseja kuten masurkkaa ja humppaa ohjelmistoonsa, vaan musiikki on enemmän iskelmällistä tanssimusiikkia. Yleensä artistin ollessa tauolla tai lopetettua, orkesteri kuitenkin soittaa näitä harvinaisempia lavatanssilajeja. Orkesterin on mietittävä vastaako se joidenkin tanssijoiden pyyntöihin soittaa vaikkapa vähemmistön osaamaa masurkkaa vai jättääkö se kyseisen tanssilajin soittamatta ja huomioi näin enemmistön tanssitaidon soittamalla tutumpia tanssilajeja.

4 SUKUPUOLI TANSSILAVOILLA

Paritanssissa on vakiintunut normisto, jota molemmat tanssiin osallistujat, nainen ja mies, noudattavat ja joka on hyvä tietää ennen tanssin aloittamista. Paritanssi ilman sääntöjä ei onnistu tai on ainakin hyvin vaikeaa. Tanssilavoilla sukupuoliroolit ovat vakiintuneet ja niitä noudatetaan tiukasti jaon naisiin ja miehiin toimiessa oletusarvona. Miten sukupuolinen esiintyminen tai toimijuus sitten ilmenee tanssiessa? Miten nainen esiintyy ja miten mies esiintyy? Tarkoitukseni ei ole muuttaa paritanssin luonnetta, vaan tutkia sitä miten sukupuolinen toimijuus siinä ilmenee eli miten naisesta tulee naistoimija ja miehestä miestoimija. Tarkoitukseni on tuoda esille eroja ja vakiintuneita tapoja, joita paritanssijat lavatansseissa noudattavat. Naistanssijoilta ja miestanssijoilta odotetaan tietyn ennalta sovittuun roolin tai toimijuuden noudattamista tanssilavalla sekä tanssin aikana.

4.1 Sukupuolinen toimijuus

Sukupuolinen toimijuus antaa mahdollisuuden tarkastella toiminnan kulttuuria ja subjekteja muodostavaa luonnetta sekä niitä toimintamahdollisuuksia, joita miehillä ja naisilla on. Toiminta vaikuttaa sekä yksilön ulkopuoliseen todellisuuteen että yksilön kokemukseen omasta toimijuudestaan. Sukupuoli taas vaikuttaa merkittävästi toimijuuteen. Suomalaisessa yhteiskunnassa tämä näkyy muun muassa ammatinvalinnassa. (Ronkainen 1999, 52-55.) Sukupuoli määrittelee tiettyjä ennako-oletuksia, joita naisten ja miesten odotetaan noudattavan eri tilanteissa. Muun muassa se, millainen ihmisen oletetaan olevan tai miten hänen oletetaan käyttäytyvän, on pitkälti sukupuolesta johtuvien ennakoasenteiden sanelemaa. Toiminnaksi voidaan käsittää konkreettinen ruumiilla tekeminen ja tuottaminen kuin myös mentaalinen ajattelu- ja valintaprosessi eli konkreettinen toiminta tai toisin tekeminen, mutta myös hiljaa oleminen tai normien mukainen tekeminen (Ojala; Palmu ja Saarinen 2009, 21).

Nurmi (2010, 61-62) kuvaa tutkimuksessaan tanssiravintolan sukupuolisia toimijoita joko vakaviksi toimijoiksi tai juhliviksi toimijoiksi. Vakavalla toimijalla hän tarkoittaa asiakkaita, jotka suhtautuvat tanssikäytäntöihin vakavalla otteella pyrkien noudattamaan niitä. Tanssijat ovat joko harrastajia tai tansseissa harvemmin käyviä, mutta he ovat tanssikäytännöistä enemmän tai vähemmän perillä. He ovat tulleet ravintolaan lähinnä tanssimaan. Juhliva toimija sen sijaan kyseenalaistaa tanssiravintolan sääntöjä avoimesti. Toimintaan kuuluu tanssiakin, mutta pääsääntöisesti on tultu nauttimaan alkoholia ja juhlimaan. Toimintaa kuvaa jonkinlainen karnevalistisuus ja sen myötä yksilöllisyyden ja mielihyvän painottuminen. Molemmat tyytit ovat leimallisesti heteronormatiivisia, koska ne tuottavat heteroseksuaalisuutta luonnollisena sukupuolisen toimijuuden muotona eikä sitä tarvitse perustella mitenkään.

Tanssilavalle tullaan yleensä tanssimaan, vaikka muunlaisiakin kävijöitä löytyy. Usein lavat ovat jo sijainniltaan sellaisissa paikoissa, että ajatus pelkästään tanssilavoilla juhlimisesta ja alkoholin nauttimisesta tuntuu vieraalta. Tanssilavat myös mielletään paikoiksi, joissa tanssitaan eikä seurustelu ja muu juhliminen kuulu niiden toimintaan kovin vahvasti. Toimijuus mieltyy siis pitkälti tanssitoimijuudeksi, joka voidaan jakaa vakavaksi ja vähemmän vakavaksi toimijuudeksi. Aktiivisesti lavoilla käyvät tanssijat muodostavat vakavan toimijuuden ryhmän ja he ovat lavalla pelkästään tanssimassa pyrkien tanssimaan mahdollisimman paljon. Satunnaisten kävijöiden voidaan katsoa kuuluvan vähemmän vakavan toimijuuden piiriin. Heidän toimintansa sisältää paljon tanssia, mutta he voivat myös kuunnella musiikkia, seurustella ja käyttää lavan muita palveluita kuten kahviota vakavia

toimijoita enemmän. He eivät myöskään välttämättä hallitse kaikkia tanssilajeja. Juhliva toimija puolestaan tanssii vähän jos ollenkaan, ja on jo ehkä lavalle tullessa päihtynyt ja suhtautuu lavatansseihin selvästi karnevalistisesti pitäen niitä satunnaisena huvina. Juhliva toimija voi myös olla kiinnostunut tanssitoiminnasta ja tulla lavalle tarkkailemaan tanssimista ja tanssijoita. Juhliva voi myös hakea seuraa eikä ilman alkoholia koe siihen pystyvänsä. Toimijaryhmät eivät ole aivan selkeitä eikä kaikkia tanssijoita ole helppo sijoittaa johonkin ryhmään.

Miehen tehtävä on viedä naista tanssissa. Tanssiaskeleet ja miehinen käyttäytymisaktiiviteetti kehystävät tanssia sinänsä, mutta tarkoittavat myös sitä, että mies on se, joka johtaa tanssia. Mies myös valitsee kenen kanssa hän haluaa tanssia ja tukee naista tanssin aikana fyysisesti. Mies määrää tanssijoiden rytmin ja tyylin tanssin aikana sille varatussa tilassa ja paikassa. Nainen puolestaan seuraa johtajaansa, kuten tosielämässäkin. (Polhemus 1993, 12.) Paritanssin idea perustuu tanssipariin, jossa toinen vie ja toinen seuraa. Joskus mies huomauttaakin naista jos tämä alkaa johtaa tanssia.

Tällainen paritanssijärjestely on yhä käytössä, vaikkakin kulttuurin ja sukupuolten välinen vallankumous muutti tanssia jopa niin, että sukupuolella ei enää ollut sinänsä merkitystä. Tanssia voitiin vain itsekseen, ei tarvittu viejää tai vietävää eikä mies enää hakenut naista tanssimaan. (Polhemus 1993, 12.) Paritanssin koettiin erottelevan sukupuolet toisistaan. Toisaalta diskotanssit, jotka antavat mahdollisuuden yksilölliseen suoritukseen eivät suinkaan välttämättä tarjoa sukupuolisesti vapaampaa roolia naisille, päinvastoin. Tanssittaessa yksin tai ryhmässä voi tanssilattia olla erinomainen paikka tarkkailla naistanssijoita ja arvioida tai arvostella heidän ulkomuotoaan, vaatetusta, liikehdintää, tanssityyliä ja naisellisuutta. Toisaalta myös lavatansseissa niin miehet kuin naisetkin joutuvat väistämättä arvioinnin kohteeksi.

Miehelle jää lavatansseissa aktiivisen toimijan rooli, jolloin he pääsevät määrittelemään sen, miten yhteys toiseen saadaan aikaiseksi. Naiset myös jättäytyivät aktiivisen toimijan roolin ulkopuolelle muun muassa jättäessään tanssiin haun miesten huoleksi. Vaikka nainen nähtäisiinkin aktiivisen toimijan roolissa tanssiin hakijana, paritanssin kaava asettaa naiset passiiviseen rooliin. Toisaalta tanssin osalta myös nainen voi vaikuttaa esimerkiksi tanssin luonteeseen tai sen sujuvuuteen.

4.2 Sukupuoli performanssina ja eroavuudet sukupuolen sisällä

Sukupuolta voidaan tarkastella myös performanssina eli esiintymisenä. Sukupuoli tulee esille tekoina, joita toistetaan vakiintuneen eleistön avulla ja sukupuoli voidaan ikään kuin esittää tietyn kulttuurisesti vakiintuneen eleistön avulla. (Butler 1990, 24-25.) Lavatanssien käytännöt voidaan myös ajatella tällaiseksi kaavamaiseksi käyttäytymiseksi, jonka avulla suoritetaan tanssimista, mutta tuodaan esille myös sukupuolta. Ruumis oppii toistamaan tanssiliikkeet tietyllä tavalla ja automatisoituessaan liikkeiden tyyliä muodostuvat osaksi toimijan kokemusta siitä millainen hänen ominainen luontainen tyyliinsä tanssia on (Nurmi 2010, 58).

Performatiivisuus tulee esille tietyissä vakiintuneissa olosuhteissa toimittaessa. Onnistuakseen tuottamaan tietynlaisen lopputuloksen performatiivilla on oltava olemassa sitä tukeva toistuva käytäntö. Erilaiset eleet tekevät siis asioita olemassa oleviksi: nyökkäys vastauksena kysymykseen ”toteuttaa” myöntymisen, koska sitä toistuvasti käytetään myöntymisen merkiksi. (Pulkkinen 2000, 52.) Hyvänä esimerkkinä tästä on tanssilavoilla tehtävä tanssiin suostumisnyökkäys tai penkiltä seisomaan nouseminen, jotka kaikki osaavat tulkita myöntyviksi vastauksiksi tanssikutsuun.

Butler ei näe sukupuolta mitenkään itsestään selvänä asiana vaan kuvaa sen muodostuvan monenlaisesta tekemisestä. Sukupuolta esittäviä eleitä on lukuisia aina puheesta ruumiinmuokkaamiseen ja kävelytyyliin. (Pulkkinen 2000, 53.) Butler ei kiellä ruumiillisen sukupuolen olemassaoloa, mutta hän ajattelee, että asiat voisivat olla toisin. Sukupuoliset käyttäytymistavat ovat hyvin tiedossa, mutta niihin palataan aina uudestaan. Naisia kehoitetaan istumaan jalat yhdessä, koska nainen ei istu jalat harallaan. Butlerin mukaan tämä voisi tarkoittaa, että jalat yhdessä istuen tehdään tai esitetään sukupuolta. Toimimalla kyseisellä tavalla ollaan nainen ja toimimalla toisin ollaan mies. (Pulkkinen 2000, 53.) Sukupuoli ei siis ole pysyvä, jähmeä muodostelma, vaan sitä voidaan muuttaa tekemällä toisin, muuttamalla toistettavia eleitä. Tosin Butler (2006, 234) toteaa, että mikäli toimija ei onnistu esittämään sukupuolta oikein, siitä seuraa rangaistus. Jos toimija toistaa eleitään totutusta poiketen, on vaarana että muut eivät ymmärrä häntä. Tällöin toisin toistaminen menettää merkityksensä, koska sitä ei huomioida.

Naiset tulee nähdä myös toisistaan eroavaisina toimijoina. Perinteinen sukupuolijako naisiin ja miehiin ei välttämättä tuo oikeutta tanssilavojenkaan sukupuolijakaumalle. Naiset kuten myös miehet tulisi nähdä erillisinä, erilaisina yksilöinä, itsenäisinä toimijoina. Naiset ovat naisia, mutta he eroavat toisistaan, eikä sama toimintamalli ole kaikille naisille ominainen. Butler kritisoikin kyseistä

asiaa: nainen on liian yleinen määritelmä ja se unohtaa kaikki merkittävät eroavaisuudet sukupuolen sisällä. Nainen subjektina on liian yleinen.

Tanssilavalla naiselle sallitaan toisaalta enemmän kuin miehelle ja naisen käyttäytyminen voi olla hyvinkin poikkeavaa, eikä sitä silti ihmetellä tai paheksuta. Tanssilavoilla on aina nähty tanssivia naispareja, mutta miespareja ei näy, ellei lasketa harvoja humalassa hupimielessä tanssivia miehiä. Naissukupuoli ikään kuin mahdollistaa väljemmän liikkumisen eri roolien ja käyttäytymistyylien välillä. Miestä sitoo tanssilattialla tiukemmat aktiivisen toimijan säännöt, joiden ylitys noteerataan helpommin.

Sukupuoliroolit näyttäytyvät tanssilavoilla hyvin perinteisinä muun muassa käyttäytymisen suhteen. Samanlaista käyttäytymistä toistetaan kaikkina tanssi-iltoina eikä siitä juuri poiketa. Tiedyt eleet toistuvat ja ne ymmärretään hyvin tanssilavatoimijoiden keskuudessa. Eleistön rikkominen tuntuu vaikealta ja tarpeettomalta. Vakiintuneiden käytäntöjen seuraaminen tuo turvaa ja toimija sulautuu muiden toimijoiden joukkoon. Toimimalla samoin tulee ymmärretyksi.

4.3 Naisruumis tanssilavanäyttämöllä

Tanssilavalla ei joudu arvioitavaksi vain liikkeiden muodostama esiintymistapa vaan myös ulkonäkö, joka koostuu ruumiillisuudesta ja pukeutumisesta. Ulkonäkö paineita on kaikkialla ja (Nurmi 2010, 49) tanssinharrastajat pitävät hoikkaa ulkomuotoa yhtenä hyvän tanssijan, niin naisen kuin miehenkin, tunnusmerkkinä. Ulkonäkö on oleellinen asia tanssimenestyksen kannalta, varsinkin naisella. Miehet hakevat mieluiten hoikkaa, kaunista ja hyvää tanssijaa (Haavio-Mannila ja Snicker 1980, 232). Naiset kiinnittävätkin pukeutumiseen ja laittautumiseen miehiä enemmän aikaa ja vaihua (Koponen 2002, 18; Laine 2003, 70). Tosin myös miehet valmistautuvat lavalle tullessaan esimerkiksi pukeutumalla tiettyyn tanssipaitaan ja tanssikenkiin, joita pidetään vain lavalla. Lavalla halutaan esiintyä puhtaana ja siististi pukeutuneena. Usein miehillä saattaa olla samat tanssivaatteet joka kerta, kun taas naiset vaihtelevat vaatteitaan paljon useammin.

Nykyri (1996, 114-115) kuvaa miten perinteiselle subjektille on tyyppillistä toimia siten kun on aina toimittu ja miten naiseuden ja miehyyden kategoriat määrittelevät sukupuolten väliset suhteet. Aloitteen tekeminen on miehen asia miehekkäänä, asioita osaavana ja jämökkänä toimijana, kun taas naisen tehtävä on olla naisellinen: puoleensavetävä ja herkempi osapuoli. Nainen saa olla nai-

sellinen, mutta ei liian seksuaalinen tai provosoiva. Käyttäytyminen ei saa olla liian provokatiivista vaan käyttäytymistä ohjaa itsensä kontrollointi oli sitten kyse ulkonäöstä tai juomisesta tai aggressiivista. Kontturi (2006, 99-102) kuvaa miten ulkonäön naisellisuus voidaan kokea jonkinlaisena velvollisuutena, mutta toisaalta ehostautumista voidaan pitää myös ruumiin haltuunottona, koska ulkonäköä voi muokata haluamaansa suuntaan. Toisaalta meikkaamalla alistutaan kulttuurin vallitseviin kauneusihanteisiin ja alistutaan miesten katseille. (Kontturi 2006, 99-102.)

Ulkonäön kohentamisen olennainen osa on meikkaus. Vaikka ulkonäön ehostus voi olla naiselle lähes velvollisuus, kun se on määritelty hyväksi käytökseksi tai kohteliaisuudeksi muita kohtaan, voi valmistautuminen iltaan yhdessä muiden kanssa voi olla toisaalta jopa nautittavaa, eikä tunnu yhtään työltä, vaan hauskalta huvilta (McRobbie 1992, 122). Tanssilavoille ehostautuminen on aika vähäistä ja perinteistä eikä rohkeita, näyttäviä meikkejä ole. Ehostautuminen kesken illan on lähinnä hien pyyhkimistä, siistiytymistä ja yleisilmeen asiallisena pitämistä. Huulipunaa lisäämistä kuitenkin näkyi ajoittain. Wc-tiloissa on usein hiustenkuivain, jolla voi kuivata märkiä hiuksia. Kuivain onkin ahkerassa käytössä kuumalla ilmalla. Toisella lavalla kuivaajaa ei ollut ja muutamat naiset sitä kaipailevat. Lavoilla naisilla ei ole meikkiarsenaalia sisältäviä käsilaukkuja mukanaan, koska tavaroita kannattaa pitää mukana mahdollisimman vähän. Laukut tai vaihtokenkäkassit saattavat olla nauloissa lavaa reunustavilla seinustoilla. Tanssiminen mielletään koko illan pääasialliseksi tehtäväksi ja ulkonäön ehostaminen ei tunnu sopivan siihen kovinkaan hyvin. Ulkonäköä voidaan parantaa kuitenkin vaatetuksella, jonka avulla voidaan esimerkiksi korostaa vartalon hyviä puolia ja häivyttää huonoja jotta saataisiin hakijoiden huomio.

Ulkonäkö tuntuu olevan kokonaisuus, jonka toivotaan edesauttavan pääsyä tanssimaan. Havaintojeni mukaan osa hyvin tanssivista naisista myös ehostautuu välillä ja jättää tavallisesti tansseissa pitämänsä käytännölliset tanssivaatteet kotiin pukeutuen naisellisempiin, hieman kauniimpiin juhla-vaatteisiin ja laittaen myös hiuksiin koristeita. Ulkonäköä voidaan siis vaihdella eri tanssi-iltoina ja sillä voidaan leikitellä omien mielihalujen mukaan. Haugin (1987, 83) mukaan ruumiillisuus ja ulkonäkö ovat naiselle kuitenkin identiteettikysymyksiä. Ajatellaan, että se miltä näytän, kertoo kuka olen ja pukeutumisella, ruumiinmuodolla, liikkumisella ja muulla vastaavalla tavalla ilmaistaan omaa persoonallisuutta.

5 TUTKIMUSMETODIT JA AINEISTO

Päätin lähestyä tutkimuskohdettani useammasta näkökulmasta saadakseni laajan käsityksen aiheesta. Pelkkä tanssilavaillan kuvaus tai sen merkityksen kuvaaminen tanssijoille ei olisi välttämättä tuonut paljoakaan uutta tietoa, joten päädyin tarkastelemaan ilmiötä myös järjestäjien näkökulmasta. Tanssilavojen kulisseissa toimivat järjestäjät takaavat sen, että ilta onnistuu ja toiminta sujuu odotusten mukaisesti. Vapaaehtoisten tutkiminen tarkemmin olisikin ollut laajemman tarkastelun arvoinen asia, onhan talkootoiminnan sanottu olevan nykyaikana jokseenkin harvinaista ja ihmisten osallistumishalun vähäisempää kuin aikaisemmin, vaikka toisaalta järjestötoiminta kokonaisuudessaan on aktiivista ja sen parissa toimii paljon suomalaisia vapaaehtoisia.

Tutkimukseni lähtökohtana on todellisen elämän kokonaisvaltainen kuvaaminen. Tarkoituksena on löytää tai paljastaa tosiasioita kuuntelemalla ihmisten näkemyksiä ja heidän tärkeiksi kokemiaan asioita, tekemiään havaintoja ja tunteja liittyen lavatanssikulttuuriin. Se mikä voi toiselle toimijalle merkitä toista asiaa, näyttäytyykin toisen toimijan kannalta toisenlaisena. Alasuutarin (1996, 35-36,40) mukaan todellisuus on olemassa ihmisille merkitysvälitteisesti ja maailma esiintyy meille niiden suhteiden kautta, jotka meillä on maailmaan. Merkitykset voidaan käsittää yksinkertaisimmillaan ja laveammillaan tarkoituksina. Tässä tutkimuksessa merkityksillä tarkoitetaan niitä asioita, joiden takia ihmiset tulevat tanssilavoille ja ne tulevat esille toimintana, arvoina ja normeina. Tanssiyhteisöä ei olisi ilman yhteisiä arvostuksia, yhteisiä normeja ja ilman yhteistä tilaa.

Lähestyn aihetta haastattelemalla ihmisiä ja käymällä itse tanssilavalla havainnoimassa. Koska en ollut käynyt aikaisemmin tanssilavalla, aloitin tutkimukseni puhtaalta pöydältä. Ymmärrykseni rajoittui televisiosta näkemiini ohjelmiin ja myöhemmin lukemaani materiaaliin aiheesta. Katsoin myös uudestaan haastateltavani kehotuksesta, Pölösen Onnenmaa -elokuvan päästäkseni tunnelmaan. Lukemiseni edettyä tietoni aiheesta kasvoi ja sain lisäinformaatiota tanssiharrastajilta, jotka haastattelin. Niinpä mennessäni ensimmäisen kerran lavalle, tuntui kuin olisin siellä jo aikaisemmin ollut. Tanssietiketti oli hallussa, joten uskoin selviäväni ilman suurempia kömmähdyksiä. Ainoa askarruttava ongelma oli puutteellinen tanssitaiteeni, joka kuitenkin korjaantui melko nopeasti.

5.1 Tutkittavat

Tutkimusaineisto koostuu havainnointimateriaalista eli tanssilavoilla käyvien ihmisten toiminnan seuraamisesta sekä tanssilavakulttuurin yleisestä havainnoinnista. Lisäksi aineisto koostuu tanssila-

voilla kävijöiden eli tanssijoiden ja tanssien järjestäjien haastatteluista. Järjestäjillä tarkoitan joko tanssilavayrittäjiä tai lavatansseja järjestäviä vapaaehtoisia talkoolaisia. Järjestäjistä olen haastatellut yrittäjää, joka ylläpitää lavatoimintaa, entistä yrittäjää ja mahdollisesti tulevaa yrittäjää sekä kahta vapaa-ehtoista toimijaa, jotka järjestävät lavatansseja talkootyönä urheiluseuran puitteissa ja toimivat ilman palkkaa omalla vapaa-ajalla. Yhteensä haastatteluaineisto koostui seitsemän ihmisen haastattelusta. Haastateltavat olivat kahta lukuun ottamatta naisia ja iältään he olivat 20 vuodesta noin 66 vuoteen. Osa haastateltavista oli työelämässä ja osa eläkkeellä. Olen muuttanut haastateltavien nimet ja selvyuden vuoksi kuvaan heitä lisäksi tanssijoiksi(T), yrittäjiksi(Y) ja vapaaehtoisiksi(V).

Tutkimuksen tanssijat ovat aktiivisia tanssinharrastajia, joten satunnaisten tanssijoiden näkemyksiä tässä tutkimuksessa ei juuri tule esille. Tanssinharrastajiksi kutsun kesäaikaan vähintään neljä kertaa kuukaudessa lavatansseissa käyviä ihmisiä, jotka eivät kuitenkaan ole kilpatanssijoita eivätkä osallistu välttämättä seuratoimintaan. Molemmat haastateltavani ovat kuitenkin osallistuneet tanssikursseille useamman kerran. Ensimmäinen tanssinharrastaja oli tuttava ja toisen yhteystiedot sain hänen kauttaan. Toinen tanssijoista on nainen ja toinen mies. Halusin tarkoituksella molempien sukupuolten edustajat saadakseni erilaisia näkökulmia. Tanssinharrastajia olisi ollut helppo löytää, koska harrastajien tuttavapiiri tuntui olevan laaja ja harrastajia on paljon. Lavayrittäjät ja vapaaehtoiset toimijat tavoitin puhelimitse Internetistä löytyneiden yhteystietojen avulla. Otin heihin yhteyttä puhelimitse ja sovin haastatteluajat ja paikat. Kaikki pyytämäni henkilöt suostuivat haastatteluihin. Jouduin kuitenkin vaihtamaan toisen alun perin valitsemani kohdelavan, koska en tavoittanut lavatoiminnasta vastaavia henkilöitä sähköpostitse enkä puhelimitse. Tulkitsin vastaamatta jättämisen kieltäytymiseksi. Olen myös siteerannut ja käyttänyt tutkielmassani tanssilavoilla käymiäni ja kuulemiani vapaamuotoisia ja spontaaneja keskusteluja. Mainittakoon vielä, että valtaosa käymistäni keskusteluista tapahtui miestanssijoiden kanssa, koska itse olin naistanssijan roolissa ja näin ollen tekemisissä enemmän miesten kuin naisten kanssa.

Tutkittaville oli yhteistä osallistuminen tanssilavatoimintaan jollain tavalla. Tutkittavat suhtautuivat tanssilavatoimintaan ja tanssimiseen positiivisesti, jopa intohimoisesti. Kulttuurista on tullut merkittävä osa toimijoiden elämää ja se osittain määritteli kesäaikaista vapaa-ajantoimintaa tai sääteli yrittäjien ja vapaa-ehtoisten järjestäjien elämänrytmiä tanssi-iltojen mukaan. Toimintaa määritteli pitkälti vapaaehtoisuus ja toiminnan mukanaan tuoma merkityksellisyys. Toimintaan osallistujat pitivät toiminnasta ja kokivat sen mielekkääksi.

5.2 Teemahaastattelu

Haastattelu on tavoitteiden mukaista keskustelua haastattelijan ja haastateltavan välillä. Se on yleisin tapa selvittää, mitä mieltä kanssaelävät ihmiset asioista ovat. Valitsin teemahaastattelun, koska se mahdollistaa vapaamuotoisen keskusteluun ilman tarkkaan määrättyä järjestystä, antaen samalla mahdollisuuden laajaan tiedon saantiin. Vapaamuotoisessa teemahaastattelussa haastateltavat pystyvät kertomaan asioista mahdollisimman luontevasti ja näin haastattelutulos voi olla elävämpi ja haastattelutilanne rennompaa. Haastatteluiden pohjana toimivat etukäteen määritellyt teemat, jotka olivat väljät ja muotoutuivat tutkimuskysymysten perusteella. Teemat olivat hieman erilaisia riippuen siitä, haastattelinko tanssijoita vai tanssien järjestäjiä (liite 2). Koin teemahaastattelun hyväksi myös, koska pystyin tarkentamaan kysymyksiä ja saamaan tarkentavia vastauksia. Ongelmaksi koin sen, että haastattelut veivät paljon aikaa ja niiden litterointi oli työlästä. Myös haastatteluajankohitien sopiminen haastateltavien kanssa vaati suunnittelua.

Haastattelu on aina ainutkertainen tilaisuus ja jokainen haastateltava on erilainen. Jokaisella yksilöllä on oma sosiaalinen historia ja yksilöllinen näkökulma maailmaan (Fontana ja Frey 1994, 374). Vaikka teemat säilyvät, tilanteet ja haastateltavat vaihtuvat tuoden haastatteluun omaleimaisen olemuksen. Haastateltava kertoo oman näkemyksensä asiasta, mutta hän voi myös olettaa haastattelijan toivovan tietynlaista käyttäytymistä. Sekä haastattelija että haastateltava antavat tilanteelle omat merkityksensä ja voivat ajatella tilanteesta hyvinkin eri tavoin. Haastateltavien kertomukset kuvasivat heidän sen hetkisiä ajatuksiaan ja tanssilavatoiminnalle antamia merkityksiä. Tanssinharrastajat suhtautuivat lavatoimintaan leppoisasti, mutta yrittäjän puheesta kuultaa läpi huoli tulevaisuudesta ja toiminnan jatkumisesta. Kertomukset kuitenkin ovat osa yhteiskunnallista prosessia. Ne kuvaavat elettyä aikaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Tällaisia yhteiskunnallisia murroksia voi yrittää paikantaa haastateltavien kertomuksista.

Kenttätyö haastattelun avulla antaa mahdollisuuden keskusteluun oikeiden ihmisten kanssa ja mahdollistaa elävän dialogin. Onhan haastattelu aina vuoropuhelua ja vuorovaikutusta haastattelijan ja haastateltavan välillä. Haastattelua ei voida pitää myöskään ainoana totuutta ilmentävänä tutkimusmetodinä. Totuus on haastateltavan totuus ja tutkijan vastuulla on yrittää saada totuus esille unohtaneiden omat ennako-oletukset tai toivomukset. Haastattelijan kannattaa edetä kysymyksissään yleisistä erityisiin ja alussa voi jutella yleisesti mukavia asioita tunnelman keventämiseksi (Fontana ja Frey 1994, 271). Tämä olikin hyvä vihje, sillä haastateltavia tuntui hieman jännittävän alussa. Kertoessa-

ni muun muassa tutkimukseni tarkoituksesta ja omasta roolistani, haastateltavat rentoutuivat ja tustuivat haastattelijaan samalla kun tutkimuksen tarkoitus selkeytyi heille.

Myös ystävällinen käyttäytyminen auttoi haastattelun alkuun pääsemisessä. Fontana ja Frey (1994, 374) muistuttavatkin, että haastateltavia on kohdeltava tärkeinä ja yksilöllisinä ihmisinä ystävällisesti, ja vain siten he paljastavat tutkijalle elämänsä. Mikäli halutaan parempia ja aidompia vastauksia, on kysymykset esitettävä ihmiseltä ihmiselle. Haastattelussa on vältettävä tuottamasta haastateltaville minkäänlaista harmia (Fontana ja Frey 1994, 372). Siksi kerroinkin haastateltaville tutkimuksestani ja siitä, että en aio käyttää saamiani tietoja niin, että ne hankaloittaisivat heidän toimintaansa. Tämä tuntui mielestäni oikealta ja tärkeältä erityisesti yrittäjien kohdalla.

Tanssiharrastajien haastattelut tapahtuivat tutkijan kotona, koska molemmat haastateltavat asuivat tutkijan kotipaikkakunnalla ja he itse ehdottivat tuloa haastattelijan luo. Tanssilavatoimijoiden eli yrittäjien ja vapaaehtoisten haastattelut tapahtuivat heidän kotonaan lukuun ottamatta toista vapaaehtoista, jonka haastattelin puhelimesta hänen kiireisen aikataulunsa takia. Haastateltava ehdotti itse puhelinhaastattelua. Yrittäjien haastattelu toteutettiin nykyisen yrittäjän kotona entisen yrittäjän sitä ehdottaessa. Paikka oli kaikille haastateltaville tuttu, joten kaikkien oli helppo saapua paikalle. Tila oli myös riittävän suuri neljän ihmisen kokoontumiseen. Tutkijana tosin jouduin turvautumaan ajo-oheisiin etsiessäni haastateltavien koteja.

Yrittäjien haastattelu oli ryhmähaastattelu, jossa oli paikalla lavan entinen yrittäjä, nykyinen yrittäjä ja mahdollinen tuleva yrittäjä. Lavatoimintaa aikaisemmin pyörittänyt yrittäjä toivoi, että he voisivat kaikki osallistua haastatteluun. Ryhmähaastattelua perusteltiin sillä, että näin saisin mahdollisimman laajan kuvan lavan tilanteesta ja siihen liittyvästä yrittämisestä pidemmältä aikaväliltä. Tämä onkin yksi ryhmähaastattelun hyvistä puolista; haastattelu antaa varsin monipuolisen ja rikkaan aineiston (Fontana ja Frey 1994, 365). Ryhmähaastattelu lienee ollut myös haastateltaville helpompi, koska he tunsivat toisensa ja pystyivät täydentämään toistensa sanomisia jonkun unohtaessa asian. Ryhmän jäsenet tukivat ja täydensivät toisiaan. Ryhmätilanne myös rohkaisi sanomaan asioita, jotka joku toinen jäsen oli jättänyt sanomatta. Toisaalta ryhmäkontrolli voi toimia puhetta vähentävänä tekijänä (Hirsijärvi, Remes ja Sajavaara 2000, 198; Fontana ja Frey 1994, 365), ja luulen myös tämän seikan tulleen esiin haastattelussa, koska sen jäsenet eivät puhuneet paljonkaan spontaanisti. Fontanan ja Freyn (1994, 365) mukaan ryhmäkeskustelun haittana onkin, että se ei välttämättä anna niin syvällisiä vastauksia, kuin yksilöhaastattelu ja se vaatii haastattelijalta parempaa haastattelutai-

toa ryhmäpaineen takia. Useamman ihmisen haastattelemisen yhtä aikaa osoittautui kuitenkin tehokkaaksi tiedonhankintamenetelmäksi.

Haastattelut on tehty maaliskuun ja huhtikuun aikana vuonna 2011. Nauhoitin kaikki haastattelut, saatuani luvan haastateltavilta, puhelinhaastattelua lukuun ottamatta. Litteroin aineiston aina mahdollisimman nopeasti haastattelun jälkeen. Yhteensä litteroitua aineistoa ykkösen rivivälillä tuli noin 42 sivua. Haastattelut kestivät 30 minuutista lähes kahteen tuntiin. Tanssijat ja vapaaehtoiset olivat puheliaimpia, johtuen ehkä aiheen helppoudesta, monipuolisuudesta sekä sen kepeydestä. Olihan kaikilla kyse harrastuksesta ja tavasta viettää vapaa-aikaa.

Haastattelujen avulla olen saanut tietoa tanssilavatoiminnasta kuten lavan palveluista, lavatoiminnan muutoksista, lavatoiminnan yleisestä merkityksestä esimerkiksi kunnalle tai järjestäjille ja toiminnan merkityksestä toimijoille. Tanssinharrastajat kertoivat harrastuksen merkityksestä ja muun muassa tanssilavoilla olemisesta, sinne valmistautumisesta sekä tanssimisesta ja syistä lavoilla käymiseen. Koin haastattelujen tekemisen mielekkääksi ja paljon tietoa antavaksi tutkimusmenetelmäksi. Haastatteluissa ihmiset saivat kertoa asioista oman näkemyksensä ja haastateltavat tuntuivatkin avoimilta ja asiasta kiinnostuneilta. Ajoittain jouduin kuitenkin motivoimaan haastateltavia puhumaan asioita hieman syvällisemmin ja enemmän kuin he spontaanisti olisivat kertoneet. Toinen haastattelukierros myöhemmin olisi antanut lisätietoa ja olisin tällöin ollut itsekkin paremmin selvillä tanssilavakulttuurin ominaispiirteistä ja pystynyt kyselemään tarkemmin asioista.

5.3 Havainnointi

Havainnoitsija ottaa osaa joko salaa tai ilman peittelyä ihmisten jokapäiväiseen elämään tietyn ajanjakson aikana. Tutkija tarkkailee mitä tapahtuu, kuuntelee mitä sanotaan ja esittää kysymyksiä eli oikeastaan kerää kaikenlaista tietoa siitä mikä voisi hyödyntää tutkimuksen teossa ja olla oleellista tutkimuskysymysten ratkaisussa. (Hammerley ja Atkinson 1995, 1.) Havainnoinnin avulla voidaan saada välitöntä ja suoraa tietoa yksilöiden, ryhmien ja organisaatioiden käyttäytymisestä ja toiminnasta luonnollisessa ympäristössä (Hirsijärvi ym. 2000, 199-200). Havainnoija on läsnä kentällä ja tarkkailee ympärillä tapahtuvaa toimintaa ja saa käsityksen tutkittavan kulttuurin yleisistä ja erityisistä piirteistä. Havainnoimalla on mahdollisuus päästä sisälle kulttuuriin, sen mentaaliin ja julkilausumattomiin tasoihin ja saada ymmärrystä arkisista toimintatavoista (Käyhkö 2005, 38). Sukupuolista toimijuutta onkin tästä syystä tarpeellista tarkastella nimenomaan havainnoimalla. Ihmisten

todellinen käyttäytyminen tulee näin kuvatuksi autenttisessa ympäristössä, ilman keinotekoisuuden vaaraa. Havainnoijaa on vaikea hämätä vaikkapa hakemalla tai hakematta jättämällä tiettyä ihmistä. Toisaalta myös havainnoidessa on mahdollista tehdä virheitä ja tulkita tutkittavien käyttäytymistä väärin. Havainnoinnin avulla pystyy kuitenkin ymmärtämään sen kohdetta ja toimintaa paremmin.

Etnografialla on pitkä historia varsinkin antropologiassa, mutta myös yhteiskunta- ja kasvatustieteissä. Bronislaw Malinowski teki havainnointitutkimuksensa 1920-luvulla vieraan kulttuurin keskuudessa. Sosiologiaan etnografia rantautui Chicagon koulukunnan tekemien kaupunkitutkimusten myötä. Samalla tehtiin havainto, että myös tutkijan omasta kulttuurista löytyy alakulttuureita, joita voi tutkia etnografian avulla. Osallistuvan havainnoinnin katsottiin antavan tutkijalle mahdollisuuden tutustua tutkimaansa kulttuurin sen sisältä käsin, mutta tiedon katsottiin myös olevan objektivista, koska tutkija tuli yhteisöön sen ulkopuolelta. (Hammersley ja Atkinson 1995, 3, 8-10.)

Havainnoiminen ei ole vain katsomista ja näkemistä vaan myös tarkkailua. Tutkijalla on omat ennako-oletuksena ja hän katselee tapahtumia aina omasta näkökulmastaan, omien kokemustensa kautta. Hän on aina yhteydessä tutkittavaan yhteiskuntaan jollain tavalla. Kaikkea yhteiskunnallista tutkimusta voidaankin pitää osallistuvan havainnoinnin muotona, koska emme voi tutkia yhteiskuntaa olematta itse osa sitä (Hammersley ja Atkinson 1995, 21). Olemme siis osa sosiaalista elämää, jota tutkimme. Havainnointia voidaankin pitää kaikenkattavana metodina, koska me toimimme sosiaalisessa maailmassa ja pystymme tarkkailemaan itseämme ja toimintaamme tässä maailmassa. Kaikki sosiaalinen tutkimus perustuu ikään kuin osallistuvalla havainnoinnille. (Hammersley ja Atkinson 1995, 21.) Havainnointi on kaikille tuttua ja kaikkialla läsnä, teemmehan havaintoja ympäristöstämme ja ihmisistä siinä kaiken aikaa.

Laadin havainnointirungon (liite 3) käyttäen apuna Johanna Nurmen (2010) tanssiravintolaan tekemää havainnointirunkoa. Havainnoidessani keskityin havaintorungossa oleviin asioihin eli pääasiallinen havainnointini keskittyi tanssijoiden sukupuoliseen toimijuuteen ja sen esittämiseen. Alussa kuulostelin miltä lavalla oleminen tuntui ja havainnoin miten ihmiset käyttäytyvät ja mitä lavalla tapahtuu. Myöhemmin keskityin vain tanssiparien tyyliin ja sukupuoliseen toimijuuteen. Havainnointini eteni yleisestä erityiseen päästessäni sisälle lavakulttuuriin. Tarkkailin naisten ja miesten käyttäytymistä tanssien aikana ja väliajoilla tanssilattialla ja sen ulkopuolella. Havainnoin lisäksi lavatoimintaa yleisesti eli millaista tanssiminen lavoilla on, mitä lavoilla tapahtuu ja millaiset ovat oheispalvelut ja ympäristö. Toivoin voivani täydentää haastattelemalla saamaani tietoa havainnoinnin avulla: mitä tanssi-ilta pitää sisällään ja mitä sen aikana tapahtuu. Halusin ikään kuin todeta

haastateltavieni kertomusten paikkansapitävyyden. Yhdistelemällä tietoa koin saavani enemmän irti. Teoreettisen tietämyksen yhdistäminen empiriaan mahdollistaa kokonaisvaltaisen tiedon aikaansaamisen. Asioiden näkeminen oikeassa ympäristössä havainnollistaa tapahtumia ja tuo niihin elävyyden: tunnelman, hajut ja äänet.

Koin havainnoin haasteelliseksi tutkimusmenetelmäksi. Tutkimuskenttänä tanssilavat olivat melko hankalia, lähinnä niiden fyysisten olosuhteiden takia. Tanssijoita oli paljon ja heidän seuraamisensa vaati keskittymistä ja havainnoidut asiat piti myös muistaa. Vaikka tanssijoiden suuri joukko ja nopea liikkuminen hajotti seuraamistani useampaan kohtaan, pelkästään tanssijoiden ja tanssin seuraaminen kuitenkin onnistui melko helposti seinänvierellä olevalla taukopenkillä istuen tanssijoiden liukuessa ohitseni. Suurin ongelma oli hyvän havainnointipaikan löytäminen yrittäessäni havainnoida hakuja ja niistä kieltäytymisiä. Koivun tanssilava on 12-kulmainen ja tultaessa sisään lavalle, naisten hakurivi ja penkki, jolla naiset istuivat, oli heti oikealla. Miehet taas asettuivat ovesta katsoen heti vasemmalle, eikä näiden rivistöjen läheisyyteen jäänyt minkäänlaista paikkaa tarkkailla hakuja. Yritin havainnoida oman tanssini lomassa, mutta se vaati hyvän paikan valintaa tanssiparini kanssa kahden tanssin loputtua. Tämä ei aina ollut mahdollista. Kävin lavalla yksin, mutta saatuani vakiotanssittajan ja kerrottuaani hänelle tanssilavatutkimuksestani pystyin hieman vaikuttamaan oleskelupaikkaamme hakujen aikana ja helpottamaan työtäni. Luonnollisesti en halunnut istua hakupenkillä tai seisoa hakurivissä, koska silloin olisin voinut joutua tanssimaan, enkä ehtisi seurata hakuja. Koska ajoittain innokkaimmat naiset asettuivat seisomaan hakupenkin eteen riviin, ei hakupenkillä istuen pystynyt näkemään mitään. Onnenoksan tanssilavan tilanne oli aivan vastaavanlainen hakurivistöjen suhteen, mutta lavan tila antoi kuitenkin paremmat mahdollisuudet tarkkailla hakuja. Miesten rivistö levittäytyi laajemmalle, aina kahvioon meneville portaille asti ja kahvion läheisyys mahdollisti myös istumisen pöydässä, josta oli kohtalaiset tarkkailumahdollisuudet. Paras havainnointipaikka olisi ollut miesten hakurivistö.

Havainnointitapani oli useimmiten osallistuva. Pyrin tanssimaan ja liikkumaan lavalla muiden ihmisten tavoin. Katselin muita tanssijoita ja tapahtumia aina keskimääräistä uteliaammin ja pyrin myös juttelemaan tanssijoiden ja lavatoimijoiden kanssa aktiivisesti. Tosinaan, etenkin alkuvaiheessa, pyrin kuitenkin vain aktiiviseen havainnointiin ilman osallistumista, koska koin osallistumiseni tanssiin rajoittavan mahdollisuuksiani havainnoida. Tanssiminen vaatii keskittymistä ja tanssimisenhan pitäisi olla kahden tanssijan välinen tapahtuma. En halunnut olla epäkohtelias tanssittajiani kohtaan pälyilemällä jatkuvasti muita tanssijoita. Jouduin siis aina keskittymään tanssittajaani ja

tanssimiseeni ja jakamaan huomioni tanssittajieni ja havainnoimisen kesken. Jouduin tekemään erilaisia kompromisseja.

Hanna Väättäinen (2002, 4-16) on kiinnittänyt huomiota osallistuvan havainnoinnin ihannointiin etnografiassa. Sivusta seuraavaa havainnointia varotaan, koska sen katsotaan edustavan sellaisen tietämisen muotoa, joka tukee tutkittavan ja tutkijan välistä erillisyyttä. Etenkin tanssietnografiassa ruumiillista osallistumista pidetään parempana ja syvällisempänä tietoa tuottavana menetelmänä kuin pelkästään tanssin seuraamista. Mielestäni tanssia voi parhaiten havainnoida sekä sivusta seuraamalla että osallistumalla. Molemmat tukevat toisiaan ja niiden aikana pystyy keskittymään erilaisiin havainnoitaviin asioihin.

Havainnoidessani lavalla en välttämättä kertonut olevani tekemässä tutkimusta. Kerroin roolistani tutkijana tilanteen mukaan ja usein silloin, kun joku kysyi miksi olin tullut lavalle. Lavan yrittäjät ja osa vapaaehtoisista olivat toiminnastani tietoisia ja haastatteleman tanssinharrastajat tunnistivat minut myös. Halusin muiden ihmisten suhtautuvan itseeni luonnollisesti ja kokevan minun olevan yksi tanssija muiden joukossa. Pelkäsin tutkijan roolin paljastumisen vaikuttavan ihmisten suhtautumiseen itseeni. Kaikki, joille kerroin tutkimuksestani, suhtautuivat kuitenkin asiaan positiivisesti. Luulen herättäneeni hieman kummastusta ensimmäisellä kerralla, kun en juuri tanssinut ja istuin hakualueeseen kuulumattoman seinustan penkillä. Olin kuitenkin laittautunut tanssi-iltaa varten pukeutumalla hameeseen ja tanssikenkiin sulautuakseni joukkoon. Kukaan ei kuitenkaan kysynyt minulta miksi olin tanssilavalla, vaikka en tanssinut enkä ollut hakurivistössä. Muutama vanhempi mies esitti minulle kommentteja ohi mennessään tai pysähtyessään tauolle penkille. Juttelin myös tauolla olevien naisten kanssa. Seisokelin myös ajoittain havaintoiltojeni aikana epätavallisissa paikoissa, joissa muut naiset eivät oleskelleet.

Huomasin myös joutuvani itse tarkkailun kohteeksi. Seurasin erään noin 40-vuotiaan parin tanssimista, koska pidin parista heidän iloisen tyyliä sekä hyvän tanssitaidon takia. Pian huomasin parin naispuolisen tanssijan huomanneen tarkkailuni ja katsovan minua. Tämän jälkeen tervehdimmekin jo lavalla tavatessamme ja vaihdoimme muutamia sanoja. On hyvä muistaa, että liian kiinnostunut tai kiinteä katseleminen voi aiheuttaa uteliaisuutta tai kummastusta myös havainnoitavissa. Myös muutamat miestanssijat kysyivät miksi olin lavalla. Vastaavasti kukaan nainen ei esittänyt tällaista kysymystä.

Pidin havaintoilloista päiväkirjaa kirjoittaen ylös tekemiäni havainnot mahdollisimman nopeasti tanssi-illan jälkeen, yleensä seuraavana päivänä. Kenttäpäiväkirjat perustuivat etukäteen suunnittelemiini teemoihin ja siten ne olivat teorialatautuneita. Teemat nousivat esille tutkimuskysymysteni pohjalta. Kirjoitin muistiin myös kaikenlaisia tekemiäni havaintoja, joista olisi voinut olla hyötyä kuten ihmisten keskusteluja tanssimisesta tai tanssinopettajan kommentteja tanssijoista sekä kaikkea lavakulttuuriin liittyvää arkipäiväistä keskustelua ja havaintoja käyttäytymisestä ja toimimisesta lavalla. Muistiinpanojen tekeminen oli haastavaa. Kirjoitin ensimmäisellä kerralla tekemiäni havaintoja ulkona terassialueella mukanani olevaan pieneen lehtiöön, mutta koin muistiinpanojen tekemisen kesken tanssi-illan vaikeaksi ja huomiota herättäväksi. Kaikkea kuulemaani ja näkemääni en voinut kirjoittaa, koska en usko muistaneeni kaikkea. Kenttäpäiväkirjat kuvaavat tapahtumia ja tilanteita sekä ihmisten reaktioita, mutta samalla ne mahdollistavat ensimmäiset tulkinnat ja analyysit tapahtumista (Emerson, Fretz ja Shaw 2007, 361). Kirjoittaessani muistiinpanoja tein ensimmäiset johtopäätökset ja kokosin ajatukseni saaden aikaan koko ajan tarkentuvan kuvan tanssilavaillan tapahtumista.

Havainnointini sijoittui kahdelle pohjoiskarjalaiselle kesäisin toimivalle tanssilavalle ja suoritin havainnointini kevään ja kesän 2011 aikana niin, että ensimmäinen havaintoilteni oli toukokuussa ja viimeinen elokuussa. Havaintoiltoja kertyi yhteensä 11. Pysin olemaan tanssikauden alussa aktiivinen, koska seuraava havainnointikausi olisi vasta seuraavana kesänä ja tutkimukseni tekeminen oli riippuvainen havainnointistani. Alussa havainnoin jopa kaksi kertaa viikossa, mutta pian harvensin kertoja käyden lavalla kerran viikossa tai kerran kahdessa tai kolmessa viikossa. Havaintoilteni saattoivat alkaa jo ennen kello seitsemää, jolloin osallistuin seitsemältä alkavalle tanssikurssille tai saavuin lavalle hieman myöhemmin ollen kuitenkin paikalla viimeistään kello 21.00. Pysin olemaan havainnointi-iltoina mahdollisimman kauan lavalla, koska silloin sain käytettyä ajan mahdollisimman tehokkaasti. Poistuin lavalta tilanteen mukaan ja olin joskus myös loppuun asti eli noin kello puoli kahteen asti. Havainnointi tapahtui enimmäkseen toisella lavalla, koska sillä järjestettiin tansseja enemmän kuin vapaaehtoisvoimin pyörivällä lavalla. Valinnanvaraa ja tilaisuuksia havainnointiin oli siis huomattavasti enemmän ja pystyin laatimaan oman aikatauluni väljemmäksi ja joustavammaksi. Pidin kuitenkin tärkeänä havainnoida molempia lavoja, koska ne sijaitsevat eri paikoissa ja toimivat eri periaattein. Halusin katsoa muun muassa näkyykö lavojen ero tanssijoiden määrässä tai laadussa, eroaako tunnelma lavoilla tai miten työntekijät toimivat tanssien aikana.

Havainnoidessani naisten ja miesten toimijuutta olin itse naistoimijan asemassa. Tein kuten tanssietiketissä sanotaan eli seisoin hakurivistössä tai istuin hakupenkillä, hain naistenhaun aikana mie-

hiä ja siirryin huilaamaan istuen muilla penkeillä tai poistuin kokonaan tanssilavan puolelta. Pukeuduinkin tilanteen mukaan hameeseen tai housuihin, koristauduin: meikkasin ja laitoin hiukseni ja otin tanssiessa vietävän roolin mukautuen tanssittajan askeleisiin ja määrittelemiini kuvioihin. Käyttäydin kuten muutkin ja kuten tanssilavalla kuuluu käyttäytyä. Katsoin kuitenkin asioita naisnäkökulmasta ja omasta tutkijan positiostani käsin. Vaikka olen keskustellut enemmän miesten kanssa, peilaan kokemuksiani oman elämäkokemukseni ja omien näkemyksieni kautta. Välttämättä en pysty kuvaamaan nais- ja miestoimijuutta yleistettäväksi totuudeksi, vaan kerron havainnoimiani asioita omasta katsontakulmastani käsin. Luotettavan ja yleispätevän tiedon saaminen on tavoiteltavaa, mutta oma tutkijapositio määrittää kuitenkin tiedon suodattamista jossain määrin. Tutkimus on aina subjektiivista siinä mielessä, että tutkija ei voi täysin irrottautua omasta persoonastaan ja omasta kulttuurisesta ajatusmaailmastaan tehdessään tutkimusta. Niinpä sukupuolisen toimijuuden tutkiminen tanssin yhteydessä on aina osittain sidoksissa tutkijan näkemyksiin, kokemuksiin ja verkostoitumisiin. Peilasin tekemiäni havaintoja myös lukemaani aineistoon ja omiin kokemuksiini.

Yritin myös vastustaa naistoimijan roolia. Vältin seisomasta rivistössä, koska en kokenut ”tyrkyllä” olemista itselleni luonnollisena toimintana. Olisin myös halunnut tehdä kuvioita, joita tanssittajani eivät hallinneet tai ilmaista toivomukseni viejälle. Olisin myös halunnut olla aktiivisempi toimija esimerkiksi hakemalla miehiä tanssimaan, mutta en ajoittain rohjennut toimia vaan tyydyin istumaan hakupenkillä. Olisin ajoittain halunnut myös olla vähemmän feminiininen, enemmän aktiivinen suorittaja, vailla koristautumisrituaaleja irti valmiiksi määritellystä naistoimijan roolista, johon kuitenkin ajauduin varsin nopeasti ja vaivattomasti. Toimin aktiivisesti muun muassa tanssikurssin aikana jolloin otin vapaaehtoisesti mies tanssijoiden vähyys takia miehen roolin, jossa pääsin viejän asemaan. Koin viemisen haasteelliseksi, mutta en millään muotoa mahdottomaksi oppia.

Visweswaran (1994, 95-101) mukaan havainnoidessa sukupuolisuutta on hyvä muistaa, että feministinen etnografia ei välttämättä pysty tuomaan julki sitä mitä toinen nainen ajattelee tai ei pysty ymmärtämään sitä riittävän hyvin. Tietoisuus omasta ja tutkittavien intressi- ja näkökulmaeroista on hyvä pitää mielessä. Huomasin asian, kun muun muassa mietin omaa suhtautumistani hakurivissä seisomiseen tai miesten hakemiseen. Vaikka koin itse haettava olemisen kiusallisena varsinkin alussa, huomasin, että osalle naisista se ei tuntunut olevan lainkaan vaikeaa. Osa haki miehiä erittäin vapautuneesti ja tottuneesti ilman erityisiä negatiivisia tunteita. He olivat tottuneet hakemaan ja kokivat sen tanssilavakulttuuriin kuuluvaksi luonnolliseksi toiminnaksi. Pyrin omista ennakoitavista huolimatta tuomaan havainnoimiani asioita esille toteamalla ne asiallisesti, huomioiden samalla naisten välisen eroavaisuuden suhteessa sukupuoliseen toimijuuteen.

5.4 Tutkittavan aineiston analyysi ja aineiston luokittelu

Tutkimusaineisto on käynyt läpi monta vaihetta. Ensin olen suorittanut haastattelut ja havainnoinnit, jonka jälkeen olen tehnyt niistä muistiinpanot samalla ensimmäisen kerran pohtien ja analysoiden kirjoittamaani. Lopuksi olen tarkastellut materiaaliani ja kirjoittanut ne tutkielmaani tehden analyysiä ja johtopäätöksiä. Olen myös vertaillut havainnoimiani asioita haastatteluaineistoon ja aikaisempien pro gradu -tutkielmien tuloksiin.

Aineiston analysoimisessa käytän sisällönanalyysiä, joka on perusanalyysimenetelmä laadullisessa tutkimuksessa. Sisällönanalyysiä voidaan pitää yksittäisenä analyysimenetelmänä, mutta myös väljänä teoreettisena viitekehyksenä ja siihen perustuvat jollain tavalla useimmat eri nimillä kulkevat laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät, kun sillä tarkoitetaan kirjoitetun, kuullun tai luetun sisällön analyysiä aineiston tulkintatapana. Tutkittava aineisto pyritään esittämään tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Tuomen ja Sarajärven (2002, 105) mukaan tällä tavoin järjestykseen saatu aineisto voidaan koota johtopäätösten tekoa varten, mutta sisällönanalyysin kritiikki edellyttää myös mielekkäitä johtopäätöksiä sisällöstä. Tarkoitukseni on eritellä keräämäni aineiston sisältö ja tehdä siitä sanallinen kuvaus ja johtopäätökset, jotka kytkeytyvät tutkimuskysymyksiini. Etsin tekstistä merkityksellisiä asioita tutkimusaineistona. Aineistolähtöisessä analyysissä pyritäänkin tutkimusaineistosta luomaan teoreettinen kokonaisuus, joka vastaa asetettuihin tutkimuskysymyksiin (Tuomi ja Sarajärvi 2002, 97).

Kenttätyöni päätyttyä aloitin analyysin lukemalla kaikki kenttäpäiväkirjat läpi aikajärjestyksessä ja alleviivasin eri teemojen alle kuuluvat havainnot. Sen jälkeen kirjoitin ylös kaikki huomiot teemoitain. Ensimmäisellä lukukerralla en yrittänyt vielä saada aktiivisesti aikaan mitään luokkia, vaan yritin hahmottaa kokonaisuutta ja palauttaa mieleeni tanssilavailtojen havaintoja. Käyttämäni analyysimenetelmät olivat teemoittelu ja tyypittely. Luettuani aineistoni läpi useamman kerran aloin teemoitella aineistoani teemarungon perusteella. Poimin tekstistä samankaltaisuuksia ja eroavuuksia ja asettelin havainnot tiettyjen teemojen alle.

Teemahaastattelumateriaalin suhteen toimin samoin. Luin litteroidut haastattelut läpi useamman kerran ja lähdin sen jälkeen etsimään teemojen alle soveltuvia seikkoja. Koska tanssinharrastajien ja tanssilavatoimijoiden teemat olivat hieman erilaisia, keskityin kunkin haastateltavani kohdalla häntä koskeviin teemoihin. Poimin tekstistä merkityksellisiä seikkoja ja pyrin etsimään haastateltavieni puheesta yhtäläisyyksiä ja eroavuuksia ja rakentamaan näin kokonaisuuksia tehdäkseni johtopäätöksiä. Tanssilavatoimijoiden kuten myös tanssijoiden puheesta löytyi eroavuuksia ja samankaltai-

suuksia ja haastattelut täydensivät toisiaan. Pystyin myös käydessäni tanssilavalla havainnoimassa saamaan täydentäviä vastauksia, koska haastattelemani toimijat olivat myös paikalla tanssilavailtoina. Lisäksi täydensin haastatteluaineistoani havainnoinnin avulla.

Käytän haastateltavien suoria lainauksia tekstissä havainnollistavina esimerkkeinä. Lainaukset ovat sisennettyinä muusta tekstistä ja ne on merkitty keksityllä nimellä ja kirjain numeroyhdistelmällä. V tarkoittaa vapaaehtoista, Y yrittäjää ja T tanssijaa. Numero on juokseva ja kertoo haastattelujärjestyksen lukuun ottamatta yrittäjien ryhmähaastattelua (liite 1). Satunnaisten tanssijoiden sitaatit ovat tekstin keskellä lainausmerkeissä ja kursivilla kirjoitettuna. Otteet omista havainnointi-illoista olen kirjoittanut myös sisennettyinä muusta tekstistä erilleen ilman lainausmerkkejä. Havaintomerkintäni alla lukee: Ote muistiinpanoista.

Hyödynnän tutkielmassani aikaisempaa tanssilavatutkimusta, joten analyysitapani on osittain teoriasidonnaista. Voin näin hyödyntää tiettyjä teoreettisia kytkentöjä, jotka eivät kuitenkaan välttämättä pohjautu suoraan teoriaan, vaan teoria toimii apuna analyysin etenemisessä. Teoriasidonnaisessa analyysissä yksiköt valitaan suoraan aineistosta, mutta teoria ohjaa tai auttaa analyysin etenemisessä (Tuomi ja Sarajärvi 2002, 98). Tarkoitukseni on kuitenkin saada aikaan uutta tietoa ja uusia havaintoja tanssilavatoiminnasta, joten pääpainopiste on keräämässäni aineistossa. Olen analyysissäni pyrkinyt ymmärtämään toimijoiden tanssitoiminnalle antamia merkityksiä sellaisina kuin he ovat itse kuvailleet. Lisäksi olen pyrkinyt löytämään tanssilavatoiminnasta yleisiä yhteiskunnallisia ja kuvitteellisia merkityksiä. Olen pyrkinyt kuvaamaan itsestään selvää ja näkyvää, mutta myös sitä mikä helposti jää näkymättömäksi.

Valerie Janesicki (1994, 217-218) toteaa, että laadullista tutkimusta tekevä tutkija on kuin tanssija, joka aloittaa tanssin lämmittelyllä, jatkaen harjoitteluun ja päätyen lopulta rauhoittumiseen. Tutkimus etenee alkuajatuksesta kohti lopullista muotoaan valmistuen aikanaan käytyään läpi monia valintoja ja ratkaisuja. Tutkija siis etsii kuvauksia, selittää, ja tekee ymmärrettäväksi jotain tuttua kontekstuaalisella, persoonallisella ja intohimoisella tavalla. Tutkija tekee päätöksiä tutkimuksen aikana tallentaen ja selittäen yksilöiden elämää ja yrittäen näin saada aikaan kokonaisnäkömyksen tutkittavasta asiasta. Koska tanssilavatoiminta on kulttuurista toimintaa, tarkastelen ensin sitä, mitä kulttuuri merkitsee ja mitä kulttuurin tuotteistuminen tarkoittaa.

6 TANSSILAVOJEN TAIKAA

6.1 Tanssilavat Koivu ja Onnenoksa tutkimuskohteina

Valitsin tutkimuskohteekseni kaksi erilaisin toimintaperiaattein toimivaa tanssilavaa. Koivun lava on yritysvetoinen ja Onnenoksan lava toimii vapaaehtoisvoimin. Toiseksi valintakriteeriksi muodostui lavojen sijainti lähellä asuinseudunkiani. Lyhyehk6n matkan ansiosta niille oli helppo p66st6, eik6 matkoihin kulunut kohtuuttomasti aikaa ja rahaa. Molemmat lavat ovat urheiluseurojen talkooty6n6 1960-luvulla rakentamia, joten ne noudattavat lavoille tyypillist6 historiallista kaavaa. Molemmilla lavat my6s tunnetaan laajalti ja tanssitoimintaa on viikoittain koko kes6n ajan.

Olen vaihtanut lavojen nimet enk6 kerro kovinkaan tarkasti niiden tietoja tunnistamisen vaikeuttamiseksi. En halua tutkielmani vahingoittavan lavojen toimintaa enk6 halua, ett6 lavoilla k6vij6it6 tai toimijoita tunnistetaan helposti. Kukaan haastateltavista ei tosin kielt6nyt tietojensa julki tuomista, mutta koen salassapidon kuitenkin paremmaksi kuin toimijoiden ja lavojen nimien julkituomisen suoraan. Aktiiviset lavoilla k6vij6t kuitenkin varmasti tunnistavat lavan tai lavat kuvaukseni perusteella niin halutessaan.

Lavoista pienempi eli tanssilava Koivu sijaitsee hyvien liikenneyhteyksien varrella. Se on rakennettu urheiluseuran ja kyl6l66isten talkoovoimin vuonna 1964 ja otettu k6ytt66n vuonna 1965. Lava on edelleen urheiluseuran omistuksessa, vaikka toimintaa ovat py6ritt6neet vaihtuvat yritt6j6t jo kauan. Koivun lavaa pidet66n perinteisen6 tanssilavana sen py6re66n 12-kulmaisen muodon takia. Tanssilattian suuruus on 227m² ja keskim66r66inen k6vij6m66r6 on noin 200 - 300 henke6. Lavalla on ollut jopa 700 henke6, mutta silloin siell6 oli liian ahdasta. Lavaa on peruskorjattu nykyisen yritt6j6n toimesta. Korjausten ansioista lavan palvelutasoa on pystytty parantamaan ja yleisilme on siistiytynyt.

Yritt6j6 j6rjest66 lavan toiminnot ja palkkaa henkil6kunnan. Lava ty6llist66 tanssi-illan aikana yritt6j6n lis6ksi noin viisi - kuusi ihmist6, joista kaksi ty6skentelee kahviossa ja loput j6rjestyspuolella ja lipunmyynniss6. J6rjestysmiespalvelut ostetaan yksityiselt6 palveluntarjoajalta. Lavalla ei ole maisemallista arvoa, koska se sijaitsee tien varressa eik6 sen ymperill6 ole vaaroja, metsi6 tai vesist6j6. Koivun lava on nykyisen yritt6j6n mukaan maankuulu: sinne tullaan kauempaakin ja osa kes6lomalaisista suunnittelee jopa lomareittins6 niin, ett6 he voivat poiketa tanssimassa Koivun lavalla

Onnenoksan tanssilavan omistaa myös urheiluseura, joka myös pyörittää lavan toimintaa. Lava toimii vapaaehtoisten voimin ja varat käytetään tanssilavan ylläpitoon ja kunnostamiseen sekä seura-toiminnan tukemiseen. Vapaaehtoistoimintaan osallistuu urheiluseuran kaikki liikuntajaostot sekä naisliikuntajaosto, joka huolehtii muun muassa kahvion pidosta. Talkoolistalla on noin 20 nimeä, josta vapaaehtoisia tarvittaessa kysellään. Pääjärjestelyvastuu on seuran eläkkeelle jääneellä sihteerillä.

Tanssilattia on 490m² ja lava on soikion muotoinen. Lattia on vaneria ja se on hieman muista poikkeava. Keskimääräinen kävijämäärä on noin 300 – 400 tanssijaa iltaa kohti, joskin lavalle mahtuu reilusti enemmän, jopa 1000 henkeä. Lava on rakennettu vuonna 1961, ja se on rakennettu uudelleen vuonna 1993 alkuperäisen tuhoutuessa tulipalossa. Lavaa on myös korjattu kahteen kertaan vuosina 1994 ja 1995. Tanssit ovat kuitenkin jatkuneen lähes joka kesä lukuun ottamatta tulipalon jälkeistä kesää, jolloin selvitettiin vakuutuskorvausasioita. Myöskään Onnenoksan lavalla ei ole maisemallista arvoa.

6.2 Tanssilavojen toiminta

Molemmat lavat järjestävät tansseja vain kesäisin. Tanssilavojen rakenteelliset seikat eivät anna mahdollisuutta talviaikaisiin tansseihin. Yrittäjävetoinen lava aloittaa tanssikauden jo toukokuussa, kun taas urheiluseuran lava aloittaa vasta kesäkuun puolella välissä. Koivun lavalla tansseja järjestetään alkukesästä vain lauantaisin, mutta myöhemmin kesällä myös tiistaisin. Tanssitilaisuuksia oli kesällä 2011 yhteensä 26 kertaa. Onnenoksan lavalla on vain yhdet tanssit viikossa ja lava tunnettaankin sunnuntaitanssipaikkana. Tanssitilaisuuksia oli yhteensä 13 kertaa. Vapaaehtoistoiminta ei anna mahdollisuuksia laajempaan toimintaan, koska tanssi-ilta vaatisi aina talkooväen saamista paikalle. Lavalla oli kokeiltu tansseja muinakin iltoina, mutta arki-illan tanssit eivät olleet houkuttelleet riittävästi ihmisiä paikalle. Lisäksi mainitaan, että muina iltoina on tansseja muualla eikä tanssiväkeä tahdo riittää kaikille lavoille (V1). Myös Koivun lava on järjestänyt tansseja lauantain lisäksi perjantaisin sillä tuloksella, että sama tanssijamäärä on jakautunut kahdelle päivälle. On siis ollut taloudellisesti järkevää jakaa tanssi-iltoja eri illoille eri lavojen kesken ja tyytyä pitämään tansseja maksimissaan vain kahdet viikossa. Vakiokävijät ovat myös tottuneet, että tanssit on järjestetty tiettyillä lavoilla tiettyinä iltoina ja tätä tottumusta on hankala muuttaa.

Urheiluseuran pyörittämällä Onnenoksan lavalla on aktiivista toimintaa myös lavatanssien lisäksi. Uutena asiana toimija mainitsee toukokuun aikana olevan Mannerheimin Lastensuojeluliiton kirp-

putorin. Lisäksi lavalla järjestetään naisvoimistelijoiden jumppia ja tanssikursseja ja lavaa vuokraan yksityisiin tilaisuuksiin kuten häihin. Lavalla on myös järjestetty nuorille diskoiltoja muutaman kerran. Myös Koivun lavalla on järjestetty muutamana keväänä erityyppistä musiikkitarjontaa, mutta tilaisuudet eivät ole olleet rahallisesti menestyksiä ja niistä on luovuttu.

Kävijäkunta

Tanssijoiden määrä vaihteli. Keskimäärin lavoilla oli noin 200 – 400 ihmistä tanssi-illan aikana. Alku- ja loppuillasta paikalla olivat yleensä vain innokkaimmat tanssijat. Yrittäjä (Y1) kertoo ilman vaikuttavan kävijämäärään. Jos ilma on liian hyvä tai liian huono, tanssijat eivät tule lavalle.

Eräänä hiostavan kuumana heinäkuisena lauantain loppuillana tanssijoina oli vain noin kymmenen miestä ja kymmenen naista. Yleisö arvuutteli tanssijoiden vähäisen määrän syitä: onko vika esiintyjässä vai muiden lavojen vetovoimaisissa artisteissa ja orkestereissa vai kuumassa ilmassa. Kuuma ilma karsi tanssijoita varmasti. Osa ihmisistä lienee ollut viettämässä lomaa esimerkiksi kesämökkeillen. Eräs miestanssija sanoi tuleensa suoraan järvestä ja menevänsä sinne takaisin tanssien jälkeen. (Ote muistiinpanoista)

Naisia vaikutti olevan lähes aina enemmän kuin miehiä, mutta poikkeuksiakin oli. Myös pariskuntia oli yleensä enemmän kuin yksin tulleita. Yksin tulleet tanssijat kuitenkin toivoivat paikalle kaltaisiaan, koska eivät muuten päässeet tanssimaan. Pariskunnat kun tanssivat keskenään. Miestanssija kuvaa tilannetta seuraavalla tavalla:

”Tietysti jos on paljon pariskuntia, niin sittenhän se on vähän niinkun siinä... et hip heijaa. Sitten vaan kahville tai kotiin. Toisaalta joskushan riittää, että on yksikin hyvä tanssija.” Antti T2

Tanssijoiden keski-ikä on noin 46-65 vuotta. Alle 40 -vuotiaita on melko vähän. Onnenoksan toimija (V1) kuvaa kävijöitä ”iso-äiti-ikäisiksi” joskin myös nuoria ihmisiä lavoilla näkyy. Koivun lavalla ei ole tietystyyppistä kävijää vaan heitä kuvataan monipuolisemmin. Myöskään hyvin vanhoja ihmisiä ei lavoilla käy kovin paljoa. Sekä yrittäjät että vapaaehtoinen toimija (V1) kertovat, että nuoria tanssijoita kaivattaisiin lisää, jotta tanssiperinne jatkuisi ja lavat säilyisivät hengissä. Tanssitaidon hankkimista nuorille suositellaan, koska sen avulla voi myös saavuttaa suosiota.

”On siellä nuoriakin, joo. On siellä jotain innokkaita tanssijoita, ja kiva onkin katsoa, kun joku nuori poika vetää hienosti. Ja on tosi suosittu. Ja voisi suositella nuorille miehille, että varmas-

ti löytyy imua, jos osaa tanssia... Pariskuntia on tietysti suurin osa, mutta on siellä sinkkuja-kin.” Liisa V1

Molempien lavojen toimijat kertovat kävijämäärän vähenemisestä. Onnenoksen kävijämäärä on pudonnut 350:stä 300:aan ja Koivun lavan entinen yrittäjä kertoo kävijäbuumin sijoittuneen vuosille 2000 – 2003, jonka jälkeen on alkanut laskusuhdanne. Hän kuvaa lavatoimintaa aaltoliikkeenä, jolle säännönmukaiset nousut ja laskut ovat ominaisia. Eräs edellinen lavayrittäjä oli toiminut lavan vetäjänä lähes kymmenen vuotta ja oli tuonut saman asian esille. Suhdanteet vaikuttavat myös yrittäjien toimintaan ja menestymiseen. Myös urheiluseuran kerrotaan aikanaan luopuneen toiminnasta huonosti menneiden tanssikesien takia.

Suurta lavatanssibuumia, josta puhutaan, ei siis ole näkyvissä. Tietty aktiivisesti tanssiva vakioporukka käy tansseissa ja molemmilla lavoilla on vakiokävijät. Myös paikkakunnilla olevat kesälomalaiset tai lomalaiset, jotka ovat ohikulkumatkalla, käyvät lavoilla. Koivun lavan läheisyydessä on paljon kesämökkejä, joten kesämökkiläisiä riittää myös lavalle. Onnenoksen ympäristössä kesämökkirakentaminen on puolestaan vähäisempää, mikä vaikuttaa lavan kävijämäärään. Erityisesti yrittäjä Koivun lavalta toivoo tanssipurukkaa lisää ja toivottaa kaikenlaiset tanssijat tervetulleiksi. Yrittäjä (Y1) korostaa, että lavalle voi tulla myös tapaamaan tuttuja, seurustelemaan ja katsomaan tanssijoita. Tanssitaito ei ole välttämätön, vaan lavalle toivotaan kaikenlaisia ihmisiä viihtymään. Lotta (Y3) toteaaakin, että tanssilava on hyvä paikka opetella tanssimaan. Lavan terassin toivotaan toimivan myös tavallisena kesäterassinä, jolloin kävijäkuunta voisi olla laajempikin kuin pelkät tanssijat.

Palvelut

Molemmilla lavoilla on A-oikeuksin varustettu kahvio, josta saa syötävää ja juotavaa. Onnenoksen leivonnaiset ovat lavan erikoisuus, koska ne ovat urheiluseuran naisjaoston eli kahvion pitäjien itse leipomia. Veera (V2) kertookin tuotteiden menekin kasvaneen sen jälkeen, kun toimijat alkoivat leipoa tuotteensa itse. Artistit saavat takahuoneeseen karjalanpiirakat lisukkeineen ja ovat asiasta mielissään, koska vastaavanlaista tarjoilua ei ole missään muualla. Koivun tarjonta perustuu tilattuihin tuotteisiin. Tuotteiden menekki saisi yrittäjän mukaan olla parempi. Ongelmaksi koettiin se, että aktiivitanssijat eivät osta kovinkaan paljoa vaan tyytyvät usein juomaan vain ilmaista vettä. Tavallisten tanssijoiden (ei aktiivi-, kilpa- tai seurataanssijoiden) katsottiin käyttävän myös eniten kahvion palveluita.

Molemmilla lavoilla on ulkogrilli, jossa myydään makkaraa. Koivun lavan yrittäjä yritti luopua grillistä tänä kesänä ja siirtää suolaisen myymisen kahvion puolelle, mutta kävijöiden toivomuksesta grilli avattiin kesken lavakauden. Onnenoksan toimija kertoo grillin olevan käytännössä melko tuottamaton. Makkaran hinta ei korvaa kaikkia kuluja, kuten makkaroita, sinappeja, ketsuppeja, pape-reita, kaasupullon täyttöä ja kertakäyttöasioita, ja sen tuotto jääkin noin 50 euroon illalta. Silti makkaran (1,50 €) kallista hintaa jaksetaan ajoittain ihmetellä. Ihmiset eivät siis syö kovinkaan paljon makkaraa, vaikka sitä ostavat myös muut kuin tanssilavalla kävijät. Koivun lavan grillistä ostetaan syötävää tanssi-illan jälkeen ennen kotiinpaluuta. Palvelujen keskittäminen tehostaa toimintaa ja pienentää kustannuksia, joten grillin sulkeminen lienee yksi varteenotettava vaihtoehto mietittäessä toiminnan kannattavuutta. Yrittäjä kuitenkin yrittää vastata tanssijoiden toiveisiin.

Asiakkaat ovat osittain vaativampia kuin ennen. Erilaisia palveluja kysytään erityisesti Koivun lavalla. Matkailuajoneuvoilla tanssipaikoissa liikkuvat ovat saaneet pistokepaikat. Kyselyjä on tullut majoitusmökeistä ja yrittäjän toiveena olisi myös tarjota peseytymismahdollisuudet, kuten leirintä-alueilla on. Toisaalta ajoittain on pyydetty myös yhteiskuljetuksen järjestämisestä lavalle, mutta se on kuitenkin lakkautettu vähäisen käytön takia. Suurin osa ihmisistä tulee tanssipaikoille omilla autoilla tai kimppekyydeillä. Miestanssija (T2) suosittelee yhteiskyytiä, vaikkakin huonona puolena hän mainitsee oman päätäntävällän kaventumisen poislähdön suhteen. Lavoille ei myöskään yleensä pääse julkisilla kulkuneuvoilla. Aktiivisesti tanssivat ”tanssitutut” saattoivat tulla lavalle kahdestaan tanssimaan. He saattoivat olla tavanneet esimerkiksi tanssikurssilla tai tanssilavalla ja olivat tanssineet jo aiemmin keskenään. Yhteisestä päätöksestä pari tuli lavalle harjoittelemaan niin paljon kuin mahdollista.

Tulot, menot ja työt

Kahvion myyntitulo on lavojen toinen tulonlähde. Lavojen tuotto muodostuu suurimmaksi osaksi kuitenkin lippituloista. Tanssi-illan lipun hinta on 12 tai 14 euroa. Koivun lavalla eläkeläiset, työttömät ja opiskelijat saavat yhden euron alennuksen kuten myös tanssiseuralaiset, joilla on jäsenkortti. Onnenoksan lavalla alennuksiin ei ole lähdetty, koska siitä seuraisi lisää tarkastustyötä ja toimija kuvaa tanssiyleisöä valtaosaltaan eläkeläisiksi, joten hyvin monet saisivat alennuslipun hinnan. Lipun hinnat ovat melko samansuuntaiset kaikilla lavoilla. Koivun lava nosti lipun hinnan 12 eurosta 14:sta euroon täksi kesäksi kattaakseen kuluja. Tanssijat kokivat lipun hinnat vielä kohtuullisiksi, varsinkin jos sitä vertaa tavanomaiseen ravintola- tai baari-iltaan. Toisaalta tutkimuksen ulkopuolinen suurlava pystyy pitämään lipun hinnan 14 eurossa ja tarjoamaan samalla rahalla jopa kaksi ar-

tistia tai orkesteria per ilta. Tämän mahdollistaa riittävän suuren tanssiyleisön sisään ottaminen lavalle. Puitteet sallivat jopa tuhannen ihmisen lavalla olon yhden illan aikana.

Tanssilavan suurimmat menoerät ovat orkesterin ja esiintyjien palkkiot sekä muut maksut ja hankinnat. Koivun lavan yrittäjä joutuu maksamaan urheiluseuralle vuokraa lavasta ja Onnenoksan lava kaupungille huoltotilojen käytöstä. Lisäksi lavoilla on muita menoja kuten työntekijöiden palkat, vakuutukset ja sanomalehti-ilmoitukset. Erilaiset määräykset edellyttävät muun muassa, että elintarvikkeiden myyjillä kahviossa täytyy olla hygieniapassi ja alkoholimyymillä alkoholipassi. Myös järjestysmiehillä on oltava järjestysmieskortti, jonka saa käytyään koulutuksen. Kortti on voimassa viisi vuotta ja se maksaa noin 200 euroa. Kortiton järjestysmies voi toimia järjestysmiehenä, mutta hän menee häiriötilanteisiin väliin omalla vastuulla eikä sitä suositella. Usein kortittomat järjestysmiehet toimivatkin portilla ja usein kortillisen kanssa.

”Lehti-ilmoitus maksaa 250 euroa ja joku muu lehti siihen päälle, se on 100 euroa lisää. Sitten on nää gramex maksut, jota maksetaan taukomusiikista ja sitten on teostomaksut 4% lippuuloista. Sitten pitää ostaa lavalle kaikenlaista. Sitten maksetaan kaupungille vuokraa, kun meillä on urheilukentän kanssa yhteiset vessat. Sitten on lavan vakuutus, sitten sähkö ja vesi kaupungille. Sitten on oltava ilkivaltavakuutus ja talkoovakuutus. Ja palovakuutus.” Liisa V1

Jotain sponsoritukea lavoilla kuitenkin on. Onnenoksan lavan toimija kertoo, miten joka kesä paikallinen pankki järjestää jollain lavalla tanssit ja maksaa orkesterin ja lehti-ilmoituksen. Tästä on etua lavalle, koska se saa kanttiinibudjetin itselleen ilman, että tarvitsee maksaa kallista orkesterin palkkaa. Pankki käyttää tilaisuudessa puheenvuoroja ja mainostaa samalla toimintaansa. Molemmat lavat ovat saaneet tällaiset tanssit. Urheiluseuran lavalla on myös joitakin yrittäjien mainoksia seinällä. Koivun lava toimii yhteistyössä urheiluseuran ja paikallispankin kanssa.

Tanssilavojen, varsinkin yrittäjävetoisen lavan budjetti on melko suuri. Vapaaehtoislavan budjetti on 40 000 tuhatta ja yli puolet vähemmän yrittäjälavan budjetista, mutta se säästää menoissa työntekijöiden palkan verran. Toisaalta Koivun lavan tuleva yrittäjä Lotta (Y3) kertoo, että on parempi olla laskematta tuntipalkkaa työlleen, niin pieneksi se jäisi. Työtuntien määrä on tanssilavakauden aikana melko suuri varsinkin yrittäjillä. Lavalla on oltavan ennen yleisön saapumista ja sinne on jäätävä vielä yleisön poistuttua. Myös muut työt ja järjestelyt vaativat oman aikansa.

Toiminta tuntuu olevan kovin säädeltyä ja järjestäjien täytyy ottaa huomioon monia asioita. Myös rakennusmääräykset ovat muuttuneet entistä tiukemmiksi ja nykyiset korjaukset vaativat enemmän paneutumista kuin kokonaan uuden rakentaminen (Y1). Entistä purkaessa ja uutta rakennettaessa tulee uuden olla määräysten mukaista, mikä vaatii enemmän työtä ja kalliimpia työvälineitä, osia, laitteita ja materiaaleja.

Tanssilavan pyörittäminen vaatii aktiivista ja aikaa vievää työskentelyä. Liisa (V1) kuvaa toimintaansa varsin monipuolisesti. Työskentely seuraavan kesän onnistumiseksi aloitetaan jo hyvissä ajoin edellisen kauden ollessa käynnissä, jolloin varataan mahdollisesti jo seuraavan kesän esiintyjä. Lava vaatii myös siivousta ja muuta kunnossapitoa: uuden rakentamista, entisen korjaamista ja pihatöitä. Tanssi-illoista on ilmoitettava lehdessä ja toiminnasta tiedotettava talkoolaisille. Osa talkootyöstä tai talkoovuoroista jaetaan urheiluseuran eri jaostoilta, jotka sitten päättävät jaoston sisällä ketkä kyseisestä jaostosta tulevat vuoron hoitamaan. Lähinnä kyse on makkaranmyyntivuoroista. Järjestysmiehistä on erillinen lista, koska toimintaan tarvitaan järjestysmieskortti. Talkootyöläisille on laadittava työvuorolistat ja ne on toimitettava kyseisille henkilöille ennen tanssikauden alkua. Orkesterit ja esiintyjät on oltava sovittuina ja kaikki muut lavan toimintaan liittyvät järjestelyt on tehtävä.

Lavat ilmoittavat tansseista maakunnallisessa sanomalehdessä sekä omassa pienemmässä paikallislehdessä sekä muun muassa urheiluseuran lehdessä. Ilmoitusten kiinnittäminen on nykyisin kielletty valopylväisiin tai muihin julkisiin paikkoihin. Virallisten ilmoitustaulujen puute koettiin ongelmaksi. Koivun lavalla on tienvarressa oma ilmoitustaulu, mutta muuta ilmoitusten kiinnityspaikkaa ei oikein ole. Tanssi-ilmoitusten laittaminen lehtiin tuntui olevan tärkeää tanssijoiden saamiseksi. Sanomalehti-ilmoitukset suunnitellaan yhdessä sanomalehden kanssa ja samaa pohjaa käytetään koko tanssilavakausi. Vain päivämäärä ja orkesterin tai esiintyjän nimi ja muut tiedot kuten tanssikurssilla tanssittava tanssi, vaihtuvat. Molemmat lavat käyttävät myös paikallisradiomainontaa.

Tanssilavatoimijat päivittävät tiedot ennen tanssilavakauden alkua Internetin tanssipalvelin sivustoille. Tämä onkin merkittävä tiedonlähde tanssijoiden keskuudessa. Suomen tanssipalvelin sivustolta löytyvät ajankohtaiset tiedot tanssipaikoista aakkosjärjestyksessä sekä maakunnittain ja tiedot esiintyjistä. Ne sisältävät myös kyyditysasiaa ja tanssiseuralaispyyntöjä esimerkiksi tanssikursseille. Sivustoilta löytyy myös kirpputori, jossa myydään erilaista tanssitavaraa. Sivustoilla myös ilmoitetaan missä lehdessä ja milloin kyseisen tanssilavan ilmoitukset julkaistaan sekä perustiedot tanssila-

voista. Koivun lavalla on myös omat nettisivut. Onnenoksan lavan tiedot löytyvät urheiluseuran sivustolta.

Molemmat toimijat kuvaavat kilpailun olevan melko kovaa eikä tulevaisuus välttämättä näytä kovin valoisalta. Paikkakunnalla on tanssijoita rajallinen määrä ja heidän houkuttelevuus juuri omalle lavalle ei välttämättä ole helppoa. Lavaa voidaan myös vaihtaa kesken tanssi-illan, ellei sen tarjonta miellytä. Tanssijat soittavat toisilleen ja kertovat millainen tanssilavojen tanssijamäärä on. Lotta (Y3) kertoo, että tanssijat haluavat viihtyä ja valitsevat lavan, jossa on paljon porukkaa. Jotkut tanssijat saattavat kääntyä pois jopa lavan pihalta, kun huomaavat, että lavalla ei ole paljon ihmisiä. Lavan valintaan vaikuttaa myös muun muassa matkan pituus ja viikonpäivä tai tunnelma. Myös kimppakyydit voivat ratkaista minne lavalle mennään (T1, T2).

Toimintaan motivoituminen

Talkooporukkaa on riittänyt Onnenoksan lavalla toistaiseksi hyvin. Talkoolaiset tuntuvat olevan muutenkin aktiivista väkeä. Veera (V2) kuvaa osallistumistaan sanomalla, että *”talkootyö on ihana juttu ja talkooporukka kiva.”* Lisäksi ilmaiset tanssiliput motivoivat osallistumaan. Vapaaehtoiset voivat tulla tanssimaan ilmaiseksi muina kuin omina työiltoina ja talkooporukkaa kuvataankin tanssivaiseksi. Talkootyöhön tullaan usein jonkun houkuttelevana. Veera (V2) kertoo tullessaan ensimmäisen kerran mukaan miehensä innostamana ja lavatanssitoiminta onkin heille yhteinen harrastus. Liisa (V1) puolestaan kertoo osallistuvansa toimintaan, koska vastuu lavan toiminnasta on aikanaan jäänyt hänelle. Toiminta on kivaa ja hän kertoo muuten olevansa sunnuntai-illat yksin miehen käydessä muussa harrastuksessa. Tanssilavatoiminta on tapa ja ajanviette.

”Kun nää kaikki (artistit) on tuttuja. Se on kivaa hommaa. Muutenhan mie oisin kaikki sunnuntai - illat yksin kotona kun mies käy omissa harrastuksissa. Se on vaan tullu tavaksi. Ajanviette. Kyllähän me muutakin aina kesällä keretään tehdä.” Liisa V1

Vapaaehtoisia toimijoita motivoi myös tanssiorkesterien ja esiintyjien tunteminen. Tanssiorkesterien poikia kuvataan mukaviksi sekä hyviksi tuttaviksi. Esiintyjien kuvia on jopa toisen haastateltavan seinällä kotona. Esiintyjistä on myös kerätty leikekirjaa. Illan orkesterille on tullut tavaksi laulaa toiselle vapaaehtoiselle toimijalle, joka on lavajärjestelyjen pääorganisoiija, hänen nimisensä laulu illan aikana. Toinen vapaaehtoinen kuvaakin Liisaa ikään kuin äidiksi, joka tietää kaiken ja jonka puoleen voi kääntyä illan aikana. Pitkä kokemus toiminnasta on tuonut mukanaan osaamista ja sen myötä muiden luottamuksen. Osa talkoolaisista on paikalla, koska tiettyjen toimintojen hoi-

taminen on ohjelmoitu tietyille urheiluseuran jaostoille ja työvuoro on hoidettava vuorollaan. Osa vapaaehtoisista on mukana siksi, että esimerkiksi oma lapsi tai lapsenlapsi on urheiluseurassa mukana.

Yrittäjät haluavat puolestaan uskoa toimintaan. Koivun lavan mahdollinen tuleva yrittäjä (Y3) kuvaa lavatoiminnan onnistumista tärkeäksi heille kaikille siihen osallistuville. Kun lavan toimintaa ennen vetänyt yrittäjä on sukulainen ja vetovastuu on nytkin perhepiirissä, halutaan toiminnan onnistumiseen uskoa. Tämän hetkinen yrittäjä on myös investoinut lavaan omia ja urheiluseuran rahojen ja tehdessään korjauksia, joten toiminnan onnistuminen olisi siksikin toivottavaa. Yrittäjä (Y1) kertoo elävänsä kesän kerrallaan tarkkaillen lavan menestymistä. Mikäli lava ei ala tuottaa voittoa, toiminta uhkaa loppua tai ainakin yrittäjä vaihtua. Viisastenkiveä toiminnan jatkamiseksi mietitään kovasti. Tänä kesänä onkin otettu käyttöön tanssipassi, johon keräämällä leimoja tietyn määrän saa yhden käyntikerran ilmaiseksi. Yrittäjät ja toimijat käyttävät monia keinoja saadakseen tanssiyleisöä. Toiminnan pyörittäminen niin, että se jää voiton puolelle, ei ole aivan helppoa. Yleinen taloudellinen tilanne vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen myös vapaa-ajalla. Taloudellinen laskusuhdanne vaikuttaa myös tanssilavojen toimintaan vähentäen kävijämääriä.

Molempien lavojen toimijat toivovat tulevaisuudessa pystyvänsä tekemään lavoilla joitakin parannuksia. Onnenoksan lava toivoo saavansa Leader-avustusta, jonka avulla seura kunnostaisi lavan läheisyydessä olevan lammen. Mikäli lammen ruoppausta ei sallita mahdollisen ruutanakannan takia, toiveena olisi ainakin raivata lammen ja lavan ympärillä olevaa ympäristöä. Myös lavan ympärillä oleva aita kaipaa korjausta ja lavan katolla oleva kyltti uutta tummempaa maalia. Lattian liukkaus on ainainen keskustelunaihe ja lattian korjaus olisi myös aiheellista jossain vaiheessa. Koivun lavan suunnitelmat ovat suuremmat. Lavan alakerrassa oleva kanttiini haluttaisiin siirtää samaan tasoon tanssilavan kanssa, jolloin kanttiinissa olevat ihmiset näkisivät esiintyjät ja tanssijat paremmin. Alakerran vapautuviin tiloihin voisi sitten suunnitella karaokelaitteistoa. Myös toive suihkutiloista ja majoitusmökeistä on haaveissa. Uusia investointeja mietitään vaikka tulevaisuus vaikuttaa hieman epävarmalta. Hyvin pienten lavojen selviytymismahdollisuuksia ihmetellään.

”Vaatimukset ovat niin paljon lisääntyneet, että ei ihan pikkuriskillä. Mie mietin, että miten ne nuo pikkulavat... Siellä kun pitää olla poistumistievalot ja järjestyksenvalvontakortit, jos jostain sattuu niin siihen pitää mennä kortillinen väliin, muuten omalla vastuulla. Sitten pitää olla näitä vakuutuksia. Se kysyy rahaa ja välttämättä kaikkia ei pysty lipputuloilla maksamaan. Pitäisi olla suuri kävijämäärä. Mutta miten sitä väkeä riittää täällä? Bensakin kallistuu eikä ne

ihmiset enää tule. En mie usko, että se kovin virkeetä on. Ja sitten jos se tuo Joensuu ruppee pitämään (lavia) niin sittenhän se loppuu täältä syrjäkylältä.” Liisa V1

Muutokset lavatoiminnassa

Kysyttäessä muutoksista tanssilavoilla Liisa (V1) sanoo toiminnan pysyneen suurin piirtein samana. Tanssikurssit ennen tansseja mainitaan kuitenkin uutena asiana. Aktiiviset tanssinharrastajat ovat myös verrattain uusi ilmiö. Tanssiminen harrastuksena ja liikuntamuotona on lisääntynyt merkittävästi. Yrittäjä Maria (Y2) on huomannut muutoksen tanssijoiden ostotottumuksissa. Tanssijat eivät enää kuluta lavan muita palveluita eli he ostavat myytäviä tuotteita vähemmän kuin aikaisemmin ja tyytyvät pitkälti juomaan vain vettä. Tanssijat tulevat usein lavoille autoilla ja osa käy juomassa ja syömässä omassa autossa omia eväitä illan aikana. Yrittäjän näkökulmasta tämä on harmittava asia, koska se heikentää lavan tuottoa.

Maria (Y2) kuvaa A-oikeuksien tuleamista hänen aikanaan muutokseksi, jolla oli kävijämäärää ja myyntiä lisäävä vaikutus. Asiakkaiksi tuli myös sellaisia, jotka eivät ennen olleet lavoilla käyneet. Tilanne kuitenkin tasaantui pian, sillä nämä asiakkaat eivät saaneet lavalta sitä mitä ravintoloista olivat menneet hakemaan. Myös romanien poisjääminen tanssilavoilta kuvattiin yhdeksi muutossuunnaksi. Vielä kymmenen vuotta sitten romaneja oli paljonkin lavoilla, erityisesti jos esiintyjä oli romani. Mikko (Y1) epäilee myös romaninuorten kulttuurin muuttuneen niin, että nuoret eivät enää käy tanssilavoilla kuten vanhempansa.

Ristiriita aktiivitanssijoiden eli seura- ja kilpatanssijoiden ja muiden aktiivisesti lavalla käyvien ja tavallisten tanssijoiden välillä kuvataan selvästi. Joskus paljon lavoilla käyvien aktiivitanssijoiden käytös voi olla hieman töykeää tavallisia ja huonompia tanssijoita kohtaan. Kyynärpäitä käytetään, jos oman tilan rajat ylittyvät eikä käytöstä juuri kaduta. Ehkä suuri tanssijoiden määrä ja tilanpuute provosoi tällaiseen käyttäytymiseen. Tällainen toiminta koettiin tanssilavatoimijoiden piirissä valitettavana. Tavallisten tanssijoiden katsottiin hieman säikähtävän näiden ammattitanssijoiden tyyliä ja käytöstä, mikä koitui yrittäjän tappioksi. Paremmille tanssijoille on jossain tanssipaikoissa tehty omia erillisiä lavoja, jossa heillä on mahdollisuus tanssia omaan tahtiin.

Myös Laine (2003) ja Koponen (2002) kuvaavat samantyyppistä toimintaa. Toisaalta tällainen käytös ei vaikuttaisi olevan yleistä, vaan tanssijat suhtautuvat toisiinsa suvaitsevaisesti ja uusiin tulokkaisiin positiivisesti. Tanssijat tuntuvat suvaitsevan erilaisia tyylejä. Hyvät tanssijat eivät moittineet huonompiaan, mutta tavalliset tanssijat kommentoivat ajoittain paremmin tanssivien, erityisesti kä-

den ali tansseja tanssivien, tilaa vievää tyyliä. ”Kilpatanssijoita” katsottiin ajoittain hieman vieroksuksen eikä itseä haluttu nimitettävän kilpatanssijaksi. Eräs hyvä miestanssija kommentoi minulle kenkiään: *”Minulla on vain tällaiset tavalliset kumipohjaiset kengät, jotka eivät luista hyvin. Minä kun en ole mikään kilpatanssija.”* Oman tanssitaidon aliarviointi tai vähättely tuntui olevan ajoittain tyypillistä erityisesti tavallisille miestanssijoille. Vertailua muihin tanssijoihin tehtiin ja tanssikursseilla käyneet noteerattiin paremmiksi tanssijoiksi.

Lattian liiallinen tai huono liukkaus aiheuttaa eniten palautetta ja siitä keskustellaan. Onnenoksan lavalla lattiaa on moitittu siitä, että se ei luista riittävästi. Syytä luistamattomuuteen ei tiedetä. Välillä lattia tuntuu olevan hyvä, mutta luisto loppuu yhtäkkiä. Koivun lavalla ongelmia taas tuottaa se, että aktiivitanssijat, joilla on hyvät ja liukkaat tanssikengät eivät haluaisi lattiaa liukastettavan kesken illan, mutta tavallisten tanssijoiden kengät eivät luista riittävästi ellei lattialle käy kesken illan lisäämässä liukastusainetta. Yrittäjä Lotta (Y3) kertoo, että kaikkia tanssijoita ei voi velvoittaa ostamaan kalliita tanssikenkiä ja kaikkia tanssijoita on kuitenkin ajateltava tasapuolisesti. Molemmilla lavoilla tanssijat voivat käydä itse tarvittaessa liukastamassa kengän pohjia erikseen varatussa liukastelaatikossa, joka löytyy tanssilavan seinän viereltä. Kertaakaan en kuitenkaan kuule keskustelua lattian liukkaudesta kummassakaan paikassa havainnointini aikana. Totean kuitenkin lattian ajoittain liian liukkaaksi omille kengilleni. Yrittäjä (Y3) käy tiedustelemassa asiaa tutuilta tanssijoilta illan aikana.

Tanssilava, kunta ja yhteisölliset vaikutukset

Tanssilavoilla tuntuu olevan merkitystä myös kylälle ja sen asukkaille. Paikallisten tanssijoiden lisäksi myös paikkakunnan vanhat ihmiset saattavat tulla lavalle istuskelemaan ja katselemaan tanssijoita sekä tapaamaan tuttuja ja vaihtamaan kuulumisia. Myös nuoriso käy ajoittain katselemassa tanssilavaillan tapahtumia. Nämä nuoret katselijat ilmaantuvat usein loppuillasta, kun lippuluukku on suljettu eikä sisäänpääsymaksua enää peritä. Tanssilava on siis eräänlainen kohtaamisareena, jossa sosiaalinen vuorovaikutus on oleellisessa asemassa. Parhaimmillaan tanssilava voisi olla kyläläisten olohuone, jossa tapaisi muita kyläläisiä ja ihmisiä.

Kunnan toivottiin osallistuvan lavan tukemiseen jollain tavoin, koska tanssilava nähtiin osana kunnan toimintaa. Muutenkin oltiin huolestuneita palvelujen vähenemisestä ja huonontumisesta. Palvelujen vähenemisen pelättiin vaikuttavan negatiivisesti myös tanssilavan toimintaan. Mikko (Y1) toivookin kylän palvelujen pysyvän yllä ja kylän elinvoimaisena. Tanssilavan katsottiin toimivan myös jonkinlaisena houkuttimena, joka saa kesämökkiläiset ja lomalaiset liikkeelle. Tästä on hyö-

tyä myös muille palveluntarjoajille, koska lomalaisten katsottiin käyttävän myös kunnan muita palveluja. Eräskin tanssija kertoi tulleensa tanssilavalle kesämökiltään 200 kilometrin päästä, koska oli viihtynyt aikaisemmin lavalla hyvin.

Kuntaliitos on vaikuttanut Onnenoksan lavan toimintaan. Kunnan yhdistyessä lähikaupunkiin lakkasi urheiluseuralle myönnetty avustus. Urheiluseura joutuukin miettimään tarkoin omaa rahoitustaan, koska se toimii pitkälti juuri tanssilavatoiminnasta saatavan voiton avulla. Urheiluseuratoiminta on ollut tappiollista muutamana vuotena eikä olisi pärjätty ilman lavatoimintaa. Seura on joutunut käyttämään entisiä rahoja. Rahoittaakseen toimintaansa urheiluseura hoitaa joitakin tehtäviä talkoovoimin josta se saa korvausta. Kaupungin omistaessa urheilukentän ja sillä olevan huoltorakennuksen joutuu seura myös maksamaan huoltorakennuksen käytöstä eli wc-tiloista vuokraa. Lisäksi kaupunki on lakkauttanut nuorisotoiminnan toimistotilat, jolloin myös urheiluseura joutui tyhjentämään tilassa olleet tavaransa ja siirtämään ne lavan varastoon. Tavaroiden sijoittelu on vielä kesken ja tänä kesänä on tarkoitus saada kaikille paikat rakentamalla lisää hyllyjä.

Oma työpanos tai lahjoitukset lavalle koettiin tärkeiksi. Kun yrittäjä (Y1) korjasi lavaa, oli levinnyt huhu, että hän purkaa vanhat penkit pois. Vanhat rouvat tulivat katsomaan huolestuneina onko huhu totta. He toivoivat penkkien säilymistä, koska halusivat tulla vielä tanssi-iltoina istumaan lavalle ja katselemaan tanssijoita. Myös aikaisempien korjaustöiden aikana oli oltu huolestuneita, että jotain omaa lahjoitettua puutavaraa tai itse rakennettua puretaan pois, ja huoli oli ilmaistu korjaajille. Ihmiset haluavat säilyttää omaa kädenjälkeään. Lavaa on kuitenkin korjattava, vaikka yrittäjä sanoo pyrkivänsä säilyttävänsä lavan perinteisenä lavana. Siisteys on tanssilavan tärkeä ominaisuus ja siihen myös tanssijat kiinnittävät huomiota. Lava ja sen ympäristö on tärkeää pitää siistinä viihtyvyyden takia. Se viestii myös siitä, että lavan pyörittäjä haluaa panostaa lavaan ja pitää siitä huolta. Tanssijoiden halutaan viihtyvän.

6.3 Toiminta ja tanssiminen lavalla

6.3.1 Miesten ja naisten puolet ja tahdit

Tanssilavalla on omintakeista se, että tanssiin kutsua odotetaan rivissä seisten. Naiset seisovat toisessa rivissä, naisten puolella ja miehet toisessa rivissä, miesten puolella. Rivit ovat vastapäätä toisiaan. Riveissä seisovat ne miehet ja naiset, jotka ovat tulleet lavalle yksinään ja haluavat tanssia. Haettavat voivat myös istua rivistöjen takana olevilla penkeillä elleivät halua seisoa hakurivissä.

Koivun lavalla naisten puoli on heti oikealla puolella noustaessa pienet raput lavalle. Yleensä alkuillasta naiset istuvat penkeillä, varsinkin jos naisia on vähän. Loppuillasta innokkaimmat seisovat penkin edessä olevassa rivistössä ja ovat ikään kuin tyrkyllä eturintamassa. Miehet puolestaan seisoskelevat alkuillasta lavalle johtavilla rappusilla tai istuvat lavan vasemmalla puolella olevilla tuoleilla tai seisovat tuolirivistön edessä. Onnenoksan lavan naisten puoli on ulko-ovesta tultaessa heti oikealla kuten Koivunkin lavalla. Miehet ovat oven vasemmalla puolella, jossa on penkkejä ja miehet seisoskelevat myös kahvioon menevillä portailla, jotka ovat aivan miesten hakurivistön läheisyydessä.

Loppuillasta rivistöt leviävät ja lähenevät toisiaan helpottaen ja nopeuttaen hakemista eikä tosissaan tanssimaan haluavat enää istuskele, vaan lähestyvät vastakkaista hakurivistöä. Tanssilavoilla on myös penkkirivistöt hakualueen ulkopuolella, joissa usein istutaan lepäämässä tai katselemassa tanssijoita. Usein näillä penkeillä istuvatkin pariskunnat ja tanssiparit tai vanhemmat ihmiset taukojen aikana sekä ne, jotka eivät halua tanssia.

Yleensä tanssilavoille on vakiintunut käytäntö, jonka mukaan naisten hakuun varataan joko puolituntia tai kokonainen tunti illan ehkä vilkkaimpaan tanssiaikaan. Pelkkiä naistentanssejakin järjestetään. Muuten tanssilavoilla on yleensä sekahaku, jonka aikana sekä naiset että miehet voivat hakea toisiaan. Molemmilla lavalla naisten haku on kello 23.00 – 24.00. Hakuaika on kirjoitettu lappuun, joka on kiinnitetty tanssilattian keskellä olevaan pylvääseen tai seinällä olevaan naistenhaku -kylttiin syttyy valo. Sekahaun aikana sekä naistenhaku että miestenhaku -kyltissä palaa valo.

6.3.2 Hakeminen, kieltäytyminen ja hakukriteerit

Yleisen käytännön mukaan pariskuntana lavalle tulevia ei haeta muiden toimesta. Istuessasi jonkun kanssa lepäämässä tai tanssiessasi jonkun kanssa koko illan, muut eivät hae kovin helposti, mutta jos liikut yksin tai istut tai varsinkin seisot hakurivissä, on se selvä merkki, että olet haettavana. Tutut seurataanssijat tuntuvat joskus vaihtavan pareja keskenään saadakseen harjoitusta ja vaihtelua. Myös pariskunnat voivat asettua sopimuksesta hakuriviin ja olla näin kaikkien haettavana. Liian tuttu viejä voi urauttaa tanssimista, koska toisen tanssikuviot opitaan ulkoa, eikä vietävän tarvitse enää keskittyä tanssimiseen kovinkaan paljoa.

Hakiessaan naista rivistä tai hakupenkiltä mies yleensä vain tulee kohdalle, katsoo silmiin ja ojentaa kätensä. Tämä näytti olevan yleisin tapa. Hakiessa voi myös kysyä: ”Saanko luvan?”, ”Lähdetkö tanssimaan?” ”Lähdettäisiinkö tanssimaan?” jne. Hakiessa voi myös nyökätä tai kumartaa pienesti haettavan naisen kohdalla. Tanssiin suostutaan esimerkiksi nyökkäämällä, hymyilemällä, ojentamalla käsi tai sanomalla vaikkapa: ”Kyllä kiitos.” Jos haettava on istumassa, riittää suostumukseksi penkiltä ylös nouseminen. Vastaukset hakuihin voivat olla myös humoristisia, kuten eräs mies sanoi haettuani häntä: ”*Erinomainen valinta.*” Vastaus riippuu henkilöstä, tilanteesta ja tanssijoiden tutuusasteesta.

Haavio-Mannila ja Snicker (1980, 224) toteavat sekahaun aikana naistenhakujen olevan päivätansseissa poikkeuksellisia. Tyyli on samanlainen myös lavatansseissa. Hakutilanteissa miehet ovat aktiivisempia kuin naiset, jotka usein tyytyvät odottelemaan. Joskus myös miehet, esimerkiksi ollessaan väsyneitä, tyytyvät vain seisoskelemaan, mutta lähtevät kyllä tanssimaan jonkun hakiessa. Miestanssija (T2) kuvaa odottelua myös oman markkina-arvon testaamisena. On hyvä nähdä hakeeko kukaan vai ei. Tämä voi olla miehelle vaihtoehtoinen toimintamalli, mutta nainen joutuu usein kilpailutilanteeseen hakurivissä, koska naisia on yleensä miehiä enemmän. Lavalla oli myös miehiä, jotka eivät hakeneet juuri ketään, mutta lähtivät kyllä tanssimaan jos heitä haettiin. Tällaiset miehet saattoivat olla lavalla tapaamassa tuttuja, eivätkä naisen hakiessa tanssiin tohtineet hausta kieltäytyä. Hakutilanne voi olla myös miehelle hankala. Hakeminen voi olla ylipäättään vaikeaa esimerkiksi ujouden tai huonohkon tanssitaidon takia ja tällainen mies usein katsookin tarkkaan ketä hän uskaltaa hakea. Aktiivinen rooli ei siis ole ominaista kaikille miehille ja jotkut voivat kokea myös naistenhaun tukalaksi.

Naisia on yritetty aktivoida hakemaan ja heille on tarjottu mahdollisuus hakea haluamaansa miestä naistenhaun aikana (Nieminen 1993, 93). Tunnin naistenhaku mahdollistaa naisten aktiivisemmän roolin, koska yksintulleet naiset eivät sen aikana muuten saa tanssia ja vaihtoehtona voi olla tunnin mittainen tauko (Laine 2003, 47). Osa naisista ajattelee edelleen perinteisesti hakemisen olevan miesten tehtävä, vaikka asiassa ollaan menossa tasa-arvoisempaan suuntaan, kuten haastateltavani (T2) toteaa. Nainen voi pelätä torjutuksi tuleamista (T1), vaikka kieltäytymisiä on erittäin vähän. Hyvä naistanssija voi myös joutua tilanteeseen, jossa mies ei osakaan tanssia niin hyvin kuin nainen tai ei hallitse kyseistä tanssilajia ollenkaan. Naisen passiivista roolia tanssiin haussa voi olla vaikea murtaa. Ajatus siitä, että joutuu hakijan rooliin voi olla joillekin naisille ylitsepääsemätön asia. Haut voivatkin suuntautua mieluiten tuttuihin ihmisiin.

Osa naisista on kuitenkin hyvin aktiivisia hakijoita ja varsinkin uusien miesten ilmaantuminen lavalle noteerataan välittömästi. Erityisesti hyvät miestanssijat saavat tanssia paljon. Hyvä tanssitalo takaa erityisesti miehille, heidän niin halutessaan, tanssiin pääsyn myös naistenhaun aikaan. Hyvistä tanssijoista on jopa jonkinlainen kilpailu, kun useampi nainen yrittää saada saman, hyvin tanssivan miehen tanssimaan kanssaan.

Ulkomaalaisen näköinen nuorehko noin 40-vuotias mies tanssii koko illan. Häntä haetaan naistenhaun aikaan ahkerasti, mutta myös sekahaun aikana. Erityisesti hyvin tanssivat naiset hakevat häntä mielellään ja seuraavat miehen vapautumista edellisistä tansseista hakeakseen häntä. En näe tämän miehen olevan kertaakaan hakurivissä kovin kauan. Hän tanssii hyvin ja monipuolisesti ja hallitsee myös käden ali tanssimisen. Hän on sopusuhtainen ja näyttää nauttivan tanssimisesta. Keskustelen hänen kanssaan myöhemmin ja hän kertoo käyneensä tanssikursseilla ja asuneensa Suomessa lähes 20 vuotta. (Ote muistiinpanoista)

Poikkeavia hakuja ei juuri ole. Jos mies hakee naistenhaun aikana, on tapahtuma yleensä vahinko, kun mies ei tiedä, että naistenhaku on menossa. Hakeminen voi myös olla tarkoituksellista, kuten yksi mies sanoi: *”Ei tämä ole niin tarkkaa, vaikka onkin naistenhaku.”* Miesten haut naistenhaun aikana ovat kuitenkin vähäisiä. Hakuja voidaan tehdä myös hakualueen ulkopuolella tai naiset voivat tanssia keskenään. Naisparit tuntuvat olevan tuttuja tai ystäviä, jotka miestanssittajien puuttessa tanssivat keskenään. Tutun tyttöystävän kanssa tanssiminen vaikutti helpolta eikä tarvinnut jäädä odottelemaan seuraavaa mahdollisuutta päästä lattialle. Liikkeessä oleminen tuntui olevan varsinkin paljon tanssiville tärkeää

Tanssietiketti (Jokinen 2008) kieltää muusta kuin hakijan humalatilasta johtuvan hausta kieltäytymisen. Hausta voi myös kieltäytyä jos on tauolla tai hakualueen ulkopuolella. Laineen (2003, 39) mukaan hakija voidaan torjua esimerkiksi sillä verukkeella, että ollaan tauolla, mutta toisen hakijan, jonka tanssinpyyntöä ei haluta menettää, pyyntöön taas suostutaan samassa tilanteessa. Tällainen menettely ei tietenkään ole hyvän tavan mukaista, mutta sitä käytetään. Itse en nähnyt yhtään tällaista hakutilannetta, joskin sellaista varmasti tapahtuu. Kieltäytyä voi myös jos hakijan aikaisempi käytös on ollut epäasiallista. Kieltäytymisiä näkyy hyvin vähän eikä hakurivistössä ollessaan kukaan tuntunut kieltäytyvän. Usein myös hakualueen ulkopuolelta haetut naiset suostuivat hakuihin, vaikka olisivat aivan hyvin voineet kieltäytyäkin. Kieltäytymiset tapahtuivat usein hakualueen ul-

kopuolella. Usein kieltäytymistilanteessa selitetään syy kieltäytymiseen, koska ei haluta vaikuttaa epäkohteliailta.

Eräs nuori nainen selitti hakijalleen hyvin tarkasti ja pahoitellen miksi ei voi lähteä tanssiin. Syynä oli huonossa kunnossa oleva akillesjänne. Nainen ei tanssinutkaan koko iltana ja sanoi olevansa muuten tanssilavalla viettämässä aikaa. Nainen istui hakualueen ulkopuolella olevalla penkillä. (Ote muistiinpanoista)

Miesten kieltäytymiset johtuivat myös terveydellisistä syistä tai kyvyttömyydestä tanssia tiettyä tanssilajia ja kieltäytyjät olivat hakualueen ulkopuolella.

Eräs mies selitti, että ei voi lähteä tanssimaan, koska polvi on kipeä. Hän vielä lisäsi, että muuten kyllä olisi lähtenyt. Hän tanssikin aikaisemmin vain yhden kerran illan aikana. Toinen mies taas kieltäytyi lähtemästä, koska koki, että ei osaa tanssia rockia. Kumpikaan näistä miehistä ei seisonut miestenhakualueella, vaan seisoskeli lavalle menevillä portailla. Otin siis tietoisesti riskin hakiessani näitä miehiä. (Ote muistiinpanoista)

Ihmiset hakevat mielellään ikäisiään. Varsinkin nuoret, joita on aina vähemmän, hakevat mieluiten tanssilavan nuorimpia. Yleensä vanhemmat miehet tanssivat mielellään myös nuorten naisten kanssa, kun taas vanhemmat naiset vanhempien miesten tai sitten hyvin tanssivien nuorten miesten kanssa. Ikäkysymys ei kuitenkaan ole yksiselitteinen vaan riippuu paljon tanssijan persoonasta. Osa nuorista naisistakin tanssii mielellään kaikenikäisten miesten kanssa vaikka ei välttämättä hae vanhempia miehiä. Joskus vanhemmat miehet haluavat puolestaan tanssia vain nuorten tai itseään paljon nuorempien naisten kanssa. Vanhemmat miehet voivat myös hakea ikäisiään tai vanhempia naisia, koska kokevat tanssitilanteen helpommaksi. Tanssitilanne on ilman seksuaalista värinää, kuten eräs tanssija kuvaili tilannetta.

Havaintojeni perusteella kauniit ja hoikat naiset pääsevät muita paremmin tanssimaan, joskaan ulkomuoto ei ole ainoa tanssiin pääsykriteeri: hyvä tanssitaito takaa myös lattialle pääsyn. Myös tanssijan asenne voi vaikuttaa siihen tullaanko hakemaan vai ei. Hymyilevä ja iloinen ihminen saattaa tanssia muita enemmän. Jos nämä kaikki on samassa paketissa, tanssimaan pääseminen on melko varmaa. Myös naistanssinharrastaja (T1) on vakaasti sitä mieltä, että naisen ulkonäöllä on merkitystä tanssimenestykseen vaikka miehet eivät sitä helposti tunnusta. Tanssitaito mainitaan ensimmäisenä hakukriteerinä, eikä ulkonäköä välttämättä mainita ollenkaan. Miehellä hyvä tanssitaito takaa tanssimenestyksen ja on suosituin hakukriteeri naisten joukossa. Miellyttävä ja siisti yleisilme ja

hyvä ulkonäkö sekä nuorehko ikä auttavat asiaa edelleen. Tanssimotiivillakin voi olla osuutta asiaan. Jos ollaan pelkästään tanssimassa, on hyvä tanssitalo ensisijainen valintaperiaate, mutta jos taas ollaan etsimässä seurustelukumppania tai aviopuolisoa, on ulkonäöllä merkitystä enemmän.

Jotkut miehet puolestaan hakevat naisia järjestyksessä sen kummemmin asiaa miettimättä. Eräs miestanssittaja kertoi hakevansa naisia järjestyksessä jonosta, ilman sen kummempia valintakriteerejä. Havaintojeni perustella lavalla tapahtuu kuitenkin jonkinlaista tarkkailua ennen hakemista. Varsinkin miehet, jotka pääsääntöisesti huolehtivat hakemisesta, tarkkailevat tanssijoita ja hakurivissä olevia naisia ja päättävät sitten kenen kanssa haluavat tanssia. Eräskin vanhempi miestanssittaja kertoi pelänneensä, että tanssittava oli hävinnyt ennen kuin hän ehtii hakea. Toinen mies puolestaan kertoi tehneensä päätöksen hakea tiettyä naista jo edellisen tanssin aikana. Myös naiset tarkkailevat miehiä ja uudet lavalle tulijat arvioidaan usein välittömästi. Tanssin aikana voi seurata kuka tanssijoista voisi olla itselle sopiva ja mieluinen haettava ja päätös hakemisesta on jo tehty ennen hakuvuoron alkua.

Eräs noin 33-vuotias mies sanoi hakevansa mieluiten nuorehkoja ja oman ikäisiään. Yli 60 -vuotiaat naiset tuntuivat liian vanhoilta. Lisäksi hän kertoi, huumorilla höystettynä, hakevansa myös lavan parhaimmat eli kauneimmat ja että ulkonäkö antaa anteeksi huonon tanssitaidon. Toisaalta hän lisäsi, että vaikka ulkonäön perusteella voi hakea, ihmiset vaativat keskenään jonkinlaisen kemian tai auran, eikä se, ketä hakee, ole aivan helppoa määritellä. Tanssiin hakeminen on siis arvaamatonta eikä välttämättä voi tietää kuka ketäkin hakee.

Myös tanssikengät saattoivat olla valintakriteerinä tai sitten valittiin joku joka jäi jäljelle, kun eturivissä olleet oli haettu. Joskus tuntuu, että osa miehistä hakeekin välillä nimenomaan penkillä istujia eikä eturivissä seisovia. Myös naisen pituus voi vaikuttaa hakemiseen. Paljon itseä pidempää naista ei välttämättä haeta.

”Tanssikengät ja sitten... jostain sen näkee, mä en oikein tiää... Joku mittakin voi vaikuttaa. Jos on päätä pidempi, niin sitten ei tee mieli tanssia ainakaan heti. Jos kauempaa katsoo niin kasvot tai joku tämmönen. Se on aika primitiivinen juttu se hakeminen. Joskus on kattonut sil-laiki, että ne, jotka tulee eturiviin, niin antaa niiden mennä ja kattoo sitten.” Antti T2

Usein epävarmat tai huonot tanssijat hakeutuvat kauemmas hakurivistöstä tai kokonaan pois tanssilattian läheisyydestä. Laine (2003, 43) toteaa myös, että kokeneet tanssijat asettuvat hakurivissä

keskeiselle paikalle ja katsovat suoraan kohti hakijoita. Kokemattomat puolestaan asettuvat taaemmaksi ja voivat vältellä katsekontaktia tai muuten olla hermostuneen oloisia. Hakuriviin asettumisessa on selvästi eroja eivätkä kaikki naiset selvästikään halua asettua riviin seisomaan, vaan toivovat, että joku tulee hakemaan myös istuttaessa penkillä. Nopeat hakutilanteet kuitenkin heikentävät penkillä istuvien mahdollisuuksia päästä tanssimaan. Penkiltä, kahviosta tai muualta tanssilavalta hakija ottaa kuitenkin aina riskin, koska istuja tai muualla kuin hakurivissä oleva voi vedota taukoon tai osaamattomuuteensa (Laine 2003, 39).

Jos naisia oli paljon, kaikki naiset eivät päässeet tanssimaan, mikä on turhauttavaa ja harmittavaa. Vähäinen miestanssijoiden määrä ja tanssiin pääsemättömyys purkautui ajoittain arvostelevalle kommentteina. Kun ei ole ketä hakea, ei auta kuin istua penkillä. Toisaalta kaikkia miehiäkään ei haettu aina tanssimaan. Toisinaan taas naisten ja miesten määrä saattoi olla suunnilleen samanlainen, jolloin tanssinpääsy oli varmempaa ja parinvaihto varsin aktiivista.

6.3.3 Tanssit ja tanssiminen

Eri tanssilajeja soitettiin vaihtelevasti. Jos esiintyjä oli tanssiorkesteri, tuntui musiikkivalikoima olevan laajempi kuin pelkän artistin kyseessä ollessa ja usein soitettiin kaikki tanssilajit. Tanssiharrastaja (T1) kuvaakin tanssiorkestereita parhaiksi esiintyjiksi juuri monipuolisen tanssiohjelmiston takia. Tämä mahdollistaa erityisesti hyvillä tanssijoille mahdollisuuden harjoitella ja tanssia kaikkia tanssilajeja ja tanssiminen koetaan mielekkääksi ja vaihtelevaksi.

Haettuaan naista tanssimaan mies saattoi tämän tanssilattialle joko käsipuolesta ohjaten, käsi kädessä tai nainen vain kulkee miehen edellä asettuen lattialle miehen viereen tai eteen. Pari saattoi siirtyä lattialle myös rinnakkain. Pariskunnat ja tuntemattomat parit siirtyivät tanssilavalle samalla tavalla. Ainoa ero oli kappaleiden välisen ajan viettäminen. Vieraat ihmiset seisoivat vierekkäin ja saattoivat vaihtaa muutamia sanoja, pariskunnat saattoivat seisoa hyvin lähekkäin, mutta myös erillään ja puhumattomina. Tilanteet vaihtelivat parin mukaan. Vieraat ihmiset saattoivat jutella hyvin paljon ja iloisesti, kun taas pariskunnat saattoivat olla hiljaa.

Tanssiote on yleensä tanssilajin mukainen. Tosin esimerkiksi foksia tanssittaessa saattoi tanssivälimatka kertoa tanssiparin suhteen. Osa tanssi hyvin lähekkäin, kun taas osa tanssijoista piti välimatkaa toisiinsa ja tanssiote oli asiallinen ja hieman etäinen, vaikka pari tanssikin lähekkäin. Tangon tanssiminen vaatii lähekkäin oloa ja valssi taas välimatkaa, mutta muun muassa valssin välimatka

kuitenkin vaihtelee parista riippuen. Valssiakin tanssitaan hyvin lähekkäin vastoin valssin tanssioteletusta. Otteet eivät poikenneet kovin paljon toisistaan. Persoonallisuutta korostettiin pienillä eleillä ja erikoisuuksilla kuten sormien asennoilla. Sormet saattoivat olla toisen sormien lomassa tai sormet saattoivat olla tyylitellysti, ikään kuin aseteltuina tanssiotteen aikana.

Tanssietiketti (Jokinen 2008) sanoo, että miehen kuuluu saattaa nainen paikalleen sinne mistä hänet on haettu. Lavatansseissa tämä tarkoittaa yleensä tanssirivistöä tai sitten penkkiä, jossa nainen on ollut istumassa. Mies saattaa naisen myös paikoilleen vaikka nainen olisi ollut tanssiin hakija. Tanssipari voi myös jatkaa tanssia keskenään pidempään kuin kahden tahdin aja, jolloin pari sopii jatkosta keskenään kahden tahdin loputtua. Yleensä on kuitenkin kohteliasta saattaa tanssittava takaisin riviin kahden tahdin jälkeen, jolloin molemmilla on mahdollisuus tanssia myös muiden kanssa. Yleensä tanssinjatkamisesta on helpompi sopia jos tanssittaja on tuttu. Naiset saattavat käyttää tilannetta hyväkseen kun huomaavat, että miehiä on naisia vähemmän. Tällöin jatkosta sopimalla voi taata oman tanssiin pääsyn myös seuraavien tahtien ajaksi. Joskus pari voi jatkaa tanssimista, koska harvinaisempien tanssitahtien osajia on yleensä vähän. Tanssimisen jatkaminen voi olla myös osoitus kiinnostuksesta tanssiparia kohtaan tai pari haluaa jatkaa kesken jäänyttä keskustelua. Tahtien välissä tanssista kiitetään kuten myös kahden tahdin jälkeen ja kun mies on saattanut naisen takaisin riviin.

6.3.3.1 Tanssityyli, tanssin sujuvuus ja esiintyminen

Tanssilavoille tuntui mahtuvan erilaisia ihmisiä erilaisine vaihtelevine tyyleineen. Osa esiintyi kuin näytelmässä ikään: asusteet ja tyyli eroavat toisista merkittävästi ja tanssi voi tihkua tunnetta: erotiikkaa ja intohimoa. Pienet nyanssit, käden asento naisen selässä tai tangon lopputaivutukset, kuvastavat tanssitaitoista paria ja saavat heidät keräämään katseita. Mitä parempi tanssiparin tanssitaito oli, sitä enemmän he tyyllittelivät asennoilla ja pienillä eleillä. Tanssiparit tanssivat toisilleen, mutta osa ilmiselvästi nauttii tanssin esittämisestä myös seuraavalle yleisölle. Poikkeavat tyyliä keräävät katseita ja herättävät odotettua huomiota.

Osa tanssijoista kuitenkin haluaa tanssia muun joukon mukana vain omalle parilleen ja omalla varmalla perustyyllillä. Kaikki eivät halua erottautua ja tavanomainen vaihtoaskeltanssi takaa sen, että pari pysyy muiden rytmässä eikä erotaudu liikaa. Yleensä mennään sääntöjen mukaan eikä mitään suuria poikkeamia ilmene, koska poikkeamat herättävät niin positiivista kuin negatiivistakin huo-

miota. Esittäminen, liiallinen kikkailu tanssiaskelilla ja oman erikoislaatuisen tyylin esittäminen oli vain harvojen tanssiparien tapa. Liiallisen askeleiden ja pyörähdysten esiintuomisen koettiin menevän yli hyvän tanssimaun, kuten eräs miestanssija totesi: *”Mielestäni tuon parin tanssiminen menee jo liiallisen kikkailun puolelle. Voi tehdä liikkeitä, mutta jatkuva kikkailu ei enää näytä hyvältä. Tanssiminen menee temppuiluksi. Parempi on tasainen ja varma tyyli kuin tuollainen.”* Erikoisesti tanssivan parin tyyli huomattiin, mutta tyyli tuntui menevän liiallisuuksiin eikä sitä enää koettu esteellisesti kauniiksi, vaan huomionhakuiseksi kikkailuksi.

Tanssijat voivat tehdä tanssiesityksen oman mielikuvituksen kautta. Tanssi etenee itsessä ja se kuvitellaan tietäntyyppiseksi tapahtumaksi: hetkelliseksi nautinnoksi ja liikkeen riemuksi. Hyvä tanssi ei myöskään onnistu kaikkien kanssa, vaan toisen on myös oltava tanssijaihminen, joka tietää, että kysymyksessä on vain kaksi tanssia kahden ihmisen välillä. Tanssiesitys vaatii siis jonkinlaista ammatillisuutta onnistuakseen. Tanssilattiaa voidaan pitää estradina, jolla esitys eli tanssi toteutetaan toisen ihmisen kanssa. Tanssin jälkeen estradi jää taakse ja palataan normaaliin tilaan, pois esitystilanteesta. Palataan ikään kuin takatilaan, jossa voi pudottaa naamion pois ja koota voimat palatakseen takaisin näyttämölle uuden parin kanssa. Toisaalta tanssi onnistuu hyvin myös kauan yhdessä tanssineelta parilta, jonka tanssitaito on hioutunut yhteen ja jonka välillä kaikenlaiset tunteet on sallittuja ja mahdollisia.

Tanssietiketin vastaisiakin tyylejä esiintyy. Normeista poikkeaminen vaatii ammatillisuutta, osaamista ja varmuutta. Eräänä tanssi-iltana naisten ollessa enemmistönä yksi mies tanssii kahden naisen kanssa yhtä aikaa. Mies kävelee naisten välissä pitäen molempia naisia kädestä kiinni ja tanssittaa heitä vuorotellen pyöritellen käden ali ja kääntyen itse hieman tanssittavaan päin. Toinen, lepo vuorossa oleva nainen kävellee koko ajan rinnalla seuraten musiikkia ja viejän askeleita. Tanssi sujuu hyvin ja näyttää hauskalta. Kaikki kolme ovat tanssineet ennenkin ja he hallitsevat perusaskeleet ja kuviot hyvin. Tanssivaa kolmikkoa ei juurikaan vilkuilla, vaikka heidät varmasti huomataan. Koposen (2002, 66) mukaan himoharrastajat voivat kujeilla lavalla ja he myös saavat täydellisestä tanssisuorituksesta tyydytystä.

6.3.3.2 Tilan käyttö ja tauot

Tanssilava sanelee tilankäytön mahdollisuudet. Lavan tilat muodostuvat tanssilattiasta, seinää kiertävistä penkeistä, naisten ja miesten rivistöistä ja orkesterin korokkeesta. Tanssilattia on melko suu-

ri, koska se on lavan pääasiallinen toimintakenttä. Tässä suhteessa tanssiravintola eroaa tanssilavasta, koska ravintolassa toiminta keskittyy enemmänkin istuskeluun ja seurusteluun (vrt. Nykyri 1996). Tanssisuunta on aina vastapäivään ja sitä noudatetaan hyvin. Hitaammat ja huonommat sekä käden alitse tanssijat sijoittuvat lavan keskelle ja nopeammin etenevät reunoille. Perinteisellä mutterilavalla oleva keskipylväs ohjaa tanssijat kiertämään pylvästä ja toisen lavan soikion muotoisuus taas ohjaa kiertämään lavan keskiosaa. Soikionmuotoinen lava on toista lavaa suurempi, mutta kaapeampi ja sen toisella pitkällä seinustalla on kolme pylvästä, joiden vieressä ihmiset ajoittain tanssivat myös käden ali -tansseja. Käden ali -tansseja tanssittaessa tilaa puolestaan käytetään niukemmin, ja keskitytään lavan keskiosan käyttöön. Suhteessa käden alitse -tanssijat vievät kuitenkin suhteellisen suuren tilan tehdessään erilaisia liikkeitä ja ollessaan kauempana omasta tanssiparistaan kuin perinteisiä paritansseja tanssivat. Suuremman lavan puitteet siis mahdollistavat tilan käytön monipuolisemmin ja sitä hyödynnetäänkin monipuolisesti.

Oman tanssitilan ottaminen riippuu paljolti käytettävissä olevasta tilasta. Vähäinen tanssijoiden määrä mahdollistaa suuremmat liikeradat ja lennokkaammat pyörähdykset esimerkiksi valssin aikana. Tilan käyttö kutistuu ja tanssityyli muuttuu niukemmaksi, kun tanssijoiden määrä lisääntyy. Tämä onkin hyvä ottaa huomioon, koska silloin kaikki tanssijat mahtuvat lattialle. Joskus tietyt parit tuntuvat vievän paljon tilaa eikä muiden huomiointia tapahdu oman suorituksen ollessa keskipisteessä. Myös tanssityyli ja tanssitaito vaikuttavat tilan käyttöön. Osa miehistä vie tanssia varsin vauhdikkaasti ja taitavasti, jolloin eteneminen on nopeaa. Tällöin tilaa käytetään tehokkaasti ja paljon kahden tanssitahdin aikana.

Tanssilavalla on myös muita tiloja, joihin luen kahvion ja lavan ja kahvion ulkopuolelle jäävät tilat kuten ulko-oven jälkeen olevan välitilan naulakoineen ja tuoleineen. Muut tilat, kuten terassi ja wc-tilat, sijaitsevat lavarakennuksen ulkopuolella. Miehet, pariskunnat, seurueet ja vanhemmat ihmiset viettävät aikaa enemmän kahviossa kuin yksinäiset naiset. Tämä voi johtua siitä, että osa miehistä on tullut paikalle vain katselemaan tanssijoita, kun taas naiset ovat enimmäkseen tanssimassa ja viettävät siksi aikaa enemmän hakualueella. Myös seurueet ovat tulleet usein lavalle viettämään aikaa ja seurustelemaan tanssimisen sijaan. Levätessä tanssien välillä voidaan myös istuskella terasialueella penkeillä tai tuoleilla tai seisoskella ulkona. Usein erityisesti kuumalla ilmalla tauot vieteään mieluiten ulkona.

Miehet seisoskelevat molemmilla tutkimuslavoilla portailla ja osa nojailee kaiteeseen. Osa tanssijoista istuskelee paljon, osa taas liikkuu tilassa enemmän. Vanhemmat ihmiset liikkuvat vähemmän

kuin nuoremmat. Liikkumismahdollisuudet rajoittuvat akselille: ulkona jäähyllä käynti ja ulkotiloissa istuskelu ja seisoskelu – juomapaikalla käyminen – wc-tiloissa ja kahviossa käynti sekä tanssilavalla hakurivissä seisominen ja penkeillä istuminen. Liikkuminen on tanssia lukuun ottamatta kuitenkin vähäistä ja melko suunniteltua. Osa käy välillä myös tanssilava-alueen ulkopuolella parkkipaikalla vaikkapa soittamassa, vaihtamassa vaatteita tai juomassa jotain.

Tanssijat määrittävät taukoajankohdat omien tarpeidensa, kunnon ja jaksamisen mukaan. Usein tauot saatetaan pitää, kun orkesteri tai artisti siirtyy tauolle ja tanssimusiikki tulee levyiltä. Toiset taas huilaavat, kun orkesteri soittaa, koska silloin on väljempää käydä juomassa vettä tai kahviossa nauttimassa virvokkeita. Myös wc käynnit satutetaan tähän samaiseen taukoon tai sitten ne tehdään ihan erikseen. Jotkut parit tai tanssijat pitävät taukoja silloin, kun orkesteri soittaa jonkin erikoisemman tanssitahdin kuten masurkan tai polkan, jota pari tai tanssija ei osaa tai halua tanssia.

Usein tanssimaan tulleet ihmiset toivovat saavansa tanssia mahdollisimman paljon ja he voivat tanssia jopa viisi tuntia illan aikana. Tällöin he pitävät taukoja mahdollisimman vähän ja pyrkivät olemaan hakurivissä tai hakemassa mahdollisimman paljon. Vanhemmat tanssijat taas saattavat pitää taukoja enemmän, lähinnä oman fyysisen kunnon sanelemana. Tauolla oloa tai pakollista taukoa taas saattaa tulla, jos nais- ja miestanssijoiden määrä on epäsuhtainen, esimerkiksi kun miehiä on paljon naisia vähemmän.

6.3.3.3 Käyttäytyminen tanssin aikana

Yleensä tanssin aikana käyttäytyminen on korrektia ja tanssietiketin mukaista. Mutta poikkeuksiakin löytyy ja tanssittaja voi tuntua liian tunkeilevalta. Naisetkin voivat olla liian tungettelevia eikä mies välttämättä halua tällaista.

”Jos tarkoittit sitä, että tekee mieli tuupata? Joo-o. Kyl ne naisetkin osaa ei sen puoleen. Vaikka puhutaan tanssimisestä, että on selkee per tahti laji ja et se etäisyyskin on sitte tiettytyyppinen. Sit se vaikuttaa se ihminenkin. Toiset tulee ihan luonnostaan ihan lähelle. Voi selkeäkin kontakti olla. Milloin se häiritsee, niin sehän riippuu siitä tilanteesta ja musiikista ja vähän ihmisestäkin.” Antti T2

Toisinaan tanssilavallakin voi tunteet ottaa ohjat käsiinsä ja pariskunta voi esimerkiksi suudella kesken tanssin varsin intohimoisesti. Lähentelyä tai epätoivottavaa käytöstä ei juuri ollut havaittavissa eivätkä tanssijat siitä kertoneet. Joskus tanssiparin vetäessä toisen liian lähelle, nainen pystyi oman vartalon liikkeillä viestittämään, että käytös ei ole toivottavaa. Vartalon kieli tuntui olevan hyvä merkki ja sitä oli helppo lukea. Liian tungettelevan miehen uuden hakuyrityksen voi myös tyrmätä epätoivottavan käytöksen pelossa. Oman reviiirin ylitys voidaan tulkita epämiellyttäväksi ja olo kiusaantuneeksi. Viedessään naista mies voi kuitenkin ottaa erilaisia tanssiotteita ja saada naisen lähelleen tanssin varjolla. Se, milloin tällainen käytös tuntuu epämiellyttävältä, riippuu osapuolista. Toisaalta, kun mies määrittelee tanssiotteen, on naisen vaikea muuttaa sitä vaikka haluaisi. Asiasta mainitseminen kesken tanssin on hankalaa, varsinkin jos mitään muuta huomautettavaa ei ole.

Etenimme kahden tanssitahdin aikana vain kaksi tai kolme metriä. Mies väitti osaavansa valssia, mutta tanssi vaikutti lähinnä seisomiselta. Epäilin jopa toiminnan kutsumista tanssiksi. Yritin viedä miestä nopeampaan rytmiin onnistumatta siinä. Huomasin myös ottavani enemmän askelia ikään kuin olisin ollut liikkeessä seisoskelustamme huolimatta. Toivoin koko ajan, että tanssi loppuisi pian. Muut törmäilivät meihin ajoittain, koska etenimme liian hitaasti. Olimme muun tanssijoukon tukkona. Mies oli vanha ja hän oli selvästi fyysisistä kosketusta vailla. Tunsin oloni epämiellyttäväksi ja kiusaantuneeksi, mutta en kuitenkaan keksinyt miten olisin päässyt tilanteesta pois. Lopuksi hän vielä sanoi: en tainnutkaan osata tätä niin kuin olisi pitänyt. Lisäksi hän ehdotti jatkamista ja kun sanoin lähteväni kotiin, hän vielä ehdotti yhtä kappaletta, jonka jälkeen hänkin lähtisi pois. Kieltäydyin päättäväisesti sanoen, että eiköhän tämä nyt riitä. Mies saattoi minut tämän jälkeen takaisin penkille. Olin pahoillani, kun en ollut osannut ilmaista omaa harmitustani tanssista selvemmin. (Ote muistiinpanoista)

Koponen (2002, 39) toteaa, että myös ikä vaikuttaa siihen miten lähelle tanssiparia mennään: vanhemmat miehet vetävät tanssiparin itseään vasten, kun taas nuoremmat pitävät mielellään pientä etäisyyttä. Hän toteaa näiden likistelijöiden olevan vanhempia miehiä, joilla on suuri läheisyyden tarve ja tanssitilaisuutta käytetään hyväksi. Tilanne ei kuitenkaan ole tanssiparista yleensä kovin mukava ja nainen voi tuntea olonsa kiusaantuneeksi.

Varsinaisia lähentely-yrityksiä, jotka olisivat johtaneet esimerkiksi tanssin lopettamiseen kesken ja ne olisi tulkittu epämiellyttäväksi, en huomannut. Käyttäytyminen oli siis asiallista. Lähentelyä tai tanssiotteen vastaisia otteita esiintyi, mutta tanssiparin molemmat osapuolet suhtautuivat niihin hyväksyvästi. Esimerkiksi miestanssijan kädet saattoivat olla naisen alaselkää alempana, lähes pakaroiden päällä tai mies saattoi taputtaa naista takamukseen, mutta nämä toiminnot hyväksyttiin mo-

lempien taholta. Lisäksi miestanssija saattoi litistää naista tanssin loputtua itseään vasten tai halata tanssi-illan päätteeksi.

Tanssin aikana voi olla hiljaa tai puhua. Valinta riippuu muun muassa tanssijoista tai ulkoisista edellytyksistä. Usein lavalla musiikin äänenvoimakkuus on niin korkea, että puhuminen ei välttämättä onnistu (T2). Myös tanssin intensiivisyys voi vaatia hiljaa olemista. Tanssipari voikin kommunikoida elein ja ilmein tanssin aikana. Usein ne, jotka ovat kiinnostuneita toisistaan muutenkin kuin pelkästään tanssittavina, haluavat keskustella tanssittaessa. Osa taas on luonnostaan hiljaisempia ja kokee keskustelemisen muutenkin vaikeaksi. Keskustelun aiheet pysyvät yleensä yleisellä tasolla kuten säässä, tanssijoiden määrässä tai tanssimisessä. Tanssien aikana ei kovin moni kerro henkilökohtaisia asioitaan. Myös tanssiparin elämäntilanteen tiedustelua ikään kuin vaivihkaa tapahtuu tanssin aikana.

”Jutteleminen riippuu tilanteesta. Jotkut miehet on oikeesti sellasia, että ne ei vaan puhu mitään. Ne vaan käy tanssimassa. En mie tiä mikä siinä on. Miekiin oon tottunu omassa työssäni, että mie ensin alan puhumaan, mutta jos toinen ei lähe hanakasti puhumaan, niin ollaan sitten hiljaa. Ei se minua häiritse. Ja silloin, kun tanssitaan jotain vauhdikkaampaa, niin ei niissä tule ruperteltukaan. Ja sitten joskus nuo valssi- ja tangotilanteet... niissä taas ei usein tule puhuttua, vaan nauttii siitä liikkeen nautinnosta, ei siinä löpötellä. Ja joskus ei itekkään halua puhua. Siinä vaan asettuu sisälle siihen tanssiin.” Maire T1

Miehen tehtävä on tanssietiketin mukaan huolehtia siitä, että tanssi sujuu eikä törmäyksiä tapahdu. Törmäyksiltä ei kuitenkaan voi välttyä, jos tanssijoita on paljon. Joskus tallomisia ja varpaille astumisia tapahtuu paljonkin, mikä voi aiheuttaa närkästystä. Näiden tapahtumien seurauksena myös loukkaantumiset ovat mahdollisia (T1). Myös oma jalkateräni oli erään tanssi-illan jälkeen musta ja kipeä. Vaikka tanssietiketti kehottaa miestä huolehtimaan tanssin sujuvuudesta ja huolehtimaan anteeksipyyntöstä törmäyksen tapahduttua, en kuullut kertaakaan anteeksipyyntöä jaloille tallaamisen tai törmäyksen jälkeen.

Tanssilavoilla käyvät ihmiset eivät ymmärrä ravintola- tai yökerhokulttuuriin kuuluvaa tanssimista, joka on hidasta liikkumista hyvin lähekkäin ilman erityisiä tanssiaskelia. Tanssista uupuu liikunnallisuus. Moni lavoilla käyvä ihminen sanookin, että ei haluaisi missään tapauksessa lähteä baariin vaan valitsee mieluummin tanssilavan. Ravintolakansa taas puolestaan ei välttämättä käsitä tanssi-

lavoilla aktiivisesti tanssivia ihmisiä. Illanvieton motiivit voivat olla erilaiset ja tanssiminen arvotetaan toissijaiseksi toiminnaksi. Lavatanssi-ilta tulee myös ravintola- tai publi-iltaa edullisemmaksi.

”Halvempaa se on kuin tuommoinen publi-ilta ja saa suuremman hyödyn. Kyllä se on miellyttävämpää lähteä tuonne (lavalle) tanssimaan ja juttelemaan ihmisten kanssa, kun publiin... Argh. Ei kiinnosta yhtään.” Maire T1

6.3.4 Alkoholinkäyttö ja humaltuminen

Alkoholin käyttö lavoilla on vähäistä ja lavatanssiyleisö käyttäytyy moitteettomasti. Tässä suhteessa lavakulttuurissa on tapahtunut muutos. Kuha (2002, 72-73) kuvaa miten 1960-luvulla nuoriso haki tanssilavoilta seuraa ja lavakulttuurin liittyi oleellisesti alkoholin nauttiminen. Alkoholin nauttiminen on ollut taidetta, kun on ollut tarvetta rohkaisulle, mutta liiallisuuksiin ei ole saanut mennä. Usein alkoholia on nautittu kotoa lähtiessä tai matkalla tanssipaikoille.

Humalatila tuntuu edelleen edesauttavan huonojen tanssijoiden rohkeutta astua estradille tai hakea naista tanssimaan. Eräs miestanssija kommentoikin osuvasti: *”Tulin ensimmäisen kerran lavalle selvin päin noin kolme vuotta sitten ja meinasin pyörtyä ovelta. Olisi se hyvä jos olisi jonkinlaista rohkaisua pohjalla. Olisi helpompaa.”* Tanssija ei nykyisin nauttinut alkoholia ennen lavalle tuloa, joten tässä mielessä tanssitaidon, kokemuksen ja totumuksen voinee sanoa auttaneen tanssilavalle tulemista vaikka rohkaisua kaivattiin edelleen.

Nykyinen tanssilavakulttuurin suuntaus kohti aktiivia tanssimista ja vanhempia ikäluokkia on tuonut mukanaan muutoksen, jossa alkoholin ei katsota sopivan tanssilavoille. Alkoholin nauttiminen ja tanssiminen eivät sovi tanssijoiden mielestä yhteen (T1, T2). Myös tanssilavatoimijoiden (V1, Y2) mukaan alkoholin menekki on vähäinen. Tutkimustanssilavoistani toisella oli erittäin vähän alkoholinkäyttäjiä, mikä johtuu sunnuntaitansseista ja lavan sijainnista. Toinen lava sijaitsee lähellä kylää ja tarjoaa mahdollisuuden myös erilaisille seurueille viettää aikaa lavan terassialueella, jolloin alkoholin nauttiminen on pääasiallinen toiminto seurustelun ohella. Tanssilavalla näkyi siis humaltuneita ihmisiä, joista osa oli nauttinut alkoholia jo ennen lavalle saapumista. Heidän tanssilavailta-motiivinsa ei ollut tanssiminen vaan hauskanpito ja seurustelu oman, esimerkiksi polttareita viettävän seurueen, kanssa. Voidaankin sanoa, että mitä enemmän lavalla on muita kuin aktiivisesti tanssivia ihmisiä sitä runsaampaa on alkoholinkäyttö. Tämä tuli esille tutkimuksen ulkopuolisella laval-

la juhannusaattona, jossa lavayleisöllä oli jopa omia pulloja. Illan aikana oli myös runsaasti järjestyshäiriöitä. Alkoholi aiheutti estottomampaa käyttäytymistä.

Laineen (2003, 39) mukaan tanssilavoilla ei juuri esiinny alkoholista johtuvia järjestyshäiriöitä. Järjestysmiehet puuttuvat tilanteisiin hyvissä ajoin ennen kuin humalainen ehtii aiheuttaa ongelmia. Tutkimuslavoillani häiriöitä esiintyi myös hyvin vähän (Y1, V1). Järjestysmies kertoi kesäisin olevan noin yksi tai kaksi tapausta, jolloin virkavalta pitää kutsua paikalle. Usein tilanteista selvittää omien järjestysmiesten voimin. Häiriöt ovat lähinnä kovaäänistä keskustelua tai riitelyä tai sitten muuten epäsopivaa käyttäytymistä.

Humalainen pariskunta melkein riitelee loppuillasta kahvion puolella. Pariskunta ei ole tanssinut kertaakaan, sen sijaan he ovat istuneet terassialueella ahkerasti. Mies haluaa lähteä pois lavalta ja vetää naista käsipuolesta mukaansa. Nainen on juttelemassa muutamien ihmisten kanssa, eikä haluaisi vielä lähteä, mutta suostuu lopulta. Pariskunta hieman häiritsee muita, koska he puhuvat kovaan ääneen ja mies pitää toisella kädellä kiinni ovenpielestä estäen muiden lavalla olevien ulospääsyn terassialueelle. Ohikulkijat katsovat paria kuivan huvittuneesti. (Ote muistiinpanoista)

Muutamia humalaisia tanssijoita lavoilla oli ja usein he aiheuttivat myös muita enemmän törmäyksiä, koska eivät pystyneet seuraamaan muita tanssijoita. Humalaiset eivät hallinneet tanssiaskelia ja sujuvaa etenemistä muun tanssiväen mukana, vaan he poukkoilivat arvaamattomasti muiden tiellä tai etenivät liian hitaasti. Humalaisen tanssijan kanssa tanssiva selvä nainen kokee olonsa epämiellyttäväksi (T1) ja toivoo pääsevänsä tilanteesta pois. Alkoholin vaikutuksen alaiset ihmiset usein tanssivat normaalista tanssilavatyylisestä poiketen, riehakkaasti ja estottomasti. Humalainen tanssittaja voi yliarvioida omat tanssitaitonsa ja tanssi voi muuttua karnevalistiseksi esiintymiseksi, josta selvin päin oleva nainen kärsii. Kahden humalaisen tanssi sen sijaan ei tunnut häiritsevän kumpakaan osapuolta vaan voi mennä hullutteluksi, joka korkeintaan häiritsee muita tanssipareja.

Vaikka tanssiminen humaltuneen kanssa saattaa teknisesti sujua, humaltuneen ihmisen muu käyttäytyminen voi aiheuttaa sen, että tanssihetki ei ole nautittava. Humalaiset ylittävät helposti tanssietiketin mukaisen tanssiotesuosituksen ja pyrkivät lähentelemään.

Noin 40-vuotias mies seisoi kahvion puolella olutmuki kädessään ja pyysi minua ohi kulkiesani tanssimaan. Arvioituani tilanteen suostuin ja uhkasin lopettaa tanssin heti jos tanssittaja

polkee varpailleni. Hän suostui ehtoon, laski olutmukin tiskille ja ohjasi minut tanssilattialle. Valitettavasti unohdin muut ehdot ja sain sitten kärsiä. Tanssi sujui yllättävän hyvin, vaikka muu käytös ei ollut asiallista. Puhe oli sammaltavaa ja kääntyi ulkoisten ominaisuuksieni kehumiseen. Lisäksi miehen käsi oli mielestäni liian alhaalla alaselän kohdalla. Kahden tahdin jälkeen hän onneksi tajusi saattaa minut etiketin mukaisesti takaisin hakupenkille. Valitettavasti haku toistui myöhemmin. Kieltäydyin vedoten siihen, että olin menossa tauolle. (Ote muistiinpanoista)

6.4 Tanssilavakulttuurin merkitys tanssijoille

6.4.1 Tanssijat tanssivat tosissaan, irti arjesta

Aktiiviset tanssijat käyvät lavatansseissa pelkästään tanssimisen takia. Haastattelemanani tanssijat kuvaavat lavatansseja harrastukseksi. Tanssiminen voidaan valita liikuntamuodoksi siinä missä joku muukin laji. Yleensäkin aktiivitanssijat vaikuttavatkin olevan liikunnallisia ja varsin hyväkuntoisia. Tanssia voidaan pitää myös palauttavana liikuntamuotona toisen urheilusuorituksen jälkeen tai tanssilla yritetään pysyä kunnossa työn aiheuttamia yksitoikkoisia liikkeitä vastaan (T1,T2). Tanssia kuvataan riemulliseksi ja mukavaksi. Liikkuminen ja siten myös tanssiminen voidaankin kuvata nautinnolliseksi toiminnaksi, jota ihmiset pitävät hauskana (Lähdesmäki 1996, 30 -31). Tanssimista voidaan myös pitää lähes elämäntapana ja tottumuksena, josta on vaikea luopua.

”Nyt ainakin viimeisimpänä kahtena vuotena, jos ei ois päässy tanssimaan, niin ois ollu melkein kuin kädetön. Se on kokonaisvaltaisen harrastuksen valtavan hyvä. Kolme tuntia pulssi on aika hyvässä mallissa. Selästä paita voi olla kostee ja märkä. Ilman sitä (tanssia) ois ollu hankala olla. Jos kuka vaan tykkää musiikista ja liikkumisesta, niin se on oivallinen liikku-
mismuoto. Täytyy tietysti tykätä olla lähellä toista ihmistä. Maire T1

Osa tanssijoista on tottunut tanssimaan nuoruudestaan lähtien ja jatkaa totuttua tapaa vanhemmiten.

”Siitä asti oon käyny (tanssilavalla) kun sain ajokortin 18 – vuotiaana. Miks ei sitä ennenkin. Piti vaan se kyyti keksiä jotenkin. Mä oon kasvanut maalla, maaseudulla, pienessä kylässä ja ne harrastusmahdollisuudet oli vähäisiä. Se oli joku urheilukoulu, se oli meillä kerran viikossa.” Antti T2

Tanssijat kuvaavat tanssia voimakkailla tunteilla. Tanssi on irrottautumista arjesta ja sen askareista ja sen aikana on helppo unohtaa maalliset murheet antautumalla musiikin ja rytmin vietäväksi. Toisen ihmisen läheisyys ja liikunnan riemu kietoutuvat toisiinsa aiheuttaen ajoittain jopa todellisuudesta irtautumisen tunteen. Vaikka tanssissa ei useinkaan ole erotiikkaa vaan tanssi on suoritus, joskin tunnepitoinen, voi esimerkiksi hyvän rumban aikana tuntea jonkinlaista ”intohimoa” (T1). Heinosen (1997, 154) mukaan tangot ja rumbat ovatkin suomalaisille eroottista terapiaa, jotka tekevät tanssihetkestä unohtumattoman tehden kaihosta ja kaipuusta sisäisen kokemusmaailman asioista. Tanssihetkellä suomalainen on onnellinen, hänellä on läheinen, ystävä.

Tanssi-iltaa voidaan kuvata toisessa maailmassa olemiseksi. Tanssilavaympäristö erilaisine elementteineen takaa irrottautumisen tavallisista rutiineista. Tanssijat hakevatkin tanssilavalta elämyksiä, joita onnistunut tanssi-ilta tarjoaa. Naistanssija (T1) kuvaa tanssia musiikin, liikunnan ja tanssipartnerin kolminaisuudeksi, jossa jokainen osa on oleellinen eikä tanssi ilman mitään näistä onnistuisi.

”Musiikki ja liikuntahan sen muodostaa. Yksinään sitä ei voi tehdä. Kyllä se on sellainen kombinaatio, kolminaisuus. musiikki, liikunta ja sitten se vastapuoli, jonka kanssa sitä tekee. Kyllä nää on ne kolme. En nosta niistä yhtäkään ylitse muiden.” Maire T1

6.4.2 Sosiaalisen vuorovaikutuksen näyttämö

Tanssiminen tarjoaa mahdollisuuden vuorovaikutukseen ja sosiaaliseen kanssakäymiseen. Lavalla tapaa ihmisiä ja keskustelu voi käynnistyä hyvin helposti tanssin ohella. Lavalla tavataan myös muita tuttuja, kuten saman kylän asukkaita tai vaikkapa harvoin käyviä kesämökkiläisiä. Lavalla on myös jonkinlainen vakiokävijöiden sosiaalinen verkosto. Vakiokävijät voivat olla lavan läheisyydessä tai lavan sijaintikylällä asuvia ihmisiä, jotka tuntevat toisensa muutenkin tai usein lavalla käyviä ihmisiä tai tanssiseuralaisia, jotka ovat tutustuneet tanssiharrastuksen piirissä. Usein uuden tanssijan tulo noteerataan vakiokävijöiden piirissä ja jonkin aikaa käytyäsi alat olla itsekin vakiokävijä ja voit soluttautua mukaan sosiaaliseen verkostoon. Jotkut usein käyvät pysyttelevät kuitenkin omissa oloissaan eivätkä kovin helposti hakeudu muiden seuraan.

Aktiivisesti lavoilla käyvät tanssiseuralaiset tai muut tanssinharrastajat tuntevat usein toisensa ja tuntuvat olevan hyvissä väleissä keskenään. Usein lavalle tullessaan he tervehtivät toisiaan iloisesti samalla halaten. He muodostavat tietynlaisen tanssijoiden sisäpiirin, johon pääsee, jos osaa tanssia

tai osallistuu tanssikursseille tai muutoin tutustuu heihin. Nämä ihmiset tuntevat toisensa harrastuksensa piiristä ja ovat muodostaneet jonkinlaisen verkoston, joka tavatessaan lavalla tuntee yhteenkuuluvuutta. Koponen (2002, 56) toteaa saman asian: lavojen sisäpiiriläiset ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja omaavat jotain yhteistä: hyvän tanssitaidon. Sisäpiiriläiset Koponen määrittelee samalla tanssilavalla usein käyviksi ja keskenään tanssiviksi ihmisiksi, jotka vaihtavat kuulumisia keskenään. Sisäpiiristä voidaan löytää myös löyhän yhteisöllisyyden piirteitä. Satunnaiset kävijät ovat lavalla puolestaan ehkä vain yhden ainoan kerran eivätkä välttämättä tunne muita lavalla olevia.

Tanssiminen mahdollistaa myös fyysisen kontaktin ja läheisyyden hetkeksi täysin vieraiden ihmisten kanssa. Tanssiessa pääsee helposti tanssin varjolla lähelle toista ihmistä, mikä ei muissa olosuhteissa olisi mahdollista. Tutustuminen toiseen sukupuoleen tapahtuu helposti tanssin varjolla ja lavatanssien hakujärjestelmä antaa mahdollisuuden myös tutustua moniin eri ihmisiin illan aikana. Havainnoinnin perusteella voi sanoa, että tanssilava on edelleen merkittävä parinmuodostusareena. Kuulemani mukaan moni on löytänyt tai toivoo löytävänsä seurustelukumppanin tai puolison tanssilavalta. Vaikka pääasiallinen motiivi olisi tanssiminen, ei useinkaan suljeta kumppanin löytymisen mahdollisuutta pois. Seurustelukumppanin löytymistä helpottaa myös saman harrastuksen eli tanssimisen parissa oleminen ja usein tanssijat tutustuvatkin näin toisiinsa. Tanssiharrastuksen merkitystä kysyttäessä asian voi kiteyttää vaikka seuraavalla tavalla:

” Lyhyesti sanottuna kaksi vaimoa ja kolme poikaa. Onhan se konkreettista. Ja se on vaan harrastus... just joo. Se on seuraus. Voi olla, että puoliskokin löytyy lavalta. Semmoinen mahdollisuus on siis olemassa. ” Antti T2

Yksinäiset seuraa vailla olevat, eroavat merkittävästi niistä, jotka ovat tulleet pelkästään tanssimaan joko pariskuntina tai yksinään. Seurustelukumppania vailla olevat hakeutuvat herkemmin keskustelemaan tanssittavien kanssa. Jos mielenkiintoa riittää, voi tiettyä ihmistä hakea tanssimaan useammin. Varmana kiinnostuksen merkinä pidetään sitä, että toista haetaan tanssimaan kolme kertaa saman illan aikana (Koponen 2002, 38). Tosin tämäkään sääntö ei aina päde, esimerkiksi jos tanssijoita on vähän eikä valinnanvaraa juuri ole. Väärinkäsitysten mahdollisuus on siis olemassa. Tanssijat kuulostelevat toistensa reaktioita ja usein kahden tanssin aikana jutellessa voi selvittää samoja mielenkiinnon kohteita tai mielenkiinto voi muuten herätä illan aikana. Myös havainnointikauteni aikana muodostui uusia parisuhteita, jotka olivat alkaneet osittain tai kokonaan tanssilavalla tai muuten tanssiharrastuksen parissa. Tuttavuuden tekoa ja juttelua esiintyi siis melko paljon.

Eräs nuori noin 30-vuotias kaunis nainen tuli tanssilavalle. Hänellä oli pitkät mustat hiukset ja farkut. Nainen ehti tuskin sisälle tanssilavan puolelle, kun nuorehko mies haki häntä tanssiin. He tanssivat useamman kerran illan aikana ja olivat välillä kahvionkin puolella. Lisäksi he juttelivat ja nauroivat paljon. Mies oli selvästi innoissaan naisen seurasta, vaikka hän tanssi muidenkin kanssa. Hän keskusteli mielellään myös muiden nuorten naisten kanssa. Loppuilasta mies kuitenkin poistui lavalta saman miesystävänsä kanssa, jonka kanssa oli tullutkin lavalle, ja nuori nainen jäi istumaan tanssisalin puolelle penkille. (Ote muistiinpanoista)

6.4.3 Artistin pakeilla

Fanikulttuuri on selvästi havaittava ilmiö, joskin tutkimuslavoillani varsin pienimuotoinen. Samat ihmiset voivat kiertää lavoja tietyn orkesterin tai esiintyjän perässä. Suuret ihailijamäärät kuulunevat enemmän suurten tanssilavojen ja tunnettujen artistien pariin.

”Sit on niitä, jotka tulee artistin takia. Käyvät siellä missä ne esiintyvät. Korsu-orkesteri on hyvä esimerkki siitä. Se yks pariskunta oli käynyt 68-69 kertaa Korsua kattomassa.” Maria Y2

Valtaosa faneista tulee tanssilavalle tanssimaan, osa taas tulee tanssimaan ja kuuntelemaan artistia. Havainnointini aikana näin vain muutamia ihmisiä, jotka olivat lavalla pelkästään kuuntelemassa artistia. Nämä fanit saattavat seisoskella lavan edessä artistin esiintyessä seuraten esiintymistä intensiivisesti. Miespuoliset ihailijat näyttävät keskittyvän naisartisteihin ja päinvastoin. Naiset ovat aktiivisempia ja avoimemmin ihailevalla kannalla kuin miehet.

Miesartistin esiintyessä hieman vanhempi nainen nojailee lavaan ja katsoo artistia ihailien. Naisfani on yksin lavan edustalla ja seisoo siinä useiden kappaleiden ajan. Artisti osoittaa naiselle ajoittain huomiota katsomalla tätä, jolloin tuntuu, että artisti laulaa juuri tälle naiselle. (Ote muistiinpanoista)

Tanssijat kokevat fanien joskus tukkivan tanssilattian ja muodostavan muurin lavan eteen. Toisaalta nämä musiikkia kuuntelevat ihmiset voi kiertää tanssilattialla eikä heistä ole suurempaa haittaa. Artistin keikan jälkeen muodostuu nimikirjoituksia hakevien jono lavan eteen. Artistilla on usein mukanaan fanikortteja, joihin hän kirjoittaa nimensä. Myös muut tanssijat saattavat hakea nimikirjoituksen mukavaksi kokemiltaan artistilta. Artistin tapaaminen ei siis ole välttämättä ennalta suunn

niteltu. Fani voi saada nimikirjoituksen myös paperilapulle tai käsivarteen, kuten eräs nuori mies naisartistilta. Fanit myös vaihtavat muutamia sanoja ja kuulumisia artistien kanssa tai kiittävät keikoista. Jopa halaus on mahdollinen.

Nuoren naisartistin poistuessa lavalta ja kävellessä jo lavan ulkopuolella, tulee häntä vastaan nuorehko mies, joka pyytää nimikirjoitusta. Paperin puuttuessa mies ojentaa kätensä kohti artistia ja toivoo tämän kirjoittavan siihen. Naisartisti kirjoittaa nimensä miehen käsivarteen ja mies saa vielä halauksen toimenpiteen lopuksi. (Ote muistiinpanoista)

Tanssijat suhtautuvat esiintyjiin eri tavoin. Osa kiinnittää heihin huomiota enemmän kuin toiset. Osalle tanssijoista esiintyjät tuntuvat olevan sivuseikka eikä heihin juurikaan kiinnitetä huomiota. Osa tanssijoista taputtaa artistille ja tai orkesterille kappaleen jälkeen, osa ei. Yleensä tanssijat kuitenkin ovat tietoisia siitä, kuka on illan artisti tai orkesteri. Tanssijat saattavat suhtautua artisteihin ja orkestereihin myös heidän työtään kunnioittaen. Tanssihaastateltavani toteaa:

” Tanssi-illan päätteeksi artistit jäävät siihen lavan reunalle ihan sitä varten, että niillä on niitä nimmarikortteja, joihin ne laittaa nimmarin. Moni on sitten joka fanittaa heitä, niin...halluuvat sitten olla jonkinlaisessa kontaktissa. Oon itekkin monta kertaa, kun oon huomannu, että siinä se artisti on, niin ottanu sen kortin. Ei että keräilisin niitä, mutta se on tavallaan jonkinlainen kunnianosoitus hänelle, että hän tekkee sitä työtä ja että ihmiset on kiinnostuneita. Se on jonkinlaista palautetta, että tullaan niitä nimmareita hakemaan. ” Maire T1

Tanssijat myös ohjaavat toimintansa kautta koko illan kulkua. Tanssijat inspiroivat toisiaan ja muusikoita sekä sanallisesti että ruumiillisesti. (Suutari 2000, 99.) Kaikki lavalla olijat vaikuttavat siis tanssi-illan onnistumiseen ja he voivat omalla toiminnallaan ohjata illan tunnelmaa ja illan etenemistä. Tanssijat voivat esimerkiksi esittää toiveita haluamistaan kappaleista ja orkesteri voi myös kysyä minkä tanssilajin kappaleita yleisö haluaa kuulla. Yleisön ja orkesterin välillä on siis vuorovaikutusta (Suutari 2000, 196).

6.5 Tanssit miesten ja naisten näyttämönä

6.5.1 Asuvalinnat

Nopeasti katsottuna pukeutuminen on aika samantyylistä, mutta lähempi tarkastelu tuo esille myös eroavuuksia. Seuratanssijanaiset suosivat capreja tai legginssejä ja tunikoita, mikä tuntuu olevan

muotivirtaus. Aktiivisesti tanssia harrastavat miehet pukeutuvat paljon hengittäviin teknisiin urheiluvaatteisiin ja jos pari harrastaa tanssia seuratasolla, on mies usein pukeutunut urheiluvaatteisiin, mutta nainen ei. Naisilla urheiluvaatteita on harvoin.

Tavalliset tanssijat pukeutuvat vaihtelevasti ja erilaisia tyylejä löytyy. Tavallisimmat asusteet ovat naisilla housut tai hame ja pusero tai mekko ja miehillä suorat housut tai farkut tai farkku-tyyppiset housut ja lyhytihainen kauluspaita tai t-paita. Myös pukuja ja puvuntakkeja näkyy, joskin vähän. Vanhanajan kukkamekkoja ei juuri näy ennako-oletuksista huolimatta. Kukkamekon voidaan katsoa edustavan jonkinlaista tanssilavakulttuurin ihannenormia, romanttista kuvaa aidosta lavakulttuurista (Laine 2003, 78). Hameiden määrä lisääntyy kesän edetessä ja sään muuttuessa. Ilman lämmentyä hameen käyttö tuntuu mukavammalta kuin housujen.

Pukeutumisella voi herättää huomiota, korostaa omaa persoonallisuutta, naisellisuutta tai miehisyyttä tai sulautua muiden tanssijoiden joukkoon. Poikkeavat tyylit erottuvat edukseen: yleensä persoonallisten pariin molemmat osapuolet pukeutuvat muista poikkeavasti. Luultavasti he pukeutuvat samoin myös tanssilavan ulkopuolella. Esimerkkinä pukuun sonnustautunut vanhempi mies, jolla oli parina näyttävään mekkoon pukeutunut nainen ja nuori pari, joka oli pukeutunut rennosti. Miehellä oli ruudullinen kauluspaita ja hattu sekä farkut ja naisella hame ja pusero. Parin tyyli sopi hyvin yhteen, mutta erottui muista. Myös mustiin pukeutuneita pareja on nähtävillä ja persoonallisuutta voi korostaa vaikkapa huivilla. Myös samansävyinen kuten mustavalkoinen pukeutuminen erottaa jotkut parit muista. Pari ikään kuin sulautuu yhteen tanssitaidon, pukeutumistyylin ja sen värityksen avulla. Tanssimaan voi tulla myös täysin poikkeavassa asussa: nuori nainen oli pukeutunut tiukkaan urheilutoppiin ja erittäin lyhyeen hameeseen sekä kiiltäviin ihonvärisiin sukkahousuihin. Persoonallisuuden ja omaleimaisuuden korostaminen oli tyypillistä tällaisille nuorille, yksin tanssimaan tulleille, hyvin tanssiville naisille tai joillekin pariskunnille iästä riippumatta.

Miehet eivät sano vaatetuksen vaikuttavan hakemiseen, vaikka vastaavasti naistanssija (T1) kertoo hameessa saavan enemmän hakijoita. Joku mies on sanonutkin naistanssijalle, että on kiva, kun naisella on hame. Toisaalta tanssiva mies (T2) sanoo vaatteiden poikkeavan värityksen olevan eräs tekijä, joka voi vaikuttaa hakemiseen. Jos monella on päällään mustaa, punainen tai valkoinen erottuu joukosta. Hametta hän kuvaa näyttäväksi pyörähdyksissä ja ehkä naiselliseksi, mutta ei nosta sitä mitenkään erityisasemaan. Hame voi luoda naisellisuuden illuusion ja saattaa olla näyttävämmän näköinen tanssiessa ja pyörähdyksissä. Housut taas mahdollistavat vapaamman tanssimisen, jos tarkoituksena on tehdä esimerkiksi taivutuksia tai varsinkin heittoja.

Yleensä siisti pukeutuminen on riittävää sekä naisilla että miehillä. Pukeutuminen on myös käytännöllistä eikä hyvin lyhyitä hameita tai pieniä paljastavia puseroita juurikaan ole. Kesäkuumalla pukeutuminen tosin kevenee, kuten eräs nuorehko nainen shortseissa osoitti. Mielestäni shortsit eivät kuitenkaan heikentäneet hakumenestystä, päinvastoin. Naisena katson kuitenkin mielelläni kauniisti ja tyylikkäästi pukeutuneita naisia ja arvioin tanssijoiden pukeutumistyylejä. Erikoiset ja persoonalliset vaatteet ja asusteet tuovat tanssilavoille vaihtelua ja piristystä.

Pukeutuminen on tilannekohtaista ja tunnepohjaista. Vaatteet valitaan ennen lähtöä tiettyjen tunteusten ja mielihalujen perusteella, mutta myös käytännön syistä, esimerkiksi sään mukaan. Osalla on tietyt tanssivaatteet, jotka sitten puetaan aina ennen tanssi-iltaa. Kaiken kaikkiaan tanssilavapukeutuminen on hyvin perinteisten sukupuoliroolimallien mukaista eikä poikkeamia juurikaan ole. Tanssi-iltaan valmistautumiseen kuuluu oleellisesti tanssivaatetuksen varaaminen. Välttämättä tanssivalmistelut eivät kestä kauan eikä vaatetukseen kiinnitetä huomiota paljoa.

”Kait sitä pitää jotain vaatetta ehtii... Ei siihen oikeesti mee aikaa. Joskus saattaa lähtö tulla tunnin varoajalla. Ei mulla oo sen kummenpia traditioita eikä valmisteluja. Vähän naamaa ojennukseen ja hiuksia jotenkin ja joku vaate päälle.” Maire T1

Hyvät tanssikengät ovat tärkeä asia. Hyvät kengät luistavat ja antavat miehillä tukea. Kenkä ei saa olla liian korkea- eikä liian matalakorkoinen. Huono kenkä voi aiheuttaa esimerkiksi selkävaivoja, joten tanssikenkiin kannattaa panostaa. Yleensä harrastuksen aloittaneet hankkivatkin ensimmäiseksi kunnolliset tanssikengät.

”Ihan ensin piti lähteä kengät hommaamaan. Mulla oli sellaset kiilakärkiset nilkkaremmikengät, jotka ei oikeen pysyneet jalassa. Oli, että tanssii pitäis, mutta kun kengät ei pysy kunnolla jalassa.” Maire T1

Tanssilenkkarit, tanssitossut tai haljasnahkapohjaiset tanssikengät ovat parhaimmat. Myös mustavalkoisia tai punavalkoisia tanssikenkiä, joita pidetään todella hyvien tanssijoiden merkinä, näkyy tanssivoilla, joskin aika vähän. Tanssilenkkarit tai -tossut tuntuvat olevan suosituimmat kengät, joskin naiset välttävät lenkkareiden käyttöä hameen kanssa. Tanssikenkiä pidetään merkittävänä symbolina tanssijoille, koska ne voivat kertoa tanssijan kuuluvan johonkin ryhmään (Laine 2003, 78). Tanssilavalla näkee kuitenkin monenlaisia kenkiä: korkeakorkoisia kenkiä, matalia kävelykenkiä, kumipohjaisia kenkiä sekä varvassandaaleja ja tennareita. Yleensä nämä tanssiin huonosti sopi-

vien kenkien haltijat ovat satunnaisia kävijöitä ja ovat kenties lavalla vain tutustumassa. Huonotkaan kengät eivät estä tanssimista. Yleensä hyvät, nuoret naistanssijat voivat korostaa persoonallisuuttaan myös kengillä. Eräs nuori hyvin tanssiva nainen oli laittanut jalkaan vaaleat kengät, joiden pitkäät nyörit oli kierretty jalkojen ympärille kuten balettitosuissa. Kengät olivat näyttävät eivätkä jääneet huomaamatta.

6.5.2 Toimijuus ja tyyli: hulluttelu vai tosikkomaisuus?

Sekä hulluttelu että tosikkomaisuus on tanssilavoilla mahdollista. Toisilla esiintyi huumoria tanssissa tai tanssilattialla ennen tanssikappaleen alkua ja niiden välillä. Eräs mies hullutteli väänтелеillä vartaloaan hassusti ja huvittamalla näin muita tanssijoita ja omaa pariaan. Myös oma tanssittajani yritti saada minut nauramaan kesken tangon pysähtymällä, tuijottamalla silmiin ja vääntämällä kasvojaan. Saatuaan minut nauramaan hän vielä torui siitä, että olin nauranut hänelle. Hulluttelu tuntuu olevan miehille naisia ominaisempaa toimintaa.

Kaikki eivät suhtaudu tanssiin kuitenkaan kovin leppoisasti, vaan osalle se tuntuu olevan totista toimintaa. Eräs miestanssija ja hänen parinsa tuntuivat suhtautuvan tanssiin aina vakavasti. Sama käytös jatkui myös tanssilattian ulkopuolella miehen käyttäytyessä epäkohteliaasti terassialueella istuvaa naista kohtaan. Osa tanssijoista harjoittelee tanssimista ja tanssii illan aikana mahdollisimman paljon. Heidän suorituksensa on keskittynyttä ja määrätietoista ja siinä mielessä tosikkomaista.

Osa suhtautuu tanssimiseen vakavasti myös siten, että huonompaa tanssijaa yritetään kouluttaa ottamaan askeleet oikein. Tanssiminen mielletään suoritukseksi, jonka pitää onnistua rikkeettömästi. Opetustehtävän voi suorittaa monella tapaa, eikä kovin tiukka ohjaaminen tuota hyvää tulosta, eikä ainakaan mielihyvää yhteisestä tanssista. Opetettavalle voi tulla tunne, että hän on huonompi kuin toinen, toiminnan kohde, jota yritetään saada ruotuun ohjaamalla ja opettamalla paremman toimijan taholta. Tuntematon nainen, jonka tanssitaitea ei ole pystynyt seuraamalla arvioimaan on täysi arvoitus ja parin tahdin tanssiminen voi olla hyvälle miestanssijalle koettelemus (T2).

Tanssin hyvin tanssivan pitkähkön, hoikan noin 54-vuotiaan miehen kanssa. Mies neuvoi minua tanssin aikana, mutta koin neuvonnan tukalaksi, koska miehellä oli hieman käskevä tyyli. Hän yritti ohjata minua pyörähtämään oikein tai ottamaan oikeita askelia käden ali tanssissa tönäisemällä käskevästi kädellään. Liian voimakas ”viskaaminen” pyörähdykseen lisäsi her-

mostuneisuuttani, jota ei vähentänyt sekään, kun hän kehotti minua olemaan kiirehtimättä. Huomasin hätäileväni yhä enemmän ja sitä huonommin tunsin taas osaavani tanssia. Aloin hermostua, koska en kokenut osaavani ja ajattelin, että mies olisi halunnut korkeampaa tasoa olevan tanssijan. Hän haki minua kuitenkin useamman kerran, ja luulen sen johtuvan siitä, että valinnanvaraa ei ollut kovinkaan paljon. Vaikka hän oli sopivan pituinen, tuntui että en ollenkaan sopinut hänen askeleisiinsa ja tyyliinsä. (Ote muistiinpanoista)

Naisena tanssiessa voi tuntea olevansa objekti, jota ohjataan. Tanssikursseilla usein korostetaan sitä, että naisen tehtävä on seurata miestä ja että tehtävä kannattaa jättää kiltisti miehen harteille. Naista voidaan kutsua ”tytsyksi” tai tytöksi, joka pyörähtää, kun mies pyöräyttää. Ohjeet liittyvät tiivisti paritanssin luonteeseen, jossa toinen tanssijoista on viejä ja joutuu päättämään tanssin etenemisestä. Vastaavasti myös miehiä voidaan kutsua pojiksi, ukoiksi tai isänniksi, joten tällainen hyväntahtoinen nimittely tuntuu kuuluvan opetuksen luonteeseen. Ohjattavuus voi tulla ilmi myös humoristisessa keskustelussa. Erä miestanssija sanoi toiselle miestanssijalle tanssien välissä, että hän ohjastelee tanssittamaansa naista samalla kun veti naista hieman itseään kohti. Vaikka toteamus oli humoristinen ja mies selvästi mielissään naisen seurasta, ilmaisi tuo naisen ohjattavuus -toteamus paritanssin määrääjän aseman paremmaksi kuin sen, joka on ohjattavana, ikään kuin neuvottavan asemassa.

Tanssin aikana keskitytään suoritukseen, mutta tanssivarmuus tuo tanssiin myös ilon ja vapautumisen. Toisaalta jos viejä ei ole kovin varma vaatii keskittymien myös oman veronsa. Varmuus ja taito mahdollistavat väljemmät toimintaraamat tanssin aikana, jolloin voi keskittyä useampaan asiaan samaan aikaan. Usein tosikkomaisuus tai hulluttelu liittyy kuitenkin ihmisen persoonallisuuteen. Hyväkin tanssija voi olla erittäin tosikkomainen, mikä mielestäni latistaa tanssin tunnelmaa. Tanssiminen on kuitenkin iloinen asia, eikä sitä pitäisi ottaa kovin vakavasti. Iloisesti tanssiin suhtautuvat eivät ota virheitä vakavasti.

Pari, joka ei ole ennen tanssinut keskenään, hakee tanssityyliä. Mies on selvästi naista parempi ja nainen harjoittelee ja tekee myös virheitä. Virheen jälkeen molemmat nauravat ja jatkavat eteenpäin. (Ote muistiinpanoista)

Erään musta-valkoiset tanssikengät omistavan seuratanssijan tullessa hakemaan, tunsin pelkoa ja riittämättömyyttä. Mies tanssi vauhdikkaasti ja osasi selvästi asiansa. Paremmasta osaamisestaan huolimatta mies hymyili ja nautti tanssista. Mies tynnyttelikin minua kehottaen vain nauttimaan

tanssista: *”Ne ovat vain kengät, ei sen enempää. Jos innostun liika, minua saa lyödä. Jos suhtautuisin tähän liian vakavasti, lopettaisin tämän kokonaan!”* Tanssihetkestä jäi positiivinen mieli. Myös tanssinopettaja tyyntyytelee sanoessani saavani rimakauhun hänen hakiessaan. *”Ei tämä ole vakavaa. Hyvin se menee. Miksi pelkää? Joko se rimis lähtee?”* Tanssiin voi siis suhtautua eri tavoin ja usein hyvät tanssijat voivat olla sängen huomaavaisia omasta osaamisestaan huolimatta. Tanssipartnerin huomioiminen on kuitenkin olennainen osa paritanssin viehätystä. Molempien osapuolten on tarkoitus viihtyä eikä liian tosikkomainen asenne auta asiaa.

Tanssilavoilla on myös muita hulluttelijoita, joita voisi kutsua juhlijoiksi. Lavalla käy polttareita viettäviä tyttöporukoita, jotka tanssivat keskenään humppaa. Tuleva morsian on pukeutunut vaaleanpunaiseen röyhelömekkoon ja hänellä on päässään prinsessa kruunu ja kädessään taikasauva. Lavalla näkyy myös kylän nuoria, jotka ovat päättäneet tulla lavalle katsomaan tapahtumia ja kokeilemaan tanssimista osaamattomuudesta huolimatta. Nämä satunnaiset tanssilavoilla käyvät ihmiset saattavat myöhemmin tulla lavoille tanssimaan saatuaan tällä tavoin, hulluttelun kautta, kosketuksen lavakulttuuriin. Lavaa voidaan siis pitää jonkinlaisena ”hulluttelu” näyttämönä, jossa voi vapaasti esiintyä tanssilavaetiketin vastaisesti tietoisena käyttäytymisen erilaisuudesta ja siitä, että sen avulla herättää huomiota ja erottuu muista.

6.5.3 Hyvät ja huonommat tanssijat

Hyvän tanssijan erottaa tanssityylistä. Hyvä tanssija osaa tanssia monipuolisesti eli hallitsee kaikki tanssilajit tai ainakin tavallisimmat tanssit. Hyvä tanssija käyttää myös tanssitilaa monipuolisesti ja usein tanssiminen etenee muita vauhdikkaammin. Hyvät tanssijat myös pääsevät muita enemmän tanssimaan ja näin heidän tanssitaitonsa karttuu edelleen. Kun haettava osaa tanssia monipuolisesti, häntä voidaan hakea tanssiin kuin tanssiin. Hyvät tanssijat ovat myös aktiivisia hakijoita ja aktiivisesti hakurivistössä seisovia. Usein hyvät naistanssijat tietävät ketkä miehet osaavat tanssia ja hakevat juuri heitä rohkeasti. Motiivina on useinkin halu päästä tanssimaan mahdollisimman paljon. Hyvät tanssijat ovat usein itsevarman oloisia, koska hallitsevat tanssitilanteen ja tanssilajit ja kokevat näin olevansa varmoilla vesillä eikä epäonnistumisen pelkoa ole.

Moni tanssija arvioi oman tanssitaitonsa alakanttiin, koska tanssitaidon arvioiminen on hankalaa. Useat osaavat arvioida taitojaan muilta tanssijoilta saamansa palautteen avulla. Toiset tanssijat saattavat kehua tanssijan vientitaitoa tai tanssitaitoa yleensä tai kertoa puutteista, joita tanssijalla on.

Yleensä varsin hyväkin tanssija voi kuvata itseään tasaiseksi, kohtalaiseksi tai melko hyväksi, mutta ei kuitenkaan hyväksi tanssijaksi. Paljon tanssineilla on selvästi halu kehittyä ja oppia uusia kuvioita. Valmiiksi tanssija ei tanssijoiden kommenttien mukaan tule koskaan. Siinä piileekin yksi tanssimisen viehätysten salaisuuksista: aina on mahdollisuus tulla paremmaksi ja oppia uutta. Jostain syystä tanssitaitoa arvostetaan kovasti ja tuntuu myös, että tanssikulttuuri on aika korkealle nostettua, mikä puolestaan voi aiheuttaa osalle ihmisistä rimakauhua lähteä lavalle. Käsitys, että lavalle ei voi mennä ilman tanssitaitoa on väärä.

Hyvät tanssijat ovat useimmiten käyneet tanssikursseilla tai kursseilla ja voivat kuulua seurataanssi- tai kilpatanssiseuraan. Tanssikursseja suositellaankin, koska niillä oppii perusaskeleet. Monet harrastajat käyvät kursseilla harrastusmielessä vielä tanssimaan opittuaan. Näin he voivat jatkaa lavatanssiharrastusta läpi talven hioen tanssitaitoa seuraavaa lavatanssikesää silmällä pitäen. Usein toiset tanssijat saattavat myös kysyä missä tanssiminen on opittu tai onko toinen käynyt jollain kurssilla. Tanssimisen oppimista siis korostetaan. Jossainhan taito on pitänyt hankkia.

Hyvät tanssijat saattavat myös hallita toisen sukupuolen tanssi-askleet. Varsinkin tanssinopettajat harjoittelevat molempien tanssijoiden askeleet. Miehet saattavat tanssia tanssikursseilla keskenään oppiakseen myös naisen askeleet, jolloin he pystyvät myös opettamaan paremmin. Myös naiset voivat opetella miesten askeleita. Tästä on apua naisille silloin, kun he tanssivat keskenään lavoilla miestanssittajien puuttuessa. Hyvillä tanssijoilla on myös lähes aina jonkinlaiset tanssikengät. Myös pukeutuminen on teknisempää ja käytännöllisempää erityisesti miehillä.

6.5.4 Onnistunut tanssi

Milloin sitten tanssi on hyvä? Tanssinharrastaja yrittää selittää hyvää tanssia, vaikka ei koe sitä kovin helpoksi tehtäväksi. Vaikka tanssia ei mielletä eroottiseksi, täytyy siinä kuitenkin olla jonkinlainen kemia tai tunne mukana ollakseen hyvä.

”Kaikki tapahtuu tosta vaan. Se on niin vaikeaa selittää. Siinä ei oo sitä, että just tää mies ois miellyttävä ja hyvä vaan se on vaan se fiilis. Siitä tulee se, niin kuin sanoin, pieni näytelmä. Kuuntelee sitten sen musiikin rytmiikan ja niissä sanoissakin voi olla jotain tosi hyvää. Yleensä se on se laulajan ääni jota jää kuuntelemaan, se rytmiikka. Ne ei oo eroottisia. Ei. No rumba saattaa olla sellainen, jossa käy leikillinen häivä. Se on niin viettelevää niin sanotusti. Par-

haimmillaan tanssi on kahden ihmisen välistä tietynlaista kemiaa kyllä. Pois siitä ylenpalttinen eroottisuus. Sitähän se ei oo.” Maire T1

Onnistunut tanssi edellyttää toisen ihmisen huomioon ottamista ja läsnäoloa. Hyvä viejä tanssii tanssin omalle tanssiparilleen ollen läsnä tanssissa. Sama koskee myös naista. Seinille pälyilevä nainen ei osoita kunnioitusta tai kiinnostusta tanssiparia kohtaan. Tilanteessa tulee helposti vaivaantunut olo ja tanssin toivotaan loppuvan.

”Hyvä viejä on sellainen, joka ei tanssi muille, vaan tanssii sen tanssin siinä.” Maire T1

Miestanssija kuvaa tanssimista myös naisen viihdyttämiseksi, koska mies ohjaa tanssia. Miehellä tuntuu olevan jonkinlainen vastuu siitä, että nainen viihtyy tanssin aikana. Tanssiminen on myös miehen roolista riippumatta jonkinlaista yhteistyötä ja paras tulos syntyy, kun pari tanssii yhdessä.

”Se voi sitten olla, että pyrkii tanssimaan sellaisen kanssa ketä tykkää niin se tuntuu sitten paremmalta. Se on yhteistyötä, tiimityötä tai parityöskentelyä. Se on suhteessa siihen toiseen, siihen toiseen tanssijaan.” Antti T2

Tanssiminen on myös helppoa silloin, kun tanssitaiteinen mies vie naista määrätietoisesti ja varmasti. Tällöin naisen on helppo seurata eikä tarvitse jännittää onnistuuko tanssiminen vai ei. Yleisesti hyvällä tanssijalla on hyvä rytmitaju ja perusaskelten ollessa hallussa voidaan myös tanssiin lisätä mielikuvituksen kautta uusia kuvioita. Hyvä viejä huomioi myös tanssiparin tanssitaidon eikä tee liian vaikeita kuvioita, jos tanssipari ei niitä hallitse. Hyvä viejä ei esittele omia taitojaan toisen kustannuksella. Hyvä viejä ottaa huomioon myös muut tanssijat.

Hyvä naistanssija seuraa ja liikkuu kevyesti ja reagoi viejän eli miehen liikkeisiin ja ohjaukseen herkästi. Naisen asema hyvänä vietävänä korostuu miestanssijoiden puheessa. Naisen on tultava vähän perässä, mutta ei liikaa, koska silloin nainen jarruttaa. Vastaavasti jos nainen menee miehen liikkeen edelle, niin tanssi menee viemiseksi. Naisen on pysyttävä omassa roolissaan hyvin. Naisen olisi toisaalta myös osattava tukea tanssilajissa. Esimerkiksi polkan tanssimisessa voi pyörimisen aikana testata rytmitajua, tahdissa pysymistä. Hyvän vietävän kanssa on helppo tanssia ja se on yksi osa onnistunutta tanssia. Tanssi ikään kuin sujuu ilman suurempaa ajattelemista ja tekee siitä viejälle helppoa. Nainen voidaan siis määritellä ”hyväksi vietäväksi” ja mies puolestaan ”hyväksi viejäksi”.

si”. Nainen voi myös olla se, joka ei osaa tanssia. Erään miestanssijan sanoin: ”*kaikki naiset eivät osaa tanssia.*”

”Siinä on hirveesti eroja, siinä naisen viettävydessä sen tanssin suhteen. Sen huomaa äkkiä. Sit pitää kuitenkin osata vähän aikaa kuunnella ja katella. Ettei ala heti kampeemaan, että jos saisi sen naisen muutenkin siitä pyörähtämään. Nainenhan ajattelee sitä omasta näkökulmastaan. Siinä pitää tehdä vähän... yhteistyötä siitä huolimatta vaikka ei puhu mitään.” Antti T2

Hyvänä tanssi-iltana pidetään yleensä tanssi-iltaa, jolloin saa tanssia paljon ja useiden eri ihmisten kanssa. Myös eri tyylien kokeileminen ja tanssin monipuolisuus korostuvat. Samanlaiseen johtopäätökseen on tullut myös Suutari (2000, 110, 113) tutkiessaan tanssimusiikkia suomenruotsalaisten keskuudessa. Hyvä tanssi-ilta voi olla myös ilta, jolloin olet tanssinut vaikkapa yhden hyvin tanssivan itsellesi sopivan tanssiparin kanssa.

6.6 Lavatanssi-ilta vuonna 2011

Lavalle tullessa mennään lippuluukun kautta lavan etualalle, aidatulle sisäpiha-alueelle, josta pääsee wc-tiloihin ja sisälle lavalle sekä terassille. Järjestysmies painaa käteen leiman, jonka turvin voi palata myöhemmin takaisin, mikäli poistuu välillä aidatulta alueelta. Jotkut käyvät ensin siistiyty-mässä tai menevät suoraan tanssilavalle joko kahvion puolelle tai tanssilattialle. Sisällä on mahdollisuus vaihtaa tanssikengät. Ulkokengät voi jättää eteiseen naulakon läheisyyteen ja samalla ripustaa takin tai kassin naulakkoon. Vartioitua narikkaa ei ole ja tavarat jäävät naulakkoon tanssijan omalla vastuulla.

Orkesterin jäsenet ovat kahvilla ennen tanssi-illan alkua. Vähän ennen kello kahdeksaa he menevät lavalle virittämään soittimiaan ja alkavat soittaa kello 20.00. Ensimmäisten kappaleiden aikana ei tanssiyleisöä ole vielä kovinkaan paljon ja vain muutama pari tanssii aktiivisesti. He ovat tulleetkin paikalle heti orkesterin aloittaessa. Orkesteri poistuu ensimmäiselle tauolle kello 20.45 ja palattuaan tauolta kello 21.00, on tanssilattialla jo enemmän tanssijoita. Musiikkia on soitettu levyiltä orkesterin tauon aikana ja aktiiviset parit ovat jatkaneet tanssimista myös sen aikana.

Kun illan artisti aloittaa kello 22.00, alkaa väkeä virrata sisään ja hakurivistössä syntyy elämää ja liikehdintää. Haettavia ja hakijoita on enemmän kuin aikaisemmin. Osa miehistä lähtee hakemaan naisia ennen kuin orkesteri aloittaa kappaleen, saadakseen haluamansa tanssiparin. Nopeus tuntuu olevan valttia. Lattialla on tungosta ja keskustelu on vilkasta. Ajoittain keskitytään kuitenkin pelkästään tanssimiseen hyvin intensiivisesti. Ihmiset ovat iloisia ja seurallisella tuulella, onhan kesä juuri alkamassa.

Illan edetessä tunnelma tiivistyy. Tanssijat ovat tarkkailleet toisiaan ja valtaosa on jo tanssinut. Sekahaun aikana miehet ovat aktiivisia ja hakevat naisia hakurivistä ja hakupenkiltä. Naisten tunnin aikana miehet joutuvat puolestaan hakujen kohteeksi. Naiset menevät nopeasti kohti miesrivistöä, kohti haluamaansa tanssikumppania. Naisia on enemmän kuin miehiä, joten miesten mahdollisuudet

päästä tanssimaan ovat hyvät. Osa miehistä seisoskelee hieman kauempana portailla tarkkaillen tilannetta.

Tanssijoiden tauot ajoittuvat orkesterin taukojen aikaan. Myös polkan tahtien alettua osa tanssijoista käyttää tilaisuutta hyväkseen ja menee juomaan vettä ulkona olevasta vesiautomaatista. Kertakäyttöiseen muovimukiin kirjoitetaan nimikirjaimet ja se laitetaan seinällä olevaan naulaan seuraavaa kertaa varten. Samalla jutellaan tuttujen kanssa tai vaihdetaan muutama sana ventovieraiden kanssa. Kahden polkkatahdin jälkeen palataan hakurivistöön tai suoraan lattialle oman tanssiparin kanssa. Polkan tanssijoitakin löytyy tanssin nopeasta temposta huolimatta.

Osa tanssii lähes koko illan. Osa tanssii osan aikaa ja levähtää välillä. Rytmitys riippuu tanssiparin kunnosta, tanssitaidosta tai muita mielihaluista. Yksinäiset tanssijat tekevät samankaltaisia valintoja. Pariskunnat tanssivat intensiivisesti tai sitten hyvin korrektisti ja yksin tulleet tanssijat asiallisesti usein aivan vieraan ihmisen kanssa. Tanssiparin etäisyydestä voi päätellä parin suhteen. Lähekkäin seisoskelevat tai toisiaan koskettelevat pariskunnat ovat selvästi kiinnostuneita toisistaan. Useat pariskunnat taas seisoskelevat odottaen uuden musiikkikappaleen alkamista erillään kommunikoiden hyvin vähän.

Osa tanssii tosissaan, osa vähemmän tosissaan ja jotkut ovat lavalla vain seuraamassa tanssimista. Hauskanpidosta ei oikein voi puhua, mutta jonkinlaista seuranhakua on ilmassa. Muutama nuorehko nainen juo olutta ja muutama yksinäinen mies on vain juomassa olutta. Tilannetta seurataan sivusta ja kenties toivotaan tanssiinkutsua. Villatakkeja, takkeja ja laukkuja ripustetaan ikkunan kahvoihin ja välillä vaatteita puetaan päälle ja riisutaan sen mukaan onko kuuma vai kylmä. Alkukesän ilta on sään suhteen arvaamaton.

Musiikki kantautuu ulos asti. Miesten rivistö on tukkinut tanssilavalle johtavan sisäänmenopaikan ja tanssiparit pujahtelevat heidän välistään lattialle. He etsivät tanssipaikan, ottavat tanssiasennon ja ryhtyvät tanssimaan. Loppuillasta, kun orkesteri ilmoittaa viimeisen valssin alkavan tanssilattialla on noin kuusi paria. Valtaosa tanssijoista on lähtenyt pois artistin lopetettua, vaikka orkesteri vielä jatkaa. Viimeinkin lattialla on tilaa pyörähdellä ja valssi sujuu useimmilta lennokkaasti. Viimeisen valssin jälkeen on kotiin lähdön aika. Osa vaihtaa tanssikengät toisiin kenkiin ja siirtyy parkkipaikalle autoja kohti. Kotimatka voi alkaa. Alkukesän ilta on viilennyt ja villatakki on tarpeen. Tanssilava hiljenee kunnes seuraavana lauantaina sama näytelmä toistuu hieman eri tavalla, hieman eri esiintyjillä, mutta periaatteessa saman kaavan mukaan.

7 LAVATANSSIT YHTEISKUNNAN MUUTOKSISSA

Tutkielmassani pyrin selvittämään tanssilavakulttuuria useammasta näkökulmasta tarkastellen kullissien rakentajien eli lavatanssien järjestäjien ja pääosan esittäjien eli tanssijoiden tanssilavoille antamia merkityksiä seuraten samalla tanssilavojen tuotteistumista eli miten tanssilavailta ja -kausi rakennetaan ja miten tanssilavat saadaan toimimaan. Paritanssien sukupuolinen toimijuus oli myös tarkasteluni kohteena. Näkökulmani monipuolisuus antaa hyvän kokonaiskuvan tanssilavoista, vaikka paneutuminen vain tanssilavojen tuotteistumiseen tai sukupuoliseen toimijuuteen olisi sy-

ventänyt tietoa tanssilavojen luonteesta entisestään. Seuraavaksi tarkastelen vielä aihetta tutkimuskysymysteni pohjalta kooten tutkielmani tuloksia ja pohtien tanssilavakulttuurin merkitystä.

7.1 Tanssilavakulttuurin moninaiset merkitykset

Tanssilavatoimintaan osallistuminen tuottaa siihen osallistuville merkityksellisiä kokemuksia riippuen toimijan motiiveista. Tanssilavakulttuuri voi olla merkityksellistä yksilöllisellä – yhteisöllisellä – alueellisella tai jopa valtakunnallisella tasolla. Merkitykset vaihtelevat sen mukaan mitä kukin lavatanssiharrastaja tai tanssilavatoimija tekee tai haluaa.

Lavatanssit ovat järjestetty kokonaisuus, jonka takana on ryhmä toimintaa organisoivia ihmisiä. Onnistunut lavatanssi-ilta vaatii paljon työtä, joka on saatettu aloittaa jo edellisen vuoden puolella varaamalla esiintyjiä ja orkestereita. Tanssien eteen on siis uhrattu aikaa, joka jää usein pääosan esittäjiltä eli tanssijoilta huomaamatta. Usein nämä kulissien takana toimivat ihmiset jäävät huomioidatta vaikka heitä tavataan tanssi-illan aikana erilaisissa tehtävissä kuten järjestysmiehinä, buffetin hoitajina, lipunmyyjinä ja makkaranmyynnissä. Järjestäjät myös vastaavat illan toimivuudesta tarkkaillen tapahtumia ja mahdollisia puutteita ja ongelmia. He myös kuuntelevat tanssijoiden toiveita ja yrittävät vastata niihin.

Yrittäjille tanssilavatoiminta on liiketoimintaa, jonka odotetaan tuottavan voittoa ja menestyvän. Kovan työn tekeminen ilman taloudellista menestystä ei ole kovin järkevää. Toisaalta yrittäjät ovat innostuneita myös tanssilavatoiminnasta kulttuurisena ilmiönä. Toimintaan halutaan uskoa ja sen halutaan menestyvän ja jatkuvan. Ajatus lavasta osana kylää ja sen toimintaa koetaan merkitykselliseksi. Yrittäjähenkisyys on kuitenkin oleellinen asia toiminnan menestymisessä.

Urheiluseuran toimijoille tanssi-iltojen järjestäminen on vapaa-ajan muoto, tapa viettää aikaa, tavata muita talkoolaisia ja kyläläisiä ja toimia yhdessä muiden kanssa. Sitä kuvataan myös elämäntavaksi ja tottumukseksi. Yhteisöllisyys ja yhdessä toimiminen tuntuvat talkoolaisille luonteiselta tavalta toimia. Talkoolaiset vaikuttavat olevan aktiivisia ihmisiä osallistumalla myös helposti muunlaiseen toimintaan. Jotkut talkoolaiset tuovat lapsiaankin mukaan toimintaan toivoen, että talkootyön siemen jäisi itämään lasten mieliin. Tanssia harrastavia talkoolaisia motivoi urheiluseuran antamat ilmaiset tanssiliput, joita voi käyttää muina kuin omina työiltoina. Orkesterin jäsenten ja artistien tunteminen tuntuu myös olevan talkootyöhön innostava ja mukavaksi koettu asia. On kiva tuntea

esiintyvä artisti ja seurata hänen uraansa. Artisteista ja orkesterin jäsenistä tuleekin usein jonkinasteisia tuttuja.

Talkoolaisten parissa vaikuttaa olevan hyvä yhteishenki. Tehtävät jaetaan tasapuolisesti ja kaikki osallistuvat voimavarojensa mukaan. Toiminta vaatii aktiivisuutta ja halua saada yhteinen projekti menestymään. Kylän urheiluseuran tukeminen omalla työpanoksella koetaan merkitykselliseksi, koska työn avulla voidaan taata seuran toiminnan jatkuminen. Joillakin talkoolaisilla on oma lapsi tai lapsenlapsi mukana seuratoiminnassa ja oma talkootyö auttaa lasten harrastusten jatkumista. Talkootoimintaan osallistutaan myös, koska tietyt tehtävät on suoritettava vuorollaan eri jaostojen kesken ja tehtävien suorittaminen koetaan velvollisuudeksi.

Tanssilavoilla aktiivisesti tanssivat ihmiset saavat jopa hurmiollisia kokemuksia musiikin ja tanssin rytmin sekä toisen ihmisen läheisyyden yhdistelmästä. Liikkuminen tanssien koetaan mukavaksi tavaksi viettää vapaa-aikaa. Tanssijoille tanssin merkitys on aineeton voimavara, jota ei voi mitata taloudellisesti. Tanssiminen on tapa kokea elämyksiä ja irrottautua arjesta. Tanssilavoilla tavataan tuttuja, joiden kanssa vaihdetaan kuulumisia, mutta tavataan myös uusia ihmisiä. Tanssilavoilla syntyy ystävyys- ja parisuhteita tanssilavojen ollessa edelleen myös parinetsintä- tai parinlöytymisareenoja, joskin vähäisemmässä määrin kuin aikaisemmin.

Tanssilava on sosiaalisen vuorovaikutuksen ja fyysisien läheisyyden näyttämö arjen yläpuolella. Tanssin sosiaalisuuteen voi liittyä erilaisia tunteita ja jännitteitä. Vaikka tanssiminen ei johtaisi mihinkään eikä herättäisi syvempiä tunteita, voi tanssimiseen liittyvä läheisyys olla monelle tanssijalle merkittävä asia. Tanssiminen voi myös tarjota pariskunnille yhteisen liikunnallisen harrastuksen tai johdattaa tanssiharrastuksen pariin. Harrastus puolestaan tarjoaa mahdollisuuden laajentaa tuttavapiiriä ja lisätä edelleen sosiaalista kanssakäymistä. Tanssin avulla voi siis sosiaalinen verkosto kasvaa tanssijan niin halutessa. Tanssilavoilla oppii tanssimaan ja siellä on mahdollista saada ammattimaista opetusta tanssilipun hinnalla. Mieliartistin seuraaminen paikkakunnalta toiselle tuntuu olevan tapa viettää vapaa-aikaa osalle tanssijoista. Toisaalta lavalle voi tulla vain kuuntelemaan artistia tai orkesteria ja aistia kesälavojen ainutlaatuisen tunnelman.

Koska tanssiminen tanssilavalla on muuttunut vuosien saatossa tapaamispaikasta aktiiviseksi harrastuspaikaksi, on myös tanssijoiden asenne tanssimiseen muuttunut. Tanssijat ovat yhä useammin käyneet ennen lavalle tulemista tanssikursseilla ja tanssileireillä ja osa kuuluu tanssiseuraan. Lavoilla voi nähdä jopa kilpatanssijoita, jotka harjoittelevat kilpailuja varten. Näiden ammattimaisten

tanssijoiden lisäksi lavoilla on myös paljon niin sanottuja itse oppineita tavallisia tanssijoita sekä satunnaisia kävijöitä. Tanssiminen innostaa ja motivoi aktiivisesti lavatansseja harrastavia ja tanssijat kokevat mielihyvää edistyttyään taidollisesti. Osa tanssijoista kuitenkin tanssii vailla halua oppia uusia tanssilajeja tai askeleita tyytyen perinteisempiin tyyliin.

Yleensä paremmat tanssijat, joita saatetaan kutsua hieman väärin kilpatanssijoiksi sekä tavalliset tanssijat sopivat lavoille hyvin eikä ongelmia esiinny. Ristiriitoja voi ilmetä lähinnä tilankäytössä, kun lavalla on ahdasta ja käden ali tanssijat tuntuvat vievän tilaa muita enemmän. Myös lattian liukkaudesta voi olla erilaisia näkemyksiä, kun hyvät tanssikengät luistavat lattialla muita kenkiä paremmin. Liukastusaineen lisääminen kesken tanssi-illan voikin olla taiteilua hyvien ja huonojen kenkien omistajien näkemysten välillä. Joskus ilmenee myös jonkinlaista alemmuuden tunnetta ja oman osaamisen vähättelyä tavallisten tanssijoiden piirissä. Parempien tanssijoiden saatetaan kokea esittelevän omaa osaamistaan ja taitojaan, jolloin oma osaamattomuus tai huonompi tanssitaito korostuu. Joskus melko hyvätkin tanssijat arvioivat omaa osaamistaan vertaamalla sitä tanssikursseilla käyneiden taitoihin. Lavoille mahtuu kuitenkin erilaisia tyyliä ja ihmisiä, eikä hyvä tanssitaito välttämättä takaa tanssin nautinnollisuutta. Kaikenlaisten tanssijoiden soisi sopivan lavoille ja tanssivan juuri itselleen sopivalla tyylillä, tanssista nauttien ja muut tanssijat huomioiden.

7.2 Tanssilava naisten ja miesten toimintakenttänä

Tanssietiketti ja paritanssiperinne toteavat kahden sukupuolen olemassaolon tanssilavalla määrittelemällä kummankin sukupuolen, naisen ja miehen, tehtävät. Miehen tehtävät hakijana, tanssin viejänä, askelten ja kuvioiden päättäjänä ja parin ohjaajana sekä naisen saattaja paikoilleen kahden tanssitahdin jälkeen tarjoavat miehille aktiivisen toimijan roolin. Tämänkaltaisen jako ei anna mahdollisuuksia variaatioihin, joskin naiset voivat tanssia lavalla keskenään ilman, että toiminta herättää huomiota tai sitä paheksutaan. Miehet puolestaan eivät tanssi keskenään. Toisaalta hulluttelun merkeissä juuri tanssikursseilla käyneet miehet voivat myös lavalla ollessaan suostua siihen, että nainen vie. Tanssinopettaja voi jopa toivoa vietävänä olemista, jolloin näkökulma eri rooleista laajenee helpottaen opettamista. Voiko paritanssi olla tulevaisuudessa sukupuoliroolitonta tai sukupuolineutraalia toimijoiden jakautuessa tanssin viejään ja vietävään? Hakija voisi määritellä itselleen viejän roolin ja jättää haettavalle vietävän roolin. Tällainen käytäntö vaatisi tietysti molempien roolien eli molempien tanssiaskelten hallitsemista.

Hakukäytäntö tarjoaa mahdollisuuden siirtää naistoimijoita aktivoivampaan suuntaan: hakemalla itse voi vaikuttaa siihen kenen kanssa saa tanssia. Osalle naisista hakijan rooli on vastentahtoinen, kun taas osa naisista on hyvinkin aktiivisia hakutilanteissa. He osaavat yleensä tanssia hyvin ja halu tanssia mahdollisimman paljon motivoi hakemaan miehiä jopa sekahaun aikana. Välttämättä aktiivisuus tanssilavoilla ei ole sukupuolisidonnaista vaan yksilökohtaista. Mieskin voi olla passiivinen. Nainen voi kokea aktiivisen roolin itselleen luontevana ja päinvastoin, mies voi kokea ahdistusta joutuessaan hakemaan hyvin tanssivia naisia varsinkin jos oma tanssitaito tai sosiaaliset taidot eivät ole kovin hyvät. Tanssilavalla mies- ja naistoimijuuden erot minimoidaan, vaikka niitä esiintyy.

Mahdollisuutta toteuttaa poikkeavaa toimijuutta ei juuri tarjoudu tanssilavoilla. Jos toimintamalli poikkeaa liikaa totutusta, se ei ole ymmärrettävää. Samaa toimintamalli toistamalla naiset määrittyvät naistoimijoiksi ja miehet miestoimijoiksi. Naiset näyttäytyvät varsin perinteisessä roolissa joskin esimerkiksi pukeutumisen avulla erityisesti nuoret naiset voivat sotia perinteisiä tanssilavakäytäntöjä vastaan ja samalla yrittää niitä muuttaa. Tanssityylit tarjoavat tietyn tyyppisen toimintamallin joissa nainen seuraa miestä. Vanha kansantanssi letkajenkka, jota tanssitaan jonossa ja jossa kaikki menevät samoilla askelilla, lienee ainoa sukupuolirooliton tanssi. Uudemmissa tansseista ruotsalainen käden ali -tanssi bugg tarjoaa jonkinlaisen mahdollisuuden toteuttaa myös aktiivisempaa naistanssitoimijuutta, vaikka tässäkin tanssissa askelkuviot määrittää mies ja variaatiot ovat aina miehen päätettävissä. Voi kuitenkin ajatella, että tanssikäytännöt ovat hieman sallivampia kuin aikaisemmin ja vaihtoehtoinen toiminta hyväksytympää varsinkin tutuissa tanssiporukoissa. Tanssiminen on kuitenkin parityöskentelyä, jossa paras tulos syntyy hyvä vietävän ja hyvän viejän yhteistyönä.

Naisellisuus näyttäytyy tanssilavalla voimakkaasti naisten pukeutumisen ja ehostautumisen avulla. Ruumiillisuuden esiintuominen on naisille sallivampaa kuin miehille ja naiseutta voi tuoda esille monipuolisemmin. ”Haluan tanssia hae minut” – olemus: iloisuus ja hymyileväisyys sekä kaunis pukeutuminen, voi taata muita paremmat mahdollisuudet päästä tanssimaan. Olemalla jotain, mikä on määritelty etukäteen, voi päästä tanssilattialle. Naisellisuuden, tai hentoisen vietävän olemus voi tarjota mahdollisuuden päästä tanssiin oman identiteetin tai ulkonäön avulla. Oman olemuksen esiintuominen korostetusti tai itselleen epätyypillisellä tavalla, voi olla jonkinlaista kaupankäyntiä tanssimahdollisuudesta. Pukeutumalla vaikkapa hameeseen, jossa tietää tulewansa haetuksi tai korostamalla osaamistaan takaa itselleen mahdollisimman aktiivisen tanssi-illan. Tällaisen toiminnan kautta nainen asettuu objektin asemaan. Samanlainen toiminta koskee myös miehiä, jotka pääsevät tanssimaan osoittamalla oman tanssitaitonsa. Miesten toimiessa kuitenkin valtaosan ajasta aktiivisi-

na hakijoina, ovat naiset edelleen haettavan asemassa, valittavina ja joutuvat kilpailutilanteeseen muiden naisten kanssa.

Yleensä hyvät tanssijat pääsevät tanssimaan paljon ja heitä hakevat muut hyvin tanssivat. Mitään yksiselitteistä kriteeriä siihen, keitä yleensä haetaan, ei kuitenkaan ole olemassa. Iloinen olemus ja positiivinen asenne, nuoruus ja hoikkuus sekä kauneus edesauttavat pääsyä tanssilattialle. Jotkut miehet hakevat naisia ilman suurempia hakukriteerejä, toiset taas yrittävät hakea juuri esimerkiksi kaikki nuorimmat naiset. Usein haut kuitenkin kohdistuvat paljolti omanikäisiin ihmisiin. Naiset suosivat erityisesti hyviä tanssijoita ja tuttavien hakeminen tuntuu helpommalta kuin ventovieraiden. Poikkeavia hakuja ja kieltäytymisiä on hyvin vähän. Kieltäytymiset tapahtuivat hakualueen ulkopuolella.

Tanssi-ilta on eräänlainen juhlatilaisuus, johon yleensä pukeudutaan normaalia paremmin. Pukeutuminen on siistiä ja asiallista joskin aika homogeenistä. Miehillä on suorat housut tai farkkutyypiset housut ja kauluspaita ja naisilla hame tai housut ja pusero tai mekko. Myös erilaisia muotivirtauksia näkyy caprien ja tunikoiden sekä niiden yhdistelmien ollessa yleisiä varsinkin aktiivisesti tanssivilla ihmisillä. Mukavuus ja toimivuus korostuvat paljon tanssivien vaatteissa ja erityisesti miehet suosivat teknisiä urheiluvaatteita. Mitä totisemmin tanssia harrastaa, sitä varmemmin on pukeuduttu käytännöllisesti. Kukkamekot ovat vähentyneet ja väistyneet uudentyyppisen tyylin tieltä.

Samantyyllisen pukeutumisen takia persoonalliset tyyli erottuvat helposti tanssiyleisön joukosta ja pukeutumisella voidaan korostaa omaa persoonallisuutta näyttävästi. Asuja on mietitty joskus tarkasti ja esimerkiksi samoihin sävyihin pukeutunut pari on tietoisesti tehnyt valinnan esiintyä tanssiareenalla persoonallisella tavalla omaa tyyliä korostaen. Samalla he asettuvat muiden arvioitavaksi tarkoituksellisesti. Usein persoonallisesti pukeutuneet myös osaavat tanssia hyvin. Pukeutuminen on ajoittain kuitenkin varsin vapaamuotoista ja muuttuu rennommaksi ilman lämpötilan mukaan. Shortsit, urheilutopit tai muoviset vapaa-ajan kengät ovat kaikki mahdollisia asusteita tanssilavoilla.

Tanssikenkiin satsataan mielellään ja niistä tunnistaa paljon tanssivat ihmiset. Toisaalta tanssikengät voi hankkia kuka vain ja usein ne ostetaan tanssi-innostuksen alkuvaiheessa. Välttämättä hyvät kengät ja tanssitaito eivät siis ole synonyymejä. Tanssikengät saattavat olla myös hakuperusteena. Näkeehän niistä kuka on tanssinut paljon ja kuka ei. Ensimmäistä kertaa lavalla olevat tai vähän tanssivat saattaa tunnistaa epäkäytännöllisistä kengistä. Tanssikengät eivät välttämättä ole omista-

jalleen erikoisstatus tai osoitus tanssitaidosta, vaan pelkästään hyvä väline, joka mahdollistaa tanssimisen nautinnollisuuden ja käytännöllisyyden. Kengillä voi myös herättää huomiota.

Tanssilava on julkinen paikka, jossa ihmiset säilyttävät julkisivunsa käyttäytymällä ennalta tiedettyjen sääntöjen mukaan. Käyttäytyminen on asiallista ja kohteliasta ja tanssietiketistä noudatetaan hyvin. Tanssilava näyttämönä tarjoaa tanssijoiden niin halutessa oivallisen esiintymisestradin tai niin halutessaan tanssijat voivat ottaa myös sivuosan näyttelijän rooleja lattialla sulautuen tanssivan massan joukkoon niin tanssityylin kuin pukeutumisenkin suhteen. Mikäli estradilla olo käy tukalaksi voi tanssija halutessaan paeta katseilta suojaan kulisseihin, kahvioon, piha-alueelle tai wc-tiloihin. Pääroolin tanssijat saavat helposti harvinaisempien tanssilajien kohdalla jolloin valtaosa tanssiväestä siirtyy yleisön puolelle seuraamaan lattialle jääneitä tanssijoita.

Tanssiminen ja alkoholin käyttö katsotaan epäsovivaksi yhdistelmäksi eritoten aktiivisesti tanssia harrastavien joukossa. Humalaisia tanssiin hakijoita vältetään eikä heihin suhtauduta kovin suopeasti. Usein päihtyneet ovatkin lavalla viettämässä vapaa-aikaa tanssimisen sijaan. Jos päihtyneet uskaltavat tanssisalin puolelle, on esiintyminen usein riehakasta ja muiden tanssijoiden huomioiminen jää vähäiseksi. Suuri kansanjuhla kuten juhannus puolestaan antaa luvan myös satunnaisille kävijöille mennä tanssilavalle ja esiintyä estottomasti ja toteuttaa luultuja tai kuultuja vanhoja tanssilavaperinteitä ja -piirteitä piilopulloineen ja järjestyshäiriöineen. Poikkeustapaus vahvistaa sääntöt eivät kä humalaiset tanssijat ole tyypillisiä normaaleina viikonloppuina. Humalatila on miehillä naisia yleisempää.

7.3 Lavat kulttuurin kentällä yhteiskunnan muutoksissa

Hitaat muutokset koettelevat myös tanssilavoja pakottaen toimijat pinnistelemaan uusien innovaatioiden keksimiseksi. Mitä pienempi lava sitä kekseliäämpi yrittäjän tai toimijan on oltava. Toimijoiden on mietittävä mikä on kannattavaa ja mikä ei, mikä vetää ihmisiä lavalle ja mikä ei ja mitkä seikat vaikuttavat siihen, onnistuuko tanssilavakausi odotetusti ja pystyykö toimintaa jatkamaan seuraavana kesänä. Budjetti ja lavan tilat sanelevat toimintamahdollisuudet. Samalla tavalla kuin mihin tahansa yritystoimintaan myös tanssilavan pyörittämiseen kuuluu riskit. Tanssikansaa ei ole välttämättä helppo houkutelua paikalle. Yleensä heikko taloudellinen tilanne vaikuttaa ihmisten vapaa-ajan käyttäytymiseen ja säästäminen alkaa juuri vapaa-ajan toiminnasta. Tanssilavakulttuurin hengissä pysyminen vaatii toimijoiden aktiivista otetta: ideoita, taloudellista panostusta, työtä, osallisuutta, rakentamista ja kehittämistä. Pelkkä halu onnistua ei riitä.

Nyky aika tarjoaa ihmisille paljon erilaisia vapaa-ajanviettomahdollisuuksia ja myös kulttuurituotteet joutuvat kilpailemaan pysyäkseen voimissaan. Menestyessään tanssilava antaa sen vetäjälle taloudellista turvaa ja samalla sen arvo nousee. Menestyvän tanssilavan on kuitenkin tuotteistettava, tarjottava palveluja joita asiakkaat haluavat ja ehkä jotain sellaista mitä kilpailijat eivät pysty tarjoamaan. Omaleimaisuus, sijainti ja maine voivat olla tekijöitä joilla tanssilava saadaan tuottamaan. Toisaalta tanssilavan myös toivotaan antavan perinteisiä arkipäivän yläpuolella olevia elämyksiä.

Toiminta pitää yllä kulttuuria ja uusintaa sitä. Toiminta joka jatkuu mahdollistaa myös kulttuurin muuttumisen ajan myötä. Osallistumalla itse voi myös jättää jälkensä kulttuuriin. Tanssimalla, kohtaamalla ihmisiä ja tutustumalla lavatoimintaan jättää jäljen, jolla voi olla merkitystä tulevaisuudessa. Se mitä arvostetaan tärkeäksi, jää yleensä elämään. Toiminta voi olla voittoa tavoittelevaa tai voittoa tavoittelematonta. Kulttuurin tuki lavoille on vähäistä, ja se miten tätä kulttuurin muotoa arvostetaan, sanelee myös sen, katsotaanko se tuen arvoiseksi. Kulttuurin priorisointi asettaa eri kulttuurin muodot eri asemaan. Keskinäinen kilpailu ohjaa tanssilavatoimintaa kuitenkin kohti suurlavatoimintaa, joka puolestaan voi hajottaa jotain omaleimaista ja omaperäistä, tuoden mukanaan suuret puitteet: suuret yleisöt ja suuret rahat. Ylipäättään kulttuurin, olkoonpa se mitä kulttuuria tahansa, taloudellinen, rahallinen ja henkinen arvostus on vaikeasti yhteen sovitettavissa.

Tanssilavatoiminnan onnistumista voidaan katsoa monelta eri kannalta. Tanssijoiden näkökulmasta hyvä tanssi-ilta on ilta, jolloin saa tanssia mahdollisimman paljon ja monipuolisesti. Lisäksi tanssijat toivovat saavansa haluamansa palvelut, kupin kahvia ja jotain purtavaa. Aktiivitanssijat käyttävät yleensä palveluja varsin vähän, koska pääasiallinen toiminta lavalla on tanssiminen. Yrittäjän näkökulmasta onnistunut tanssilavailta tuo lavalle riittävän määrän myös oheispalveluja käyttävää yleisöä, jotta kulut saadaan katettua ja uusia investointeja pystytään tekemään. Yrittämisen tarkoitus on kuitenkin saada myös voittoa ja ilman tanssijoita sitä ei tule. Tämän takia urheiluseuravetoinen talkootyöhön panostava lava on riskiltään pienempi kuin yritysveltoinen lava, joka toimii myyntituoton varassa. Urheiluseuratoimijat menettävät korkeintaan tulonlähteen urheiluseuralta, kun yrittäjä menettää myös omaa sijoittamaansa rahaa.

Näkisin vireään tanssilavatoiminnan merkittävänä tekijänä esimerkiksi kunnan houkuttavuuden suhteen. Laaja kesämökkiasutus tuo tanssijoita lavoille, mutta voi edistää myös kesämökkiläisten tuloa kuntaan. Tanssilavatoiminta on kuitenkin kiinteästi yksi osa suomalaista kesäistä omaleimaista kulttuuria. Tanssilavatoiminta voidaan nähdä myös yhdeksi maaseudun elinvoimaisuutta ylläpitäväksi toimintatavaksi: tarjoaahan lavatoiminta työtä niin yrittäjille kuin palkatullekin henkilökunnalle.

Toisaalta vapaaehtoistoiminta mahdollistaa urheiluseuran ylläpitämisen liikunnallisen toiminnan ja myös lasten ja nuorten liikuntaharrastuksen jatkuvuuden. Monessa kunnassa urheiluseura saattaa olla harvoja mahdollisuuksia harrastaa, liikkua ja toimia yhdessä. Tanssilavan merkitykset ulottuvat siis tanssilavaa ja sen tanssijoita kauemmas.

Haasteeksi muodostuu nuorten ihmisten houkuttelevuus tanssilavoille. Mikäli uutta innokasta tanssilavakansaa ei saada jatkamaan lavaperinnettä, uhkaa tanssilavoja sukupuuttoon kuoleminen tai ainakin radikaali väheneminen. Yrittäjät koettavat ehdottaa koulujen tanssituntien lisäämistä. Monelle nuorelle tanssilavakulttuuri on vierasta eikä lavalla ole käyty koskaan. Jos tanssilavakulttuuri ei ole tuttua vaikkapa omien vanhempien kautta, voi tanssilavatoiminta jäädä kokonaan kokematta. Toisaalta iän karttuessa voi myös tanssiminen tuntua varteenotettavalta harrastusmahdollisuudelta ja nuoret voivat myös haikailla vanhan nostalgisen lavakulttuurin perään, jota he ovat nähneet vaikkapa elokuvissa. Eläkkeelle jäävät suuret ikäluokat voisivat olla uusi tanssilavojen potentiaalinen käyttäjäryhmä, jos heidän kiinnostuksena tanssimiseen heräisi.

Tanssilavatoiminta on joutunut monen muun toiminnan tavoin sopeutumaan muuttuviin kehyksiin ja niiden aiheuttamiin lisääntyviin vaatimuksiin: sääntöihin ja määräyksiin, joiden tuloa pelättiin lavatanssijärjestäjien parissa. Talkootyön verotus nousi yhdeksi mainituksi asiaksi. Mikäli sääntöjä vielä kiristetään, uhkaavat pienimmät lavat jäädä pois toiminnasta kokonaan kannattamattomuutensa takia. Tanssilavatoiminta vaatii tietyn tanssijamäärän eikä pohjoiskarjalaisia tanssijoita katsottu olevan niin paljon, että heitä riittäisi monelle lavalle kovin monena iltana viikossa. Nykyinen taloudellinen tilanne on jo tehnyt tehtävänsä ja sulkenut pieniä lavoja muun muassa yrittäjän puuttumisen takia. Lavatoimintaan mukaan lähteminen ei ole riskitöntä varsinkin kun toiminta keskittyy vain tiettyyn vuodenaikaan. Useiden tanssilavojen käyttö on kuitenkin mahdotonta muulloin kuin kesäaikaan. Vaikka lämmitysasiat olisivat kunnossa, on lavojen rakenne yleensä epäsopeva muuhun kuin tanssimiseen.

Suurlavojen muodostuminen kauas kaupungeista vaatii kuljetuksen järjestämistä eikä oman auton omistaminen ole kaikille mahdollista tai kaikki eivät sitä halua. Kaikki halukkaat eivät siis voi osallistua lavatansseihin niin usein kuin toivoisivat. Onko tulevaisuudessa niin, että suurlavat jatkavat toimintaansa sekä tanssilavoina että esimerkiksi ihmisten rock- ja popmusiikki iltojen järjestäjinä mahdollistaen toimintansa jatkumisen osittain alkoholinmyynnillä? Ja joutuvatko pienet tanssilavat lopettamaan kamppaillessaan kannattamattomuuden kanssa? Vai jatkuuko lavatoiminta entistä harvemmillä tanssilavoilla entistä pienemmällä palveluilla entistä marginaalisimmille yleisöille? Pala-

taanko osittain aikaan, jolloin tanssijoille riitti pelkkä ulos rakennettu tanssilava, joka kesti sään armoilla oman aikansa? Mikä on siis kesäisten tanssilavojemme kohtalo tulevaisuudessa?

Vaikka lavatoiminta on tuotteistunut, voisi sen markkinoiminen kuitenkin olla tehokkaampaa varsinkin pienillä lavoilla. Toisaalta vaarana on nostalgisen perinnekulttuurin omaleimaisuuden katoaminen. Suurlavat, jotka toimivat suuren kävijämäärän turvin eivät välttämättä tarjoa kaikille tanssilavaharrastajille heidän haluamaansa tunnelmaa ja omaleimaista lavaympäristöä tuotteistuessaan liikaa. Tanssilavatoimijat ja -toiminta voivat kokea arvostiriidan, kun on päätettävä laajennetaanko toimintaa vai säilytetäänkö entiset palvelut ja lavan rakenteet. Tanssilavakulttuurin ajaminen ahtaaseen markkinatalouden muotiin päämääränä toiminnan voiton tuottaminen voi tuntua menetykseltä ja kulttuurin omaleimaisuuden latistamiselta. Jos kulttuuri on merkityksellistä vain tuottaessaan voittoa kulutushyödykkeenä, tuntuu tanssilavatoiminnan pyörittäminen kovasti menettävän alkupeleistä ajatustaan toimia erikoislaatuisena kesäisenä kohtaamispaikkana. Kulttuuri on siinä tapauksessa osittain menettänyt syvimmän merkityksensä tarjota jotain ainutlaatuista, pysyvää ja ominta-keista riippumatta sen taloudellisesta menestyksestä.

Tanssilava voi tarjota unohtumattomia hetkiä ja kohtaamisia: uusia tuttavuuksia ja tanssin hurmaa. Tanssilavoille mahtuu monenmoista: iloa ja surua, unohduksia, pettymyksiä ja onnen hetkiä. Tanssilavakulttuuria voidaan edelleen pitää aitona suomalaisuutena, joskin sen suosio on hiipunut kultaajoista lavayleisön marginalisoituessa. Tanssilavat ovat muuttuneet hiljalleen 1950-luvun ajoista maaseutuväestön kaupungistuessa ja kulkiessa kohti globaalia EU -yhteisöä. Lavat ovat kuitenkin edelleen osa suomalaista kesämaisemaa äänineen ja tunnelmineen. Pienet lavat ovat muuttuneet suuriksi, keskittyneet ja tuotteistuneet ja tarjonta lavoilla on monipuolistunut ja kilpailu koventunut. Tanssijat ovat osaltaan ammattimaistuneet ja tanssikurssit ennen tansseja ovat arkipäivää. Nuorten miesten miehittämät tanssiorkesterit tarjoavat menevää tanssimusiikkia vanhojen konkareiden ohella. Myös tanssiorkesterit joutuvat vastaamaan kovenevaan kilpailuun korkeammalla ammattitaidolla lisääntyneen tarjonnan ja pienentyneen kysynnän takia.

Monimuotoinen kulttuuri ja sen vaaliminen on kaikkien etu globalisoituneessa maailmassa. Uusien trendien tullessa ja menessä voi oma perinnekulttuuri tarjota vahvan kivijalan oman identiteetin ja omien kulttuuristen mieltymysten löytymiselle. Vanhan kulttuurin siirtyminen uusille sukupolville olisi suotavaa, koska vain siirtyminen mahdollistaa tanssilavakulttuurin jatkumisen. Ehkäpä juuri suuri muutosten tulva ajaakin ihmisiä kohti jotain vanhaa ja aitoa, perinteikästä ja nostalgista. Ehkäpä oma kulttuuriperintö tarjoaa jonkinlaisen turvasataman muutosten ja epävarmuuden keskellä.

LÄHTEET

- Ahponen, Pirkkoliisa 1996. Kulttuuripolitiikka instituutiona, markkinoilla ja utopioissa. Teoksessa Kupiainen, Jari ja Sevänen, Erkki (toim.): Kulttuurintutkimus johdanto. Gummerus. Jyväskylä, 97-118.
- Ahponen, Pirkkoliisa 2010. Hyvinvoinnin henkis-inhimilliset edellytykset: Kulttuuripolitiikka. Teoksessa Niemelä, Pauli (toim.): Hyvinvointipolitiikka. WSOY, 249-267.
- Ala-Könni, Erkki 1982. Suomalainen polska. Etno-musikologinen tutkimus. Kaustinen. Kansanmusiikki-instituutin julkaisuja 7.
- Alasuutari, Pertti 1996. Kulttuurintutkimus ja kulturalimi. Teoksessa Kupiainen, Jari ja Sevänen, Erkki (toim.): Kulttuurintutkimus. Johdanto. Gummerus. Jyväskylä. 32-50.
- Bauman, Zygmunt 2011. Culture in a Liquid Modern World. Cambridge. London.
- Butler, Judith 1990. Gender Trouble. Feminism and the subversion of identity. Routledge, London.
- Butler, Judith 2006. Hankala sukupuoli: feminismi ja identiteetin kumous. Vastapaino. Tampere.
- Emerson, M. Robert; Fretz, I. Rachel ja Shaw, L. Linda 2007. Participant Observation and Fieldnotes. Teoksessa Atkinson, Paul; Coffey, Amanda; Delamont, Sara; Lofland, John ja Lofland, Lyn (toim.): Handbook of Ethnography.
- Fontana, Andrea ja Frey, H. James 1994. Interviewing. The Art of Science. Teoksessa Denzin, K. Norman ja Lincoln, S. Yvonna (toim.): Handbook of Qualitative Research. SAGE, 361-376.
- Forsnäs, Johan 1998. Kulttuuriteoria. Myöhäismodernin ulottuvuuksia. Vastapaino. Tampere.
- Goffman, Erving 1963. Behaviour in Public Places. Notes on the Social Organisations of Gatherings. New York.
- Goffman, Erving 1971. Arkielämän roolit. Oikeille jäljille rooliviidakossa. WSOY. Porvoo.
- Goffman, Erving 1986. Frame Analysis. An Essay on the Organisation of Experience. Boston.
- Gronov, Pekka 2004. Suomalaisen tangon sielu. Teoksessa Gronov, Pekka; Lindfors, Jukka ja Nyman, Jake (toim.): SUOMI SOI 1. Tanssilavoilta tangomarkkinoille. Tammi. Helsinki, 14-39.
- Haavio-Mannila, Elina ja Snicker, Raija 1980. Päivätanssit. WSOY. Juva.
- Hakulinen, Kerkko ja Yli-Jokipii, Pertti 2007. Tanssilavakirja. Tanssista, lavoista ja lavojen tansseista. WSOY. Porvoo.
- Hall, Stuart 2003. Representation: Culture Representations and signifying Practices. London, Sage.
- Hammersley, Martyn ja Atkinson, Paul 1995. Ethnography. Principles in practise. Routledge, London.
- Hanna, Judith Lynne 1987. To Dance is human. The University of Chicago Press. London.
- Haug, Frigga ym. 1987. Female sexualization. A collective work of memory. Verso. London.
- Heinonen, Jari 1997. Katseita suomalaisuuteen. Kustannusyhtiö TA-Tieto Oy. Helsinki.
- Hietakangas, Henna 2008. ”Rentoa tunnelmaa, hyviä tanssihetkiä.” Tutkimus lavatanssin harrastajista. Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma. Joensuun yliopisto.
- Hirsijärvi, Sirkka; Remes, Pirkko ja Sajavaara, Paula 2000. Tutki ja kirjoita. Tammi. Vantaa.
- Hyyryläinen, Torsti 1994. Toiminnan aika. Tutkimus suomalaisesta kylätoiminnasta. Vammala.
- Jalkanen, Pekka ja Kurkela, Vesa 2004. Suomen musiikin historia. Populaarimusiikki. WSOY. Helsinki.
- Janesick, J. Valerie 1994. The Dance of Qualitative Research Design: Metaphor, Methodolatry, and Meaning. Teoksessa Denzin, K. Norman ja Lincoln, S. Yvonna (toim.): Handbook of Qualitative Research. SAGE.
- Kahila, Heikki ja Kahila, Pia 2006. Kun Suomi sanoi Saanko luvan? Gummerus. Jyväskylä.
- Kontturi, Katve-Kaisa 2006. Feminismien ristiaallokossa. Keskusteluja taiteen ja teorian kytkenöistä. Eetos, Turku.
- Koponen, Kirsi 2002. Saanko luvan? – Lavatanssin yhteisölliset merkitykset tansseissa kävijöille.

- Yhteiskuntapolitiikan pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Kuha, Sini 2002. Nuoruuden huumaa tanssin tahtiin. Tanssitilaisuudet osana nuorten vapaa-aikaa 1960-luvun lopun Jyväskylässä. Suomen historian pro gradu -tutkielma.
- Käyhkö, Mari 2000. Siivoojaksi oppimassa. Etnografinen tutkimus työläistyöistä puhdistuspalvelu alan koulutuksessa. Akateeminen väitöskirja. Joensuun yliopisto. Joensuu.
- Laine, Juha 2003. Suomalaisten nuorten tanssilavakulttuuri – modernia kansankulttuuria? Etnologian pro gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Lähdesmäki, Liisa 1996. ”Huivit ne heiluu vartalot keinuu”. Naisten juoksutapahtumat, osallistujien liikuntamotiivit, -kokemukset sekä -harrastukset. Liikuntapedagogiikan lisensiaatti-tutkimus. Jyväskylän yliopisto.
- McRobbie, Angela 1992. *Feminism and youth culture*. Basingstoke: MacMillan.
- Mikkonen, Ilona; Desavelle, Hanna-Kaisa ja Rokka, Joonas 2009. Kauneuden kulttuuriset kasvot. Teoksessa Uusitalo, Liisa ja Joutsenvirta, Maria (toim.): *Kulttuuriosaaminen. Tietotalouden taitolaji*. Gaudeamus. HakaPaino. Helsinki, 167-199.
- Niemeläinen, Päivyt 1983. Suomalainen kansantanssi. Teoksessa Niemeläinen, Päivyt (toim.): *Suomalainen kansantanssi*. Otava. Keuruu, 19-51.
- Nieminen, Aila 1993. ”Tanssilava, järvi ja hanuri” lavatanssit vuosisadan vaihteesta 1960-luvun loppuun asti. Etnologian pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Niiniluoto, Maarit 2004. Tanssilavat aitoa suomalaisuutta. Teoksessa Gronow, Pekka; Lindfors, Jukka ja Nyman, Jake (toim.): *SUOMI SOI 1. Tanssilavoilta tangomarkkinoille*. Karisto Oy. Hämeenlinna, 62-71.
- Nilsson, Mats 1998. *Dans – kontinuitet i förändring. En studie av danser och dansande i Göteborg 1930 – 1990*. Etnologiska föreningen i Västsverige. Göteborg.
- Nurmi, Johanna 2010. Sukupuoli tanssi ravintolassa. Sosiologisia keskusteluja. Turun yliopisto, sosiaalitieteiden laitos. B 50. Painsalama. Turku.
- Nykyri, Tuija 1996. Naiseuden naamiaiset. Nuoren naisen diskoruumiillisuus. Nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisuja 48. Jyväskylän yliopisto.
- Ojala, Hanna; Palmu, Tarja ja Saarinen, Jaana 2009. Paikalla pysyvää ja liikkeessä olevaa. Feministisiä avauksia toimijuuteen ja sukupuoleen. Teoksessa Ojala, Hanna; Palmu, Tarja ja Saarinen, Jaana (toim.): *Sukupuoli ja toimijuus koulutuksessa*. Vastapaino. Tampere, 13-38.
- Ojajärvi, Jussi ja Steniby, Liisa 2008. Minä ja markkinavoimat. Yksilö, kulttuuri ja yhteiskunta uusliberalismin valtakaudella. HakaPaino. Helsinki.
- Parviainen, Jaana 1992. Tanssin käsite. Teoksessa Varto, Juha (toim.): *Tanssi, liikunta ja filosofia*. Tampereen yliopiston liikunnan filosofian tutkimusyksikön julkaisuja. Tampereen yliopisto. 102-122.
- Pesola, Sakari 1996. Tanssikiellosta lavatansseihin. Teoksessa Peltonen, Matti (toim.): *Rillumarei ja valistus. Kulttuurikahakoita 1950-luvun Suomessa*. Historiallinen arkisto 108. Suomen historiallinen seura. Helsinki.
- Pesola, Sakari 2002. Kun suomalaiset äänestivät jaloillaan – Toisen maailmansodan tanssikiellosta tanssilavojen kukoistukseen. Teoksessa Terho, Henri (toim.): *Hetkiä historiassa. Kulttuurihistoria*. Turun yliopisto. Hämeenlinna, 309-329.
- Polhemus, Ted 1993. *Dance, gender and Culture*. Teoksessa Thomas, Helen (toim.): *Dance, Gender and Culture*. The Macmillan. New York, 3-15.
- Pulkkinen, Tuija 2000. Judith Butler –Sukupuolen suorittamisen teoreetikko. Teoksessa Anttonen, Anneli; Lempiäinen, Kirsti ja Liljeström, Marianne (toim.): *Feministejä. Aikamme ajattelijoita*. Vastapaino. Tampere, 43-60.
- Ronkainen, Suvi 1999. Ajan ja paikan merkitsemät. Subjektiveetti, tieto ja toimijuus. TammerPaino Oy. Tampere.
- Sparshott, Francis 1988. *Off the Ground, First Steps to a Philosophical Consideration of the Dance*.

Univercity of Princeton.

- Suutari, Pekka 2000. Götajoen jenkka. Tanssimusiikki ruotsinsuomalaisen identiteetin rakentajana. Suomen etnomusikologisen Seuran julkaisuja 7. Suomen etnomusikologinen seura. Helsinki.
- Tuomi, Jouni ja Sarajärvi, Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Gummerus. Jyväskylä.
- Tuomisto, Tero ja Pakkala, Leni 2008. Talkoin ja lahjoituksin. Teoksessa Halme, Anna-Maija ja Pakkala, Leni (toim.): Yhdessä rakennetut. Suomalaiset seuraintalot. Euroopan rakennusperintöpäivät. Suomen kotiseutuliiton julkaisuja A:18. Suomen kotiseutuliitto, 10-16.
- Virtanen, Leea 1988. Suomalainen kansanperinne. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 471. Helsinki.
- Visweswaran, Kamala 1994. Fictions of Feminist Ethnography. Minneapolis & London. University of Minneasota Press.
- Vuorela, Toivo 1975. Suomalainen kansankulttuuri. WSOY. Porvoo.
- Väätäinen, Hanna 2003. Rumbasta rampaan. Vammaisen naistanssijan ruumiillisuus pyörätuolitanssissa. Turun yliopisto. Turku.
- Williams, Raymond 1981. Culture. William Collins Sons & co. Ltd, Glasgow.
- Yli-Jokipii, Pentti 1999. Paikallisyhteisöjen muutos Suomessa kesäisten tanssilavojen kuvastamana. Teoksessa Löytönen, Markku ja Kolbe, Laura (toim.): Suomi, maa, kansa ja kulttuurit. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Gummerus. Jyväskylä, 135-252.

AINEISTOLÄHTEET:

- Tanssipalvelin. Internet - sivusto tanssipalveluista. Sivuston ylläpitäjä Matti Jokinen. <http://tanssi.net.fi>. Luettu 1.4.2011.
- Laulun sanat. Viimeisestä illasta. Teoksessa Gronov, Pekka; Lindgors, Jukka ja Nyman, Jake (toim.): KUN SUOMI SOI 1. Tanssilavoilta tangomarkkinoille. Tammi. Hämeenlinna, 38.

LIITTEET

Liite 1. Haastateltavat

Nimi	Rooli	Ikä	Haastattelupäivä
Maire T1	tanssinharrastaja	48	07.03.2011
Antti T2	tanssinharrastaja	52	18.03.2011
Mikko Y1	yrittäjä	55	10.04.2011
Maria Y2	entinen yrittäjä	45	10.04.2011
Lotta Y3	tuleva yrittäjä	20	10.04.2011
Liisa, V1	vapaaeht. talkootyö	66	18.04.2011
Veera, V2	vapaaeht. talkootyö	65	21.04.2011

Liite 2. Teemahaastattelurungot tanssijoille ja tanssilavatoimijoille

TEEMAHAASTATTELURUNKO TANSSIJOILLE

Tanssiharrastuksen kehitys ja sen merkitys omalle elämälle

Syyt tanssilavoilla käymiseen

Tanssilavalla oleminen: Valmistautuminen ja illan kulku
Tanssiin haku
Tanssitilanne
Tanssilavaympäristö ja lavan palvelut
Lavan valinta
Tanssilavojen erikoisuus

TEEMAHAASTATTELURUNKO TANSSILAVATOIMIJOILLE

Tanssilavatoiminnan alku ja merkitys omalle elämälle

Milloin harrastus tai toiminta on alkanut?
Miten lähdit mukaan toimintaan?
Miten paljon toiminta vie aikaa?
Mitä lavatoiminta sinulle merkitsee?

Tanssilavatoiminta Valmistautuminen tansseihin
Illan kulku ja toiminta lavalla
Lavan palvelut
Yleisö/tanssijat
Lavatoiminnan muutokset
Lavatoiminnan merkitys omalle yhteisölle/järjestölle/elinkeinolle/kunnalle
Kulttuurinen merkitys

Apukysymyksiä:

Millainen lavan historia on?

Onko tanssilavalla jonkinlainen maine tai identiteetti?

Pyritäänkö tassilavanostalgiaa pitämään yllä jollain tavoin?

Mikä on lavan merkitys kylälle? (työllistääkö, tuleeko turisteja, onko kyläläiset siitä ylpeitä, rahoit- taako kunta tai jokin muu taho?)

Kuka lavan omistaa ja miten toiminta on järjestetty?

Millaisia toimintoja (buffet, alkoholinmyynti) lavalla on?

Ketä lavalla työskentelee ennen tasseja, tanssien aikaan ja jälkeen?

Onko lavalla muuta toimintaa kuin tanssit?

Miten esiintyjät valitaan?

Onko esiintyjä useampia illan aikana?

Millainen on tanssilavan budjetti?

Onko Pohjois-Karjalassa kilpailua tanssilavojen välillä?

Miten lavatoiminta on muuttunut?

Miten lavan toiminnasta ilmoitellaan ja missä? Miten ja missä mainokset tehdään?

Markkinoidaanko lavatoimintaa?

Mihin tulevaisuudessa kannattaisi satsata? Onko lavalla puutteita?

Mikä on tuottavinta toimintaa?

Millaisia ihmisiä tanssilavalla käy?

Millaisena näet tanssilavojen tulevaisuuden?

Onko tanssilava kulttuurinen tuote?

Liite 3. Havaintorunko

Havaintorunko

Asiakaskunta:

Kuinka paljon tanssijoita on paikalla?

Millainen on ikä- ja sukupuolijakauma?

Tilankäyttö:

Miten tanssijat ja muut lavan toimijat ryhmittyvät?

Millaisia tanssijat ovat? (yksintulleita, pariskuntia, ryhmiä?)

Miten tilassa liikutaan ja miten paljon ja mihin?

Tanssin haku:

Kuka hakee ja ketä?

Miten haut tapahtuvat?

Onko poikkeavia hakuja? Kieltäytymisiä?

Miten niihin suhtaudutaan? Miten kieltäydytään?

Miten tanssiin suostutaan?

Miten tanssilattialle siirrytään?

Tanssiminen:

Tanssiote

Tanssityyli

Miten mies vie?
Miten nainen seuraa?
Tanssin sujuvuus
Esiintyminen, onko sitä miten paljon?
Tilan käyttö
Käyttäytyminen tanssin aikana
Poikkeavat tanssiootteet ja tyylit
Miten toiset suhtautuvat poikkeaviin tanssijoihin ja tyyliin?
Siirtyminen pois lattialta, saattaminen?

Tauot, vapaa-aika:

Alkoholinkäyttö ja humaltuminen
Häiriökäyttäytyminen
Seuranhaku vai tanssinhaku

Ulkonäkö:

Pukeutuminen
Eleet, ilmeet
Esiintyminen

Tanssilava:

Palvelut, toiminnot
Ympäristö
Toimijat ja heidän toimenkuvansa

Liite 4. Tanssietiketti

Tanssietiketti

<http://www.tanssi.net./fi/tausta/etiketti.html>.

Tanssietiketti ja sen soveltaminen

Pukeutuminen

Pukeutuminen on tanssilavoilla aika vapaata ja vaihtelevaa. Useimmat pistävät ylle vähän arkivaatteita paremmat asusteet mutta ei kuitenkaan varsinaisia juhlavaatteita. Vaatteiden pitää kuitenkin ehdottomasti olla siistit. Paitaa ei kannata pitää kahtena iltana pesemättä sitä välillä.

Naisilla sekä hame että housupuku ovat etiketin mukaisia, mutta totuus on, että useimpien miesten mielestä hame on viehättävämpi, varsinkin leveähelmainen. Kapea hame on epäkäytännöllinen, koska se haittaa tanssiliikkeitä.

Kolikot, avaimet, kammat ja muut vastaavat esineet kannattaa pitää sellaisessa taskussa, joka ei kosketa paria tanssiessa. Käsilaukkua ei kannata kuljettaa mukana, vaan se jätetään esim. naisten rivin taakse. Jossain paikoissa laukun voi jättää varmempaan talteen orkesterilavan reunalle.

Heikosti eristetyillä lavoilla villapaitakin voi olla kylmällä säällä tarpeellinen, mutta yleisempi ongelma on liikalämmöstä johtuva hikoilu. Märkä nailonpaita on tanssiparille ja muulle yleisölle vielä ikävämpi koskettaa kuin kantajalleen. Jotkut varaavat kaukonäköisesti tanssimatkalle kaksi tai kolmekin paitaa, voidakseen vaihtaa tarvittaessa.

Yleisön järjestäytyminen

Lavalla on jokin tietty seinusta varattu naisten riville. Seinän valinnassa ei ole mitään logiikkaa, joten oudossa paikassa on vain katsottava mallia muista. Yleensä seinustalla on penkkejä tai tuoleja, mutta istumapaikat eivät riitä läheskään kaikille, joten naiset tavallisesti seisovat rivissä seinä edessä. Joillain lavoilla myös miehillä on oma seinusta, useimmilla ei.

Monilla tanssipaikoilla hakurivi järjestäytyy spontaanisti niin, että samanlaiset ja samanmieliset tanssijat oleskelevat samoilla paikkeilla. Järjestäytymisperusteita on useita, ja ne ovat osittain keskenään ristiriitaisia (ikä, oma mielikuva tanssitaidosta, seurallisuus, j) joten paikan valinta on yleensä kompromissi. Paikan valinta rivissä on kuitenkin jokaisen oma asia, etiketti ei sano siitä mitään.

Tanssiin kutsu

Normaalisti miehet hakevat naisia tanssimaan. Mies voi pyytää naista tanssimaan pelkällä kumaruksella tai hän voi sen lisäksi esittää kutsun sanoin; perinteinen sanonta ”saanko luvan” on yksi vaihtoehto muiden joukossa. Nainen vastaa niaamalla tai nyökkäämällä ja ojentaa miehelle vasemman kätensä. Mies saattaa naisen rivistä lattian vapaalle osalle. Tervehdykset vaihdetaan vasta, kun pari on päässyt pois muiden hakijoiden tieltä.

Tanssiinkutsusta kieltäytyminen ilman syytä on karkean epäkohteliaista (tämä ei tarkoita, ettei sitä tapahtuisi; kuten kaikkialla, on tanssipaikoillakin ihmisiä, jotka eivät välitä olla kohteliaita). Hakijan humalatila, epäsiisteys ja sopimaton käytös ovat päteviä syitä kieltäytymiseen. Haettava voi myös kertoa syyn kieltäytyä, jos hän ei osaa kyseistä tanssia, mutta ei ole ehtinyt väistyä hakurivistä.

Koska tanssinhaku alkaa ennen kappaleen alkua, käy joskus niin, että jompikumpi huomaa vasta haun jälkeen, ettei osaakaan seuraavaksi tulevaa tanssia. Haettava ratkaisee, miten tilanne puretaan. Jos hakija huomaa, että tanssi onkin hänelle outo, hänen tulee viipymättä tarjota haettavalle mahdollisuus palata paikalleen, jotta muut ehtivät hakea häntä. Jos haettava ei halua palata, voidaan tanssia hakijan taitojen mukaan tai siirtyä syrjemmälle odottamaan seuraavia kappaleita. Jos taas käy toisinpäin, eli jos haettava ei osaa kyseistä tanssilajia, hakijan tehtävä on taitojensa mukaan tutustuttaa haettava kyseiseen tanssilajiin, mikäli haettava niin haluaa. Jos haettava ei halua tanssia, hakija voi ehdottaa tanssin siirtämistä esimerkiksi seuraavaan kappalepariin, ja jos haettava suostuu siihen, hakija voi tälle parille hakea jotakuta toista.

Tanssikappaleet tulevat aina pareittain (ainakin niiden pitäisi tulla; jotkut puutteellisesti ammattinsa tuntevat esiintyjät saattavat esittää parittomia kappaleita). Ensimmäisen kappaleen jälkeen molemmat kiittävät ja jäävät lattialle. Toisen kappaleen jälkeen molemmat kiittävät uudestaan, sen jälkeen mies saattaa naisen paikalleen ja molemmat kiittävät vielä kerran. Mies saattaa naista joko pitämällä naisen vasenta kättä omassa oikeassaan tai muodollisemmin tarjoamalla oikean käsivartensa naiselle, joka tarttuu siihen vasemmalla kädellään.

Naistenhaku

Useimmilla, mutta ei kaikilla tanssipaikoilla, naisten hakuun on varattu tietty aika illasta, tavallisesti yksi tunti. Joillain lavoilla joka toinen tunti on miehille ja joka toinen naisille. Järjestetään myös

erityisiä naistentansseja, joissa naiset hakevat koko illan, mahdollisesti yhtä miehille varattua tuntia lukuun ottamatta.

Hakuvuoro ilmaistaan tavallisesti kyltillä tai valotaululla. Jos sellaista ei ole, orkesteri ilmoittaa hakuvuoron vaihtumisesta. Vain tanssiin haku muuttuu naistentunnin ajaksi, kaikki muut roolit pysyvät ennallaan: mies on edelleen se, joka vie tanssissa, ja tanssin jälkeen mies vie naisen paikalleen, ei päinvastoin.

Naiset voivat halutessaan tanssia myös tyttöparina. Naistentunnin aikana se ei kuitenkaan ole kohteliasta, paitsi jos miehet on jo kaikki haettu. Miehet eivät tanssi keskenään.

Naistentunnin jälkeen on mieheltä kohteliasta hakea mahdollisuuksien mukaan ainakin niitä naisia, jotka hakivat häntä ja joiden kanssa hän ei ollut tanssinut alkuillan aikana.

Ohjaaminen ja seuraaminen

Mies on aina se, joka vie tanssissa. Hän valitsee sekä tanssittavat kuviot että reitin. Etenevissä tansseissa lattiaa kierretään vastapäivään. Miehen tulee väistää tanssisuunnassa edellään olevia pareja. Jotta mies pystyisi koko ajan selvillä edessä olevasta tilasta, hänen täytyy välttää tanssimasta selkätanssisuuntaan enempää kuin pari askelta kerrallaan. Jos eteen ilmestyy este, jota mies ei näe, nainen voi antaa miehelle pienen merkin käden painalluksella. Törmäyksen sattuessa miehen tehtävä on pyytää anteeksi; naisen ei tarvitse pyydellä anteeksi, koska hän vain menee sinne mihin mies vie.

Moniin kappaleisiin voi soveltaa useampaa kuin yhtä askelikkoa, ja on tavallista, että osa pareista tanssii paikoillaan samalla kun osa kiertää lattiaa. Suorakaiteen muotoisella ja pyöreällä lattialla paikallaan tanssivat parit asettuvat tavallisesti lattian keskelle ja etenevät reunoille. Alueiden raja muuttuu tanssijoiden määrän mukaan. Epäsäännöllisemmän muotoisilla tanssilattioilla on usein jonkin etenevään tanssiin huonosti sopiva nurkka, jota kannattaa ensisijaisesti käyttää paikallaan tanssittaviin lajeihin. Jos nurkka ei riitä, käytetään tavallisesti keskilattiaa jatkeena.

Myös eteneviä askelia voi tanssia eri nopeuksilla. Tanssin sujuvuuden kannalta olisi suositeltavaa, että hitaasti etenevät tanssijat kiertäisivät lattiaa keskemällä kuin nopeasti liikkuvat. Valitettavasti kaikki tansseissa kävijät eivät tunne tätä sääntöä, joten se ei läheskään aina toimi.